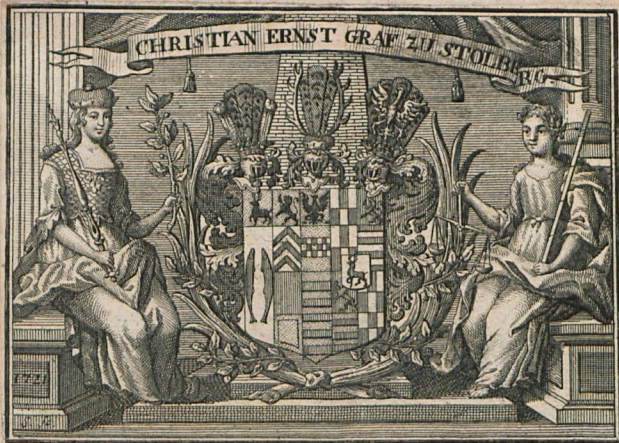

Stochflecke!

1. Ant. Pauli, diff. de genuino principio actionum humanarum
Hals 1706
2. Buddei s. Joh. franc. diff. de exaltatione dolorosa saluatoris nostri jena 1707.
3. Carpovij pauli theod. animadver. sive philologico = Critico = Sacrae Carpovij. jaci. Lipsia 1711.
4. ejusdem physiologia sacratissima. franc. 1740.
conf. 39
5. Gutbier s. Joh. tobias diff. de progressu controversia circa hereticos rebaptizandos.
Lipsia 1689

4.
P S Y C H O L O G I A
S A C R A T I S S I M A

H O C E S T
D E
A N I M A C H R I S T I
H O M I N I S
I N S E S P E C T A T A
C O M M E N T A T I O
T H E O L O G I C O - P H I L O S O P H I C A

A V C T O R E
M. I A C O B O C A R P O V I O
I L L. G Y M N A S I I V I N A R I E N S I S R E C T O R E
E T R E G I Æ S O C I E T A T I S S C I E N T I A R V M B E R O L I N E N S I S
C O L L E G A.

E D I T I O A L T E R A L O N G E A V C T I O R.

F R A N C O F V R T I E T L I P S I Æ
I M P E N S I S I O. A D A M. M E L C H I O R.
M D C C X L.

PSYCHOLOGIA
SACRATISSIMA

HOC EST

DE

ANIMA CHRISTI

HOMINIS

IN SE SPECTATA

COMMENTATIO

THEOLOGICO-PHILOSOPHICA

AUCTOR

M. IACOBO CARPOVIO

ILL. GYMNASII VINDOBENSIS LICENTIA

ET SOCIETATIS SOCIORUM ACADEMICORUM VINDOBENSIS

GRATIA

EX LIBRARIIS VINDOBENSIS

AMICIS ET LIBRARIIS

ADRESSE TO ADAM MICHNER

MDCCXII

VIRO
MAGNIFICO ET SVMME VENERABILI
DOMINO
IOANNI GEORGIO WEBERO
SERENISSIMO DVCI SAXO-VINARIENSI A CON-
SILIIS ECCLESIASTICIS ECCLESIASTI IN
AVLICA SVPREMO PER PRINCIPATVM
VINARIENSEM SVPERINTENDENTI
GENERALI

AD DD. PETRI ET PAVLI PASTORI PRIMARIO
ET ILLVSTRIS GYMNASII EPHORO ORDINARIO
MERITISSIMO

VT ET
VIRO

SVMME REVERENDO DOCTISSIMOQVE
DOMINO
ANTHON EHRENFRIED FASELIO

AD DD. PETRI ET PAVLI ARCHIDIACONO
ET PROTOSYNEDEI VINARIENSIS AD-
SESSORI GRAVISSIMO

MAECENATIBVS ET PATRONIS
SVIS PIE SEMPER COLENDIS

QVI
AVGMENTI PIETATIS NON
SOLVM SED ET VERITATIS CVRAM
ET STVDIVM GERVNT

QVI
VERAE SAPIENTIAE CVPIDOS
CVLTORES ADVERSVS MALIGNITATEM
ET STVPOREM HOSTIVM
PROTEGVNT

QVI
NEGLECTIS CALVMNIATORVM
SVSVRRIS INSIDIOSIS SVO ME PATROCI-
NIO ET FAVORE SEMPER DIGNATI
SVNT

IN ANIMI GRATISSIMIDOCVMEN-
TVM QVALESCVNQVE MEDITATIO-
NES HAS

FAVSTA OPTIMA LAETISSIMA
QVAEVIS EX ANIMO ADPRECATVS

OFFERT

IACOB CARPOV

R.

CANDIDO BENEVOLOQVE
LECTORI

S. P.

I.

Etiam si, barbariei tenebris magna ex parte *An in Theologia reuelata noua veritates possint inueniri?*
expulsis, ad id perfectionis fastigium peruenierit ætas nostra, vt in omni fere disciplinarum genere non maiorum tantum vestigia premat, sed nouis etiam inuentis campum veritatum extendat latius, non desunt tamen, qui sibi persuadent, tantum abesse, vt in sacratissima Theologia nouæ nec dum cognitæ

a 3

veri-

veritates possint inueniri, vt, quæ maiores nobis reliquerunt, posteris in illa tantum tradi debeant. Nec desunt, quibus sententiæ veritatis speciem concilient. Namque dum quidquid ad salutem homini cognitu necessarium est, id omne in S. Scriptura continetur non solum, sed veritatibus etiam in illa reuelatis humano ausu aliquid addere, æque illicitum est, ac de sancta Iohannis Apocalypsi sub anathematis poena spiritus Dei idem prohibuit (a), fieri nullo modo posse videtur, vt nouæ in sacratissima hac ad salutem disciplina nec antea iam hominibus cognitæ veritates in lucem producantur.

II.

*Affirmatur
questio.*

At contra ac modo dicta sunt, nouas posse in Theologia reuelata veritates inueniri, argumento euentissimo euincam. *Veritates inuenire* dicitur, quisquis ex ante cognitis incognitas deriuat. Enim vero in Theologia veritates ante cognitas esse, nemo, qui vel primis labiis eandem degustauit, dubitat. Quot enim propositiones, vel ex sacris litteris haustæ, vel ex analogia fidei recte demonstratæ, adsunt, tot adsunt veritates cognitæ, quia quidquid vel S. Scriptura claris verbis docet, vel ex analogia fidei veræ recte deriu-

(a) Apoc, XXII, 18.

riatur, non potest non esse verum. Ex talibus autem cognitis veritatibus Theologicis aliæ incognitæ possunt deriuari. Quid enim est veritatis ex aliis deriuatio, nisi quod conclusio inferatur ex præmissis? Sed conclusionem, licet ante incognitam, ex præmissis cognitis inferri posse, vel ex Logicis præceptis in apico est. Quoniam igitur quibus ad veritates inueniendas opus est requisitis adsunt in Theologia, dum nec deficiunt veritates cognitæ, nec regulis ad recte conclusiones inferendas Logicis caremus, nec, vt ex cognitis incognita deriuentur, repugnans est, inuentio veritatum nouarum locum potest in Theologia habere.

III.

Nec est, cur dicas, *quidquid in Theologia cognitu necessarium est, id omne iam esse in S. Scriptura reuelatum.* Dudum enim Theologi agnouere, & a nobis alio loco (b) demonstratum est, duas esse veritatum, a Deo in litteris sacris reuelatarum, species, quarum altera veritates, totidem ibi verbis expressas, altera *in rã pñtã* deriuandas complectitur; vt adeo priores immediate, posteriores mediate tantum reuelatæ dici queant. Hinc si ita concludatur: *Si omnes veritates Theologi-*

(b) In Theol. Reuel. Dogm. T. I. S. 225. seqq.

logicae, vel quidquid in Theologia cognitu necessarium est, est totidem in S. Scriptura verbis a Deo reuelatum, nulla potest in Theologia amplius veritatum inuentio locum habere, rectissime negatur antecedens, utpote quod & veritati & concessio Theologico aduersatur. Quodsi vero ita: Si omnes veritates Theologicae, vel quidquid in Theologia cognitu necessarium est, est in S. Scriptura vel κατὰ τὸ ῥητὸν, vel per consequentiam legitimam reuelatum, nulla potest in Theologia veritatum nouarum inuentio amplius locum inuenire, consequentiam negandam esse, nemo non videt. Nam dum ex illis, quæ κατὰ τὸ ῥητὸν S. Scriptura docet, consequentiae incognitæ Theologicae deriuantur recte, quod fieri posse, extra dubitationis aleam est positum, eo ipso inueniuntur veritates Theologicae; quocirca aut nouas in Theologicis veritates posse inueniri confitendum, aut omne id; quod per pronam consequentiam ex S. Scriptura & fidei analogia deriuatur, ut spurium, ex Theologia, quod absit! proscribendum est.

IV.

Secundia.

Similiter nihil ad rem facit, quod, *nil quidquam S. Scripturae addi debere*, dicatur. Magna enim est eorum, quæ adduntur, differentia. Sane si quis suo ausu addat, quæ nec κατὰ τὸ ῥητὸν, nec

per legitimam consequentiam in S. Scriptura continentur, summo illum iure culpari, fateor. Quid enim hoc aliud est, quam auctoritatem humanam, licet fallibilem, æqualem facere diuinæ infallibili? An vero plumbum auro pretio, aut argillam petræ firmitate æqualem habet sapiens? Quid aliud, quam ruinoso vacillantique traditionum fundamento superstruere fidem & salutem, res auro argentoque omni contra non caras? At plane dispar eorum ratio est, qui conclusiones, quarum principia in ipsa S. Scriptura, recte explicata, continentur, addunt. Nam quidquid per legitimas consequentias ex S. Scriptura deriuatur, id æque certum & infallibile Dei verbum est ac illud, quod totidem verbis in illa legitur (c). Vnde quia, augmento cognitionis salutaris studere nos, vult apostolus (d), tantum abest, vt, per consequentias recte deriuatas nouas in Theologia veritates inuenire, vetitum sit, vt ad illud potius, dummodo possimus, simus obligati.

Carpor. de Anim. Chr.

b

V. Quam-

(c) Theol. Reuel. Dogm. T. I. §. 227.

(d) Eph IV, 11, seqq. 2. Petr. III, 18. De cetero de incremento cognitionis Theologicae, illiusque cum generibus diuersis, tum aliis, ad hanc rem pertinentibus, egi in Theol. Reu. Dogmat. Tom. II, Præfat. §. 1. seqq.

V.

*Ad verita-
rum Theolo-
gicarum in-
uentionem
requisitum
primum,*

Quamuis autem, vt modo demonstratum dedi, fieri queat, vt nouæ in Theologia veritates inueniantur, non tamen vires omnium, qui ei nomen dederunt, huic labori sufferendo pares esse, fateor. Nam quod in se possibile est, sæpe tamen, habito ad huius vel illius vires respectu, repugnans deprehenditur. Si quæras igitur, quibusnam nouas Theologicas veritates inuenturus egeat requisitis? vel Logica illud principia docent. Nullæ inueniuntur veritates incognitæ nisi ex aliis cognitis; id quod ipsa de inuentione veritatum supra data definitio ostendit. Quisquis igitur nouas in Theologia veritates in apricum producturus est, is iam cognitarum copia instructus sit, necesse est. Theologicas maxime ex illarum numero esse, quibus carere nequit nouarum Theologicarum inuentor, vel non monente me, in aperto est. Non est enim conclusio de fide vel Theologica, nisi ex principio Theologico deriuata sit. At tantum abest, vt solæ veritates Theologicæ ad hunc finem sufficiant, vt sine philosophicarum adiumento paruus vel nullus progressus sperari possit aut expectari. Etenim ad conclusionem inferendam duabus præmissis, siue vtraque exprimat, siue alterutra, vt in enthymematibus fit, subintelligatur, opus est. Quam-

Quamuis autem interdum vtramque, ad conclusionem inferendam, praemissam Theologia reuelata suppeditet, saepissime tamen accidere videas, vt, alterutram praemissarum Theologia suppeditante, alterutram ex Philosophiae promptuario depromere necesse habeas. Quod si Tibi forte, Lector, dubium videatur esse, ipsa, quam offero, commentatio plura suppeditabit exempla, quam probatio asserti postulat. Quoniam igitur sine principiis nulla potest inueniri conclusio, & in Theologicis & in Philosophicis veritatibus versatissimum esse debere, qui inueniendis veritatibus nouis Theologicis operam daturus est, sequitur.

VI.

Primum hoc est, non vnum. Per modum *Secundum.* concludendi illegitimum vel ex verissimis principiis falsae conclusiones deriuari possunt. An igitur sufficit ad veritatum inuentionem principiorum notitia? Absit! Qui formae concludendi demonstrandique legitimae ignarus est, aut ad conclusiones ex principiis cognitae inferendas plane ineptus erit, aut modo vltus inferendi, Logicae aduerso, falsas verarum loco inferet ex veris principiis conclusiones, aut inferens licet veras, dubiam tamen suspensamque de illarum veritate mentem geret. Hinc quemadmodum nec lumine

mine viator, nec regula architectus carere potest, sic nec sine demonstrandi recteque concludendi habitu felix in veritatibus Theologicis inueniendis progressus potest fieri.

VII.

*Cur auctor
de anima
Christi ege-
rit?*

Equidem de veritatum Theologicarum inuentione plura adhuc generalia dicenda & proponenda essent. At loci angustia excluso ad institutum properandum est. Quam vides, Lector, commentationem, veritates Theologicas, non quidem omnino nouas, sed a Theologis tamen, quos vidi, omnibus leui vix digito tactas, continet. Quamuis enim veram animam humanam Christo homini competere, rectissime doceant, de facultatibus tamen, perfectionibus singularibus, origine eius & aliis eiusmodi, quæ disputant, vel nimis abrupta sunt, vel nulla, adeo vt quæ traduntur, vix primas tradendorum lineas constituent. Nec id mirari conuenit. Nemo enim de conditione animæ Christi recte præcipere potest, nisi solida veritatum psychologicarum notitia ex philosophia instructus sit; quam tantum abest, vt possideant omnes, vt in quicquiliarum inutilium numero habeant alii, alii cum totius Philosophiæ neglectu adspernentur. Quo se habente ita, de anima Christi agendo,

non

non operam me perditurum esse, eo magis confisus sum, quo maiori cum iure, seorsim hac doctrina pertractata, in eadem enucleanda in altero Theologiae reuelatae Tomo licebit esse breuiori.

VIII.

Quemadmodum autem tota humanitas Christi, ita quoque anima ipsius & extra vnionem cum *λόγω* personalem, neutiquam illam negando, sed ab eadem abstrahendo, & in ea spectari potest. Sub priori respectu, vt maximis quidem excellentissimisque, at in se tamen limitatis perfectionibus praedita, sub posteriori, vt infinitorum *λόγῶν ἀυχημάτων* simul particeps se nobis offert. In praesenti labore, licita consideratione posteriore, priorem tantum suscipere placuit.

Quo respectu?

IX.

In ipsa tractatione, omne dicendorum argumentum ad tria capita commode reuocari posse, animaduerti. Primum de existentia animae Christi facultatibusque illius naturalibus agit. Praemissis nimirum principiis demonstrandi psychologicis §. 1. seqq. existentia animae Christi ante omnia demonstrata est §. 8. Progressu deinde ad facultates illius naturales facta, quod ad facultatem cognoscitiuam attinet, sensibus §. 14, phan-

Contenta capitulis primi.

tasia §. 16, memoria §. 20, facultate attendendi, re-
 flectendi §. 22, abstrahendi §. 24, ingenio §. 27, in-
 tellectu cum omnibus operationibus suis §. 31.
 seqq. acumine §. 41, ratione §. 43, quod autem ad
 adpetitiuam, appetitu sensitiuo & auersatione sen-
 sitiuam §. 48, cum affectibus §. 49, denique appe-
 titu & auersatione rationali §. 50, cum voluntatis
 libertate eam gaudere §. 52, adeoque animæ no-
 stræ in omnibus essentialibus *εποδοιον* esse §. 57, ex
 variis operationibus Christi, cum principiis psy-
 chologiae comparatis, demonstraui. Speciatim
 vero in doctrina de intellectu Christi feci excur-
 sionem. Nam dum ad operationes intellectus
 Christi variæ ratiocinationes, aduersus doctrinæ
 ipsius hostes institutæ, pertinent, non solum
 quasdam illarum, præ reliquis attentione dignas,
 in formam redegi §. 33. Sch. 1. sqq. sed etiam cum
 argumentum pro animæ immortalitate æque ac
 resurrectione mortuorum defendenda, quo Sa-
 ducæis linguam occludebat Seruator meritissi-
 mus Matth. XXII, 23. seqq. Marc. XII, 18. seqq.
 Luc. XX, 27. seqq. multis obscurum, saltim qua
 formam Logicam non satis cohærens visum sit,
 ad vindicandum modum, quo Christus vsus est,
 ratiocinandi more Geometrico illud euolutum
 exponere placuit §. 33. Sch. 6, vt hac ratione neruus
 argumentandi euidentissime ante oculos ponere-
 tur.

X.

X.

Capite secundo de imagine Dei in Christi *Secundi.*
 anima, eaque tam secundaria, quam primaria
 actum est. Scilicet etiamsi anima Christi in se
 ens finitum §. 68. & hinc in se perfectionibus fi-
 nitis tantum instructa fuerit §. 69, adeo ut neque
 incrementum cognitionis §. 73. neque admiratio
 eidem repugnauerit §. 75, eandem tamen cog-
 nitione Dei veritatumque caelestium habituali §.
 60, voluntate sancta & recta §. 63, viribusque ad
 bonum habitualibus §. 67, ad perfectam legi diui-
 nae obedientiam praestandam §. 67. Sch. polluis-
 se, ostendi. Ex quibus principiis, habita simul
 simplicitatis §. 78, spiritualitatis §. 81. Sch. incor-
 ruptibilitatis §. 80, & immortalitatis animae Chri-
 sti ratione §. 85, eam Deo non similem tantum
 fuisse §. 86, sed imaginem Dei etiam cum secun-
 dariam, tum primariam gessisse §. 93. seqq. se-
 quitur.

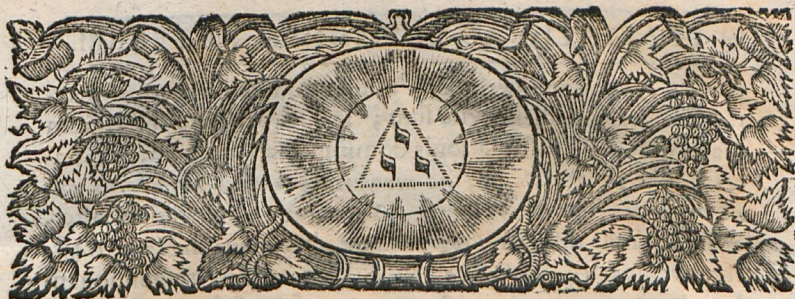
XI.

Denique capite tertio peruestigata animae *Tertii.*
 Christi origine, quod plerique argumentum re-
 fugiunt, non confutatis tantum stultis Iudaeo-
 rum aliorumque opinionibus §. 101. Sch. 2. sed
 liceta etiam eorum sententia, qui ex anima Ma-
 riae eam traductam perhibent §. 99. seq. veritati
 conue-

conuenientissimam creationem esse, ostendi §. 101, additis de commercio animæ cum corpore in Christo §. 104. animæque ipsius post mortem statu paucissimis §. 108. Quamnam autem tractatio hæc vtilitatem præstet, locis pariter conuenientibus est ostensum. Vale, Lector, & conatibus, in veritatis pietatisque incrementum directis, porro fauere perge, loca autem, ex Theologia Reuelata excitata, in nostræ Tomo primo & secundo euolue. Dabam Vinariæ d. 16. Octobr. 1737.

PRAE-

PRAEFATIO AD EDITIONEM ALTERAM.

Quam altera vice prelo subiectam vides, Lector, *Commentationem de anima Christi Theologico-Philosophicam*, ea per modum Dissertationis olim in vulgus edita, & in Gymnasio nostro Illustri, Respondente IO. GVILIELMO FLEISCHERO, Viniariensi, opponentibus LETZIO, CZECK & HANNIO, natione Transylvuanis, iuuenibus ornatissimis, qui, vt in acroastibus Theologicis ore meo defluerent, Iena Vinariam cum popularibus suis venerant, publice defensa fuit. Neque ingratis eruditis hasce meditationes fuisse, cum ex celeri exemplarium omnium distractione, tum ex aliis iudiciis publicis priuatisque collegi. Quemadmodum vero quod omnibus placeat, nunquam in medium allatum est, nec adferetur, sic praesens quoque Commentatio duos, quantum equidem scio, aduersarios, alterum HENRICVM CLAVSINGIVM, alterum CHRIST. GOTTLIEB CLVGIVM nacta est. Priorem & praefatio offendit, & ipsa tractatio, dum in illa

Carpor. de Anim. Chr.

A

quae

18 PRAEFATIO AD EDITIONEM ALTERAM.

quæ de inuentione veritatum nouarum Theologicarum dixeram, a veritate abesse visa sunt; in hac mysterium omnium maximum de Christo rationis dominio me subiecisse, arbitratus fuit in *Programmate, ad memoriam natiuitatis Christi anno 1737 pie recolendam*, edito. Vtrumque obiectum breuiter, at sufficienter dilui in *Programmate de ratione auctores classicos tractandi Gymnastica* pag. 4. seqq. quam responsionem hoc loco reperere, ne actum agam, supersedeo. Posterior vero pro ea, qua est, in iudicando non ἀπαίδευσις, sed vel ἀτριψία vel proteruitate mentis per vberiolem doctrinæ de anima Christi tractationem, licet in se verissimam, modo Theologorum nostrorum existimationem minui, modo Philosophiam Wolffianam in cælum vsque euehi, somniauit, modo tota tractatione de anima Christi in se spectata Theologiam reuelatam carere posse, κενόφωvίας edito specimine, eruditus persuadere conatus fuit in *Singular. P. I. pag. 147. At huius quoque ineptias & vaniloquentiam compescui in Inanibus Singularium* pag. 155. seqq. De his igitur cum plura addere, superuacaneum esse videatur, vnum hoc tantum moneo, quod amplioris illustrationis vel confirmationis causa nouæ obseruationes partim Theologico-philosophicæ, partim exegeticæ vbiuis fere, salua tamen paragraphorum serie, adiectæ, passim vero ad vberiolem tractationem euoluendam Theologiæ meæ Dogmaticæ Tomus secundus excitatus sit. Vale & faue. Dabam Vinariæ d. 25. Nov. 1739.

DE
ANIMA CHRISTI IN SE SPE-
CTATA COMMENTATIO THEO-
LOGICO-PHILOSOPHICA.

CAPVT I.

DE EXSISTENTIA ET FACVL-
TATIBVS EIVS NATVRALIBVS.

§. I.

Quisquis mortalium operationum mentis suæ ratio-
nem habet, is varias rerum in illa repræsentatio-
nes, quas *perceptiones* vocamus, esse, in se ipso
experitur. Vocamus autem *perceptionem obscu-
ram*, per quam entia totalia non, *claram*, per
quam illa distinguuntur. Quisquis vero ens A sibi, vt diuer-
sum a B, repræsentat, is dicitur *A et B a se inuicem distinguere.*

*Perceptio,
clara, obscu-
ra, res di-
stinguere
quid?*

SCHOL. Exemplum repræsentationis obscura in homine, cu-
ius Marc. VIII, 22. seqq. mentionem facit Euangelista, depre-
hendimus. Etenim cum Christus, ei visum non actu vnico, sed
per gradus restituere, sapientiæ suæ conueniens esse iudicaret,
peracta operatione prima v. 23. Christo interroganti: *ecquid
videret?* suspiciens respondebat: *video homines instar arborum*

*Exemplum
perceptionis
obscura.*

ambulantes v. 24. Quorum verborum non potest alius esse sensus, quam hic: se homines quidem videre ambulantes, sed ob aliquam staturæ hominum arborumque conuenientiam nondum satis dignoscere, vtrum sint homines, an arbores? vt adeo, non habita ratione motus, homines facile pro arboribus possit reputare. Quoniam igitur hominis huius, in actu sanationis recipiendæ constituti, perceptio talis erat, vt homines arboresque, in se spectatos, licet sint entia totalia, nondum posset a se inuicem distinguere, h. e. vnum eorum sibi, vt diuersum ab altero, representare (§. 1.), fuit hoc respectu perceptio eius obscura (§. 1.).

§. 2.

Representatio clara distincta, confusa quid?

Representatio clara dicitur distincta, si varia in toto distinguantur; si minus, *confusa*. Et ea quidem varia vel partes esse possunt, vel criteria, vel respectus, a se inuicem distinguendi. Representatio autem totius distincta supponit variorum eius representationes claras (§. 1.).

Representatio distincta qua cognitionem symbolicam quid requirit?

SCHOL. Dum ad representationem distinctam hoc tantum requisiui, vt varia in toto distinguantur, locutus sum de cognitione rerum in se, quatenus in mente est, non quatenus per certa symbola, qualia sunt verba, representationes mentis significantur. Nam respectu hoc posteriore ad representationem distinctam id quoque, vt varia in toto vel criteria entis enarrare possimus, requiritur; quo deficiente, representatio clara non nisi confusa est. Ex quo haud difficulter constat, cur distincta cognitione vel representatione rerum eum pollere dicamus, qui debitas rerum definitiones dat. Nam qui has dat, non tantum criteria entis, vt varia in toto, a se inuicem distinguit, sed illam etiam verbis significat.

§. 3.

Conscium sibi esse quid sit?

Conscium sibi esse idem est, ac res a se inuicem distinguere. Quisquis igitur se ipsum ab aliis rebus distinguit, is est *sibi sui ipsius*, quisquis alias res a se inuicem distinguit, is est *sibi*

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 3

sibi aliarum rerum conscius. Hinc quisquis sibi sui ipsius est conscius, is debet se ipsum sibi repræsentare, vt diuersum ab aliis rebus; quisquis autem sibi conscius est aliarum rerum, is debet res alias sibi, vt diuersas a se inuicem, repræsentare (§. 1.).

SCHOL. Ita e. g. homo dormiens nec est sibi sui ipsius, nec aliarum rerum, experientia teste, conscius, cum e contrario vigilans non careat conscientia sui. Sed non aliam statum vtriusque deprehendimus differentiam, nisi quod dormiens, sed extra insomnii statum constitutus, nec se ipsum a rebus aliis, nec res alias a se inuicem distinguat, quod fit e contrario a vigilante. *Definitionis illustratio.*

§. 4.

In repræsentationibus obscuris ne entia quidem totalia a se inuicem, in claris e contrario totalia (§. 1.), in distinctis varia totorum quoque distinguuntur (§. 2.). Repræsentationes igitur obscuræ, quatenus tales, tollunt conscientiam sui, quæ e contrario cum claris distinctisque est coniuncta (§. 3.). *Ubinam conscientia sui sit vel non?*

SCHOL. In eo autem differentia conscientia sui, quæ per claras tantum, & quæ per distinctas repræsentationes fit, deprehenditur, quod anima, quæ per solas perceptiones claras conscientiam sui exercuit, in alium statum essentialem delata, non amplius prioris status sit sibi conscia, quod secus se habet in repræsentationibus distinctis. Cuius quidem rei exemplum quilibet adultus in se ipso animaduertit, dum natiuitatis primæque infantia nostræ, quo ætatis articulo claris tantum anima nostra instructa fuit paucarum rerum repræsentationibus non distinctis, nullam, nisi ex aliorum relatione, cognitionem possidemus, postquam in repræsentationum distinctarum statum mens nostra euecta est. Aliud simile Connor in Euang. Medicinæ pag. m. 133. seq. suppeditat exemplum pueri, decem circiter annos nati, in memoribus, ad Lithuanicæ & Russiæ confinia sitis, a venantibus syluicolis inter gregem visorum capti, *Monitum.*

neque rationis, neque loquelæ, neque vocis humanæ vfu gaudentis, pedibus manibusque incedentis, nihilque cum homine præter externam nudi corporis figuram commune habentis; qui morem viuendi humanum edoctus, verba quædam rauca & inhumana voce proferre incepit, interrogatus autem de syluestris vitæ cursu non magis recordatus est, quam nos meminimus eorum, quæ acta sunt, quando in incunabulis vagiuimus. Quod ipsum exemplum docet, solas repræsentationes claras post introductum statum alium essentialem, sc. repræsentationum distinctarum, non sufficisse ad status præteriti recordationem. E contrario quemadmodum recordatio nostra se porrigit vsque ad illud tempus præteritum, quo in statum repræsentationum distinctarum peruenimus: sic anima helluonis, a corpore, quod olim gesserat, separata, status præteriti, domus paternæ, fratrum, Lazarique, memor erat Luc. XVI, 24. 27. 28. Gauisa enim erat statu repræsentationum distinctarum.

§. 5.

Anima humana quid?

Ens, quod in nobis sui & aliorum sibi conscius, sed in repræsentationibus suis ad corpus adstrictum est, vocamus *animam*, vel *mentem humanam*. Omnis igitur anima humana distinctis vel saltem claris repræsentationibus prædita sit oportet (§. 4.).

Quo sensu anima ad corpus suum adstricta dicitur?

SCHOL. 1. Dum animam humanam in repræsentationibus suis ad corpus adstrictam esse dico, hoc vti verissimum, ita cum cautione capiendum est. Scilicet *anima in repræsentationibus suis ad corpus suum adstricta* dicitur, quatenus sibi repræsentat tantum id, quod corpus ipsius adficit. Sed de sensationibus hoc valet, duce experientia, immediate, vt anima sibi repræsentet tantum ea obiecta, quæ corpus ipsius adficiunt. Ergo in repræsentationibus sensationum anima immediate adstricta est ad suum corpus. E contrario quod ad alia repræsentationum genera atineret, in iis anima eatenus tantum ad corpus suum adstricta est, quatenus sensationes reliquarum repræsentationum fons sunt,

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 5

sunt, iisque occasionem suppeditant; de quo in Metaphysica copiosius est dicendum.

SCHOL. 2. Cur autem in definitione de anima humana addiderim determinationem hanc: *sed in representationibus suis ad corpus adstrictum*; eius ex ipsa de Christo doctrina ratio reddenda est. Nam diuinitas erat etiam in Christo ens, per quod sui & aliorum sibi erat conscius. Aut igitur diuinitatem in Christo eius animam fuisse, aut restringendam esse definitionem, sequitur. At quia prius a veritate alienum est, dum alias duas in Christo animas fuisse sequeretur, posterius, habita Christi animæ ratione, est faciendum. Sed modo dicta determinatio efficit, quo minus diuinitas Christi nomine animæ ipsius possit denotari. Nam quamuis per diuinitatem Christus sit sibi conscius, non tamen eadem in repræsentationibus suis ad corpus Christi est adstricta, siquidem dum Deus omnia sibi semper possibilia simul & distinctissime repræsentat (Th. Dogm. T. I. §. 547.), de Christo, quatenus verus Deus est (Th. Dogm. T. I. §. 786.), idem est affirmandum.

§. 6.

Filius Dei incarnatus, h. e. cum humanitate personaliter vnitus, dicitur *Jesus*, item *Christus*, vt & *hominum Saluator* quid? Luc. II, II. 21. 30. Phil. III, 20.

SCHOL. 1. Definitio hæc potest ex Matth. XVI, 15. 16. 17. Confirmatio cognosci. Namque cum ipse Iesus, narratis antea aliorum de ipso opinionibus, ex discipulis suis, quem se dicant esse? vel, quod idem est, pro quoniam ipsum haberent? quæreret, nomine apostolico Petrus, Christo adprobante, respondebat: *Tu (qui vt verus homo mecum iam loqueris) es Christus, Filius Dei uiuentis*. In qua quidem responsione, Iesum vel Christum esse Filium Dei, claris continetur verbis; quod autem Filius Dei incarnatus sit, exinde colligendum est, quod Petrus Christo, non vt Filio Dei tantum, sed vt homini simul, eandem responsionem dederit.

SCHOL.

*Incarnatio
& unio per-
sonalis in
Christo
quid?*

SCHOL. 2. Interea quemadmodum incarnatio filii Dei est actus, quo Diuinitas Christi humanitatem secum vniuit (Theol. Dogm. T. II §. 240.), ita unio personalis in Christo est status Diuinitatis & humanitatis eius, quo ad vnā personam constituendam concurrunt (Theol. Dogm. T. II. §. 223.).

§. 7.

*Christus fuit
sibi conscius
sui et alio-
rum.*

Christus, quod se ipsum sanctificet, h. e. ad morem agni paschalis, a reliqua grege segregandi Ex. XII, 3-6. ad magnum redemptionis opus perficiendum a reliquis hominibus quasi segreget, destinetque pro discipulis fidelibusque Joh. XVII, 19, quodque vitam suam ponat pro omnibus, h. e. non electis tantum Joh. X, 27. 28, sed omnibus hominibus Ies. LIII, 6. Hebr. II, 9, adserit Joh. X, 15. Quoniam igitur non potuit non cognoscere, se ipsum, tanquam sanctificantem se, vitamque ponentem, diuersum esse ab eis, pro quibus vitam ponat & se sanctificet, se ipsum ab aliis distinxit (§. 1.). Fuit igitur sui ipsius sibi conscius (§. 3.). Pariter dum panem fregit, vinum autem dispensauit Matth. XXVI, 26. 27, eo ipso, quod rerum extra se vnā, e. g. panem, diuersam ab altera, e. g. vino, sibi repræsentet, ostendit. Res igitur extra se a se inuicem distinguens (§. 1.), eorum etiam fuit sibi conscius (§. 3.).

§. 8.

*Christus ges-
sit veram
animam hu-
manam,*

In Christo fuit ens sibi conscius (§. 7.). At idem in repræsentationibus suis fuit ad corpus ipsius adstrictum, vt repræsentationes eius conformes essent mutationibus, corpori eius accidentibus; prouti colapho percussus Ioh. XVIII, 22. 23, fame stomachum laborantem Matth. IV, 2. Marc. XI, 12, vel siti aridam factam linguam gerens Ioh. XIX, 28.

sentic.

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 7

sentiebat easdem corporis mutationes. Nam quod senserit, in primo & tertio casu ex verbis, in medio Marc. XI, 12, ex actione eius intelligitur. Veram igitur Christus gessit animam humanam (§. 5.).

SCHOL. 1. Idem ex alio etiam principio potest cognosci. Scilicet *ut esset misericors, & fidelis pontifex in iis, qua apud Deum agenda forent, ad expiandum peccata populi, opus erat, ut per omnia aliis hominibus similis fieret, sed absque peccato* Hebr. II, 17. IV, 15. VII, 26. Sed animam humanam gerere, nihil in se peccaminosi est, siquidem non solum nulla in eo est legis diuinæ transgressio, sed ipse etiam Deus in principio animam hominis immediate creauit (Theol. Dogm. T. I. §. 968.); quidquid autem Deus fecit, id omne est valde bonum Gen. 1, 31. Quocirca in eo etiam, ut animam humanam gereret, aliis hominibus Christus factus est similis. *Argumen- tum aliud.*

SCHOL. 2. Accedit testimonium ipsius Christi, tempore passionis dicentis: *περίλυτος ἔστιν ἡ ψυχὴ μου ὡς θανάτου* Matth. XXVI, 38. Marc. XIV, 34. Etiam si enim *ψυχὴ* non animam solum, sed vitam etiam interdum denotet Ioh. X, 15, in hoc tamen loco & nulla, proprietatem litteræ relinquendi, ratio est, & prædicatum: *περίλυτος* animam, non vitam in subiecto intelligendam esse, indicat. Nam tristitia ex numero adfectuum est, qui proprie insunt menti vel animæ, non vitæ. Non igitur possumus non, animam Christo competere & tribuendam esse, ex hoc loco inferre. Nam cuiuscunque anima est tristissima, ille non potest non animam habere. *Abbus aliud.*

SCHOL. 3. Quod autem ratio, cur præter corpus humanum vera anima humana quoque Christo fuerit adsumenda & gerenda, in præstanda ab ipso satisfactione vicaria pro hominibus, & hinc in officio eius sacerdotali quaerenda sit, leges in sequentibus §. 57. Sch. 2. *Monitum.*

§. 9.

Christus est Dei filius (§. 6.), & hinc ipse verus Deus *Christus da-*
(Th. Dogm. T. I. §. 786.). At Deus per omniscientiam omnia *placem gessit*
Carpov. de Anim. Chr. B sibi

conscientiam
sui.

sibi possible repræsentat simul distinctissime (Theol. Dogm. T. I. §. 547. 556.), adeoque omnium sibi rerum perfectissime est conscius (§. 4.); quocirca Christus etiam, ut Deus, omnium sibi rerum perfectissime est conscius. Duplex igitur Christo competit conscientia sui, altera qua diuinitatem, quæ infinita est, qua humanitatem altera (§. 7.), quæ, ut sequentia docebunt, est finita.

Error τῶν
ἀπολλωνίων.

SCHOL. Errarunt igitur olim ἀπολλῶν, qui, vero licet corpore Christo tributo, animam tamen eius negarunt (§. 8.). Horum autem duas classes constituit B. Gerhard in Exeg. artic. loc. de Christo pag. m. 1211, primam eorum, qui finxerint, λόγος adsumpsisse carnem παντὶ ἀψύχῳ, omni anima etiam sensitiua & vegetatiua destitutam, ut Ariani apud Socrat. lib. 2. cap. 45, qui id statuerint hoc sine, ut τὰ πάθη, quæ in Scripturis Christo tribuuntur, possent referre ad τὸν λόγον, ac proinde negare, Christum esse verum Deum; Secundam eorum, qui disputarint, λόγος adsumpsisse corpus viuens, h. e. anima vegetatiua & sensitiua præditum, sed anima rationali destitutum, diuinitatem autem loco animæ fuisse; quo refert Apollinarem, sociosque, qui animam Christo homini denegantes, diuinitatem eius in locum animæ humanæ successisse, pessime arbitrati sunt. Nam & anima, a diuinitate distincta, Christus gauisus est (§. 8.), et duplici polluit sui conscientia (§. 9.). Quin per ipsas quoque leges ciuiles hic damnatus error est. Etenim C. t. 1. l. 5. §. 2. Imperator: Simili modo (anathematizamus) Apollinarem animicidam seu psychopboron, dicentem, dominum nostrum Iesum Christum filium Dei et Deum nostrum inanimem esse et confusionem seu perturbationem superducentem inhumanationi vnigeniti filii Dei, sed et omnes, qui idem cum eis sentiunt; quod repetitum est l. 6. §. 4. Eandem autem Christi animam facultate sentiendi instructam fuisse, sequentia ostendent.

§. 10.

Cogitatio
quid?

Perceptio, cuius sumus nobis conscii, dicitur cogitatio.

SCHOL.

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 9

SCHOL. Non de nihilo est, quam addidi, determinatio: *cu- An omnis
ius sumus nobis conscii.* Per hanc ipsam enim indicatur, non *pereceptio sit
omnem perceptionem cogitationis nomine denotandam esse, sed cogitatio?
eam tantum, quæ cum conscientia sui est coniuncta. Vnde se-
quitur, repræsentationes obscuras, vt tales, non esse cogitationes,
quoniam cum iis, vt talibus, nulla coniuncta est conscientia sui
(§. 4.). Ex quo constat vltcrius, ens, meris præditum repræsen-
tationibus obscuris, non recte ens cogitans adpellari.*

§. II.

Anima Christi non tantum rerum diuersarum repræsen- *Anima
tiones (§. 7. 8.), h. e. perceptiones sibi formauit (§. 1.), Christi cogi-
sed etiam fuit earum sibi simul conscia (§. 7. 8.). Anima igitur
Christi cogitauit (§. 10.). Videamus cogitationum eius
pro diuersis ipsius facultatibus differentiam. *tautis.**

§. 12.

Quidquid in corporis nostri organa sensoria agit, id vo- *Præsens no-
camus nobis præsens (Th. Dogm. T. I. §. 760.), et e contrario bis, sensatio,
quidquid nobis præsens non est, absens. Repræsentatio au- sensus quid?
tem in mente de re nobis præsentem dicitur sensatio, prouti fa-
cultas, sensationes habendi, sensuum nomine venit.*

SCHOL. Sensus nobis multa obiecta repræsentant simul. Sed *Monitum,
quo plura nobis obiecta simul repræsentamus, eo magis, expe-
rientia teste, repræsentatio totalis redditur confusa. Hinc fit, vt
sensus, in se spectati, h. e. reflexione non accedente, confusam
tantum cognitionem producant,*

§. 13.

Quia ab esse ad posse C. V. semper etiam ab actu ad facul- *Quot facul-
tatem agendi recte concluditur. Nam possibilitatem agendi rates menti
facultatis nomine denotamus. Quot igitur actus diuersos in eribuenda?
mente deprehendimus, tot diuersæ ei etiam tribuendæ sunt
facultates,*

§. 14.

*Anima
Christi pol-
luit sensatio-
nibus et sen-
sibus.*

Christus in anima sua gessit repræsentationes rerum, in corporis ipsius organa sensoria agentium. Videndo enim Matth. V, 1. VIII, 18. IX, 23. 36. oculi eius a radiis luminis, audiendo Matth. VIII, 10. IV, 12. IX, 12. XIV, 13. aures eius a motu aëris tremulo affectæ fuerunt, nec, quin in aliis sensationibus pariter corpus eius ab obiecto externo affectum fuerit, dubitari potest. Quoniam igitur anima ipsius gessit repræsentationes rerum sibi præsentium (§. 12.), sensationes in eadem adfuerunt (§. 12.). Sed a sensationibus ad facultatem sentiendi recte concluditur (§. 12. 13.). Hinc pariter facultas sentiendi animæ Christi est tribuenda.

*Quenam
fuerit Christi
sensationum
regula?*

SCHOL. Eandem igitur animæ Christi regulam sensationum fuisse, quæ est nostræ, sc. quod *posita in organo sensorio mutatione, ab obiecto externo producta, adfit eius in mente repræsentatio*, dubitari nequit. Quamvis enim, Christum pro omnipotentia diuina efficere potuisse, vt obiecti externi, e. g. manus percutientis, organum eius sensorium afficientis, non fuerit in mente eius repræsentatio, lubens fatear, non tamen de eo iam quæritur, dum animam Christi in se, abstrahendo a diuinitate, hypostatice cum humanitate vnita, contemplamur.

§. 15.

*Imaginatio
& phantasia
quid?*

Quemadmodum repræsentatio in mente de re absente dicitur *imaginatio*, ita facultatem, imaginationes producendi, *phantasiam* adpellamus. Regula autem imaginationum, in mente producendarum, vti ex Metaphysicis constat, hæc est: *Duarum idearum, communionem inter se habentium, reproducta (vel per sensus, vel per phantasiam) vna, reprodicitur etiam altera.*

*Idea quando
communio-
nem inter se
habeant?*

SCHOL. 1. *Idea communionem inter se habere dicuntur, si quando conuenientia criteriorum in iisdem deprehenditur. Potest autem conuenientia criteriorum vel internorum, vel saltim externorum esse, Externorum criteriorum in duabus ideis conuenien-*

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. II

uenientia est, si eas eodem loco vel tempore, vel generalius sub
iisdem circumstantiis rerum perceperimus. Ita, si quando simul
hominem vidi, sermonemque ipsius audiui, ideæ de substantia
ipsius, & de sermone, quem fecit, propter exteriorum criterio-
rum conuenientiam habent in mente mea communionem; vnde
per legem imaginationis fit, vt reproducta idea de substantia
eius, idea de sermonibus ipsius reprodudatur. E contrario *in-
seruorum criteriorum in duabus ideis conuenientia est*, si quædam
determinationes, ipsam ideam ingredientes, eæque vel genera-
les, vel speciales, in vtraque idea sint eadem. Ita e. g. idea de
temperantia & de iustitia habent inter se communionem, quate-
nus in vtraque determinatio hæc, quod sit virtus, idea de Alexan-
dro M. & de Iulio Cæsare habent inter se communionem, qua-
tenus in vtraque determinatio magni belli ducis deprehenditur.
Teste autem experientia, in his quoque ita se res habet, vt, pro-
ducta in mente vna, vi legis imaginationis altera quoque soleat
produci.

SCHOL. 2. Quantam dicta imaginationum lex vtilitatem no-
bis præstet, dici vix potest. Vt vnus iam tantum mentionem
faciam, sine imaginationis lege ne quidem fieri posset, vt lo-
quendo nos inuicem intelligeremus. Annon ita nos inuicem in-
telligimus, vt, iunctis antea in mente ideis de re & eius nomi-
ne, audito deinde vel lecto nomine, adeoque idea de eodem in
mente reproducta, reprodudatur simul idea de re ipsa? Ita vero
propter communionem idearum, reproducta vna, reproduci-
tur simul altera (§. 15. Sch. 1.). At vero vt, communionem in-
ter se habentium idearum reproducta vna, reprodudatur simul
altera, fit per legem imaginationis (§. 15.). Sine lege igitur
imaginationis ne quidem loquendo possemus nos inuicem in-
telligere. Plures eiusmodi vsus alii sunt in phychologia expli-
candi.

*Legis imagi-
nationis vti-
litas pecu-
liaris.*

§. 16.

Christus dum a Iohanne baptismatis aqua lustrali lauaba-
tur Matth. III, 13, sine dubio duas ideas, alteram de Iohan-
nis persona, alteram de nomine eius coniunxit; vnde factum,
vt duæ ideæ illæ in mente eius communionem haberent (§. 15.

*Anima Chri-
sti compe-
runt imagi-
nationes &
phantasia.*

Sch. 1.). Missis deinde a Iohanne captiuo ad Christum discipulis auditoque nomine Iohannis, idea de persona eius, licet absente, ita in mente Christi reproducebatur, vt multis laudem eius celebraret verbis Matth. XI, 2. seqq. Pariter cum Christus decem, quos viderat, sanasset leprosos, ex vno redeunte, gratiasque agente, quærebat: *vbi sint nouem?* Luc. XVII, 14. seqq. ex quo sequitur, vt reproducta in mente Christi de vno illo, quem denuo videbat, idea, reproductæ simul sint de reliquis nouem, licet absentibus, ideæ, vtpote quæ communionem cum priore habebant (§. 15. Sch. 1.). Quoniam igitur Christus repræsentauit sibi, præsentibus sc. occasionem suppeditantibus, absentia, anima eius imaginationibus instructa fuit (§. 15.). Sed imaginationes actuales supponunt facultatem imaginandi (§. 13.), h. e. phantasiam (§. 15.). Hinc phantasia quoque animæ Christi est tribuenda,

§. 17.

Facultas fingendi quid?

Facultas, imaginationum partialium compositione producendi nouam totalem, dicitur *facultas fingendi*.

Quorsum pertineat?

SCHOL. Quoniam igitur per facultatem fingendi repræsentamus nobis rem absentem (§. 12. 17.), facultas fingendi ad phantasiam est referenda (§. 15.).

§. 18.

An Christo ea competat?

In parabolis Christi vbique inuenimus imaginationes partiales ita compositas, vt noua rei absentis repræsentatio, h. e. imaginatio totalis inde fuerit orta. Ita, ne de aliis iam dicam, Matth. XXV, 1. seqq. ideæ virginum, lampadum, sponsi, olei, sapientiæ, stulitiæ partiales ita a Christo compositæ fuerunt, vt noua imaginatio totalis, quæ est ipsa parabola elegantissima, inde produceretur. Facultas igitur fingendi Christo est tribuenda (§. 13. 17.),

SCHOL.

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 13

SCHOL. 1. Potest autem facultas fingendi duplici ratione exerceri, sc. & ita, vt in compositione imaginationum partialium & productione nouæ totalis respiciamus ad finem certum, ex quo cur has partiales, nec alias? cur ita, nec aliter componamus? ratio reddi possit; & ita, vt ad nullum eiusmodi finem respiciamus; in quo casu ex sola communiōe, quam ideæ in anima habent, ratio, cur sequens succedat priori, danda est. In priori casu *fictionem cum ratione obiectiua*, in posteriore *sine illa factam esse*, dicimus. Posterioris exempla in multis quietis imaginibus, a phantasia animæ tantum productis, deprehendimus. Nam dum insomnium, vt imaginatio totalis, ex multis partialibus compositum est, in sola communiōe ideæ sequentis cum præcedente in anima quærenda est ratio, cur anima a præcedente ad sequentem progressa sit hanc nec aliam. E contrario fictionem ponderantes mulieris sapientis 2. Sam. XIV, 5. seqq. cum ratione obiectiua eam factam esse, deprehendimus, quia omnia illius membra composita & tota adornata erat ad hoc, vt ad Absolomum reuocandum Dauid & disponderetur & adduceretur. Simile exemplum legimus Iud. IX, 3. seqq. Nec fabulas Phædri ad hoc genus referentes, errabimus.

Quotuplici modo fieri possit fictio?

SCHOL. 2. Ad Christi parabolas hæc adplicantibus, eas, in se & sine adplicatione ad id, cuius significandi causa adornatæ fuerunt, spectatas, fictiones quidem esse, fatendum est (§. 17.). Nam imaginationes partiales ita Seruator composuit, vt noua totalis inde prodiret. Quærenti autem: vtrum cum, an sine ratione obiectiua compositio illa sit facta? cum illa quam maxime factam esse, respondeo. Quascunque enim legas perpendasque parabolas, semper rem spiritualem, sub imagine corporearum latentem, inuenies, exindeque finem Christo certum, cuius obtinendi causa ita, nec aliter ideas partiales composuerit, propositum fuisse, percipies; id quod est fictionis, cum ratione obiectiua factæ, indicium (§. 18. Sch. 1.). Exemplis possunt esse parabola de semine, in diuersi generis cadente terram Matth. XIII, 3. seqq. de zizaniis tritico immixtis v. 24. seqq. de grano sinapis v. 31. seqq. reliqua. Quibus addantur parabola de vinea Matth. XX, 1. seqq. de nuptiis filii regis Matth. XXII, 1. seqq. alia,

Quales fuerint fictiones Christi?

aliæ. Neque summa sapientia Christi aliter nos iudicare patitur. Nam nisi parabolis Christi significatio mystica, in eaque latens ratio compositionis obiectiua subesset, meræ fictiones essent, egregiam quidem fingendi artem, at nihil præterea, quod alicuius esset momenti, prodentes; quale docendi genus vel merum hominem sapientem dedecet.

§. 19.

*Memoria
quid?*

Facultas, ideas reproductas pro iis, quas olim habuerimus, agnoscendi, dicitur *memoria*.

*Eius a phan-
tasia diffe-
rentia.*

SCHOL. Memoria igitur amplius quid inuoluit, quam phantasia. Huic enim idearum olim perceptarum reproductionem tribuimus (§. 15.); illi vero non hoc tantum, sed etiam ut reproducta pro pristina agnoscat.

§. 20.

*Christus pol-
luit memo-
ria.*

Christus non solum ideas, quas mente olim gesserat, poterat reproducere (§. 16.), sed eas etiam pro iisdem, quas gesserat olim, agnoscebat. Redeuntem enim gratiasque agentem Samaritanum agnoscebat pro eodem, quem paullo ante sanauerat Luc. XVII, 14. seqq. Simile exemplum suppeditat inde a natiuitate cæcus, quem visu donatum denuo reperiens Iesus cognoscebat, & de fide in filium Dei, h. e. se ipsum interrogabat Ioh, IX, 6--35. Non solum igitur phantasia, sed memoria etiam gauisa est anima Seruatoris (§. 19.).

Monitum.

SCHOL. Notatu autem est dignum, quod etiam si sensus, phantasia, memoria animæ Christi in Sacra Scriptura tribuantur, ne vnicus tamen, quantum equidem scio, adsit locus, in quo obliuionem ipsi tributam legamus.

§. 21.

*Attentio, re-
flexio quid?*

Conatus, ex repræsentatione totali vnam partialem reflexio quæ clariorem efficiendi, dicitur *attentio*. Continuata autem

EXSISTENTIA ET FACVLTA TIBVS NATVRALIBVS. 15

tem attentio ad entis varia nomine *reflexionis* venit. Vnde quicumque reflexione & facultate reflectendi pollet, is gaudet etiam attentione & facultate attendendi.

§. 22.

In parabola de seminare cum adplicatione eius Matth. XIII, 3. seqq. 19. seqq. Christus, modo seminoris, modo agri diuersarumque eius specierum mentionem faciens, vnum post alterum membrum sibi clarius ceteris repræsentabat. Quoniam igitur continuata attentio ad varia entis in mente Christi aderat (§. 21.), reflexione (§. 21.), &, quod inde sequitur, facultate reflectendi polluit (§. 13.). Sed reflexio supponit attentionem, vti facultas reflectendi facultatem attendendi (§. 21.). Hinc nec attentione, nec facultate attendendi anima Christi caruisse dicenda est.

*Christus pol-
luit atten-
tione & re-
flexione.*

§. 23.

Quisquis in repræsentatione totali vnam vel alteram partialem præ altera negligit, is dicitur *abstrahere*. Facultas autem ita agendi nomine *facultatis abstrahendi* denotatur. Quoniam igitur vbi in repræsentatione totali vna partialis A. reliquis B. C. clarior efficitur, reliquæ B. C. præ ista A. negliguntur, ob eamque rationem in attentione & reflexione omni alia repræsentationes præ aliis negliguntur (§. 21.), in omni attentione & reflexione locum simul habet abstractio.

*Abstractio
quid & vbi?*

§. 24.

Anima Christi attentione & reflexione, vt & facultate attendendi & reflectendi gauisa est (§. 22.). Hinc nec abstractio, nec facultas abstrahendi illi est deneganda (§. 23.).

*Eadem com-
petit anime
Christi.*

Carpov, de Anim. Chr.

C

SCHOL.

*Idque dupli-
ci respectu.*

SCHOL. Facultatem abstrahendi duplici exercemus modo, primo, partem a toto, vti cum in Psychologia a corpore hominis nos abstrahentes, in animæ consideratione subsistimus, deinde vniuersaliorem notionem a speciali, h. e. speciem ab indiuiduis, genus a speciebus, genus superius ab inferioribus abstrahendo, de quo agitur in Logica. Vtroque respectu facultatem abstrahendi inuisse animæ Christi, haud difficulter percipitur. Nam posteriori respectu inuisse, constat ex notionibus vniuersalibus, quas animam Christi gessisse, in sequentibus demonstrabimus. Quod autem priori respectu etiam anima Christi gauisa sit facultate abstrahendi, ex facultate reflectendi, ei conueniente (§. 22.), patet. Nam qui per reflexionem attentionem suam ad varia entis continuare potest, is potest etiam in vno eorum, reliquis interea posthabitis, desigere; quod est ipsa abstractio (§. 23.).

§. 25.

*Similia
quid?*

Similia dicuntur, quæ eadem habent criteria vel notas characteristicas easdem. *Similitudo* autem est conuenientia criteriorum.

*Differunt ab
æqualibus.*

SCHOL. Similia probe distingui debent ab æqualibus, pariter ac similitudo ab æqualitate. *Æqualia* enim dicuntur, quæ eadem habent quantitatem: vti *æqualitas* conuenientia quantitatis est. Quoniam autem eadem duorum entium, e. g. viri et pueri possunt esse criteria, licet differant quantitate, similia possunt, salua similitudine, quantitate inter se differre. Exemplo possunt esse Deus & primus homo. Nam Deus hominem similem sibi quidem fecerat per creationem, sed non perfectionibus æqualem (Theol. Dogm. T. I. §. 1039. & ibid. Sch. 2.).

§. 26.

*Ingenium
quid?*

Facultas, similitudines rerum obseruandi, dicitur *ingenium*.

SCHOL.

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 17

SCHOL. In facultate, rerum similitudines obseruandi, diuersi *Monitum.*
possibiles sunt, et actu reperiuntur gradus. Nam vnus altero natura aptior solet esse ad similitudines rerum obseruandas. Vnde fit, vt, qui reliquos, similitudines rerum perspiciendi, facultate superant, præ reliquis ingenio præditi esse dicantur, licet nec reliquis omne ingenium sit denegandum.

§. 27.

In conuenientia criteriorum rerum diuersarum obseruanda versatissimus fuit Christus. *Christus pol- luit ingenio summo.* Modo enim hominem, doctrinæ suæ obsequentem, cum viro prudente, domum suam super petram ædificante, minus obsequentem cum stulto, qui super arenam domum suam struebat Matth. VII, 24. 26, modo Iudæos cum puerulis, se inuicem ad choreas & lacrymas pronocantibus Matth. XI, 16, 17, modo regnum cœlorum cum homine sementem faciente Matth. XIII, 3. seqq. 24. seqq. cum grano sinapi v. 31. seqq. cum feno v. 33. seqq. cum thesauro abscondito v. 44, cum mercatore margaritam pretiosam inueniente v. 45, cum reti proiecto v. 47. seqq. comparabat adeo, vt absque parabolis eum non docuisse populum, adferat Euangelista v. 34, & quemadmodum populares eius sapientiam eius audientes obstupescabant v. 54, sic nos etiam incredibilem Christi in comparationibus rerum corporearum cum spiritualibus instituendis habilitatem, lectis Euangelistarum commentariis, satis mirari non possumus. Quoniam igitur facultas, similitudines rerum obseruandi, summa in Christo fuit (§. 25.), summo is quoque præditus fuit ingenio (§. 26.).

SCHOL. 1. In gradu ingenii æstimando cum ad copiam similitudinum inuentarum vel inueniendarum, tum ad facilitatem eas inueniendi, denique ad ipsorum similitudinem conditionem, pro qua vel magis vel minus ad rem alteram significandam & adumbrandam apta sunt, & similitudo eorum cum re altera vel minus *Idque secundum omnes gradus, ex quibus æstimandum est.*

minus in oculos incurrit, attendendum est. Nam pro omnibus his respectibus facultas, similitudines rerum obseruandi, quam ingenium adpellamus (§. 26.), est vel maior vel minor. Quidquid horum ad ingenium Seruatoris adplices, semper id summum fuisse, animaduertes. Copia similitudinum, ab ipso datarum, tanta fuit, vt ipse Evangelista, Christum certo tempore *χαρις παραβολῶν* non locutum fuisse ad populum, testetur Matth. XIII, 34. 35. Ne dicam, quod omnis historia Euangelica abunde eandem doceat. Quanta autem Christus gauisus sit similitudines formandi facilitate, docet locus Luc. X, 29. 37. vbi legis perito quærenti: *τίς ἐστὶ μὲν πολλοί*; ex tempore Christus per elegantissimam parabolam, genuinam notionem continentem, respondebat. Denique vt multas similitudines Christus, de quibus nemo cogitasset, proposuit, ita quam accommodatæ sint parabolæ eius, ad res spirituales significandas, ex adplicationibus eorum constat, per multa sæpe membra continuatis. Quod ex exemplis de seminatore Matth. XIII, 3. 8. coll. 18. 23. de zizaniis cap. XIII, 24. 30. coll. 36. 43. aliisque est in apriço.

SCHOL. 2. Gradus ingenii magnus vel a natura pendet, vel ab exercitationibus, vel ab utroque simul. Vnde quod a sola natura datum est, *naturale*, quod per exercitationem adquistum *artificiale ingenium* adpellare licebit. Enim vero Christus etiam si summo ingenio omni respectu fuit clarissimus (§. 27. Sch. 1.), nulla tamen gauisus est institutione Ioh. VII, 15. neque hinc vis ingenii ipsius ab exercitio proficisci potuit. Quoniam igitur a sola pendit natura, ingenium Christi fuit naturale tantum.

§. 28.

Ex facultate reflectendi et abstrahendi potest possibilitas geneleos notionum distinctarum concipi. Etenim repræsentationes distinctæ adsunt, vbi varia in totis a se inuicem distinguuntur (§. 2.). At dum per reflexionem, cumque illa coniunctam abstractionem (§. 23.) attentio ad varia entis continuatur (§. 21.), per eandem etiam varia in totis a se inuicem distinguuntur (§. 1.). Quocirca per reflexionem cumque illa con-

An ingenium
Christi fuerit
artificiale?

Quomodo
orientur re-
presentatio-
nes distin-
ctæ?

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 19

coniunctam abstractionem repræsentationes rerum distinctæ adquiruntur.

§. 29.

Anima Christi reflexione gauisa est (§. 22.), & abstractio- *Christus ges-*
ne (§. 24.). Fieri igitur non potuit, quin distinctis repræsen- *fit repræsen-*
tationibus fuerit instructa (§. 28.). *tationes di-*
stinctas.

SCHOL. Exempla repræsentationum distinctarum in mente *Exemplum.*
Christi sermones ipsius sacratissimi vbique exhibent. Memora-
bile autem est illud de census numismate Matth. XXII, 15. seqq.
Dum enim Christus in eodem imaginem Cæsaris ab inscriptione
distinguebat, discernebat varia in vno quodam toto, adeoque
repræsentatio ipsius erat distincta (§. 2.).

§. 30.

Facultas, possibilia distincte sibi repræsentandi, adpella- *Intellectus*
tur *intellectus*. Quo quis igitur plura possibilia, vel quo di- *quid?*
stinctius sibi repræsentat, eo maior est intellectus eius, pro
actu sumptus.

§. 31.

Anima igitur Christi gauisa est intellectu (§. 29. 30.). *an ille in*
Christi ani-
ma?

SCHOL. Admodum magnum Christi hominis intellectum fu-
isse, ex ipsius etiam Euangelistæ testimonio discimus. Nam ta-
meti doctorum Iudaicorum institutione, aliis obringente, carue-
rat Ioh. VII, 15. duodecim tamen annos natum dignum, cui
inter docentes darent locum, iudicabant Iudæorum sapientes,
omnibus, qui sermones eius audiebant, ob τὴν σύνεσιν eius obstu-
pescentibus Luc. II, 46. 47. Vox σύνεσις enim, a σύνις intelligo
Matth. XV, 10. descendens, intellectum 2. Tim. II, 7. de Chri-
sto autem adhibita & cum voce ἀπόκρισις coniuncta, plurima Chri-
stum distincte, vt mentem suam explicare posset, cognouisse,
quæ ob ætatis imbecillitatem cognoscere non præsumebatur, de-
Locus.

notat. Cum vero atate iuuenili crescente crescat etiam vis mentis, virilem atatem consecuti Christi summas intellectus vires fuisse, necesse est, postquam admodum iuuenis sagacitatem sapientissimi Iudæorum iam fuerant admirati.

§. 32.

*Intellectus
operationes
quot et quæ?*

Operationum intellectus sunt tres, aut, si mauis, quatuor, quarum prima in formatione notionum distinctarum, secunda in comparatione notionum, h. e. in formatione iudiciorum, tertia in comparatione iudiciorum, h. e. in formatione ratiociniorum, quarta, quæ potest addi, in connexionione ratiociniorum est posita.

Exemplum,

SCHOL. Dabo, vt plenius intelligat, exemplum. Si mihi *Deum* cogitando representem, pertinet hoc ad primam mentis operationem. Si comparatis inter se notionibus *Dei*, & *simplicitatis*, hanc illi conuenire intelligam, adeoque *Deum esse ens simplex* iudicem, pertinet hoc ad secundam mentis operationem. Si cum propositione: *Deus est spiritus*, coniungam alteram, communem cum illa terminum habentem: *Omnis spiritus est ens simplex*, & ob conuenientiam terminorum diuerforum, *Deus & ens simplex* in vno tertio, h. e. medio, inferam, *Deus est ens simplex*, ad tertiam hoc refertur mentis operationem. Denique si ratiocinando pergam: *Nullum ens simplex est materiale* & sub hac maiore subsumpta conclusionem præcedente, inferam conclusionem nouam: *Deus non est materialis*, quartam hoc constituit mentis operationem, nisi forte eam ratiociniorum combinationem ad tertiam referre malis.

§. 33.

*Christus
omnibus in-
structus fuit
operationi-
bus intelle-
ctus.*

Christus polluit notionibus rerum distinctis (§. 29.), Pariter quia in terris versans, Euangeliumque hominibus prædicans, affirmauit alia, alia negauit, adeoque in mente formata de rebus iudicia verbis expressit, exercuit primam æque ac secundam.

EXSISTENTIA ET FACVLTA TIBVS NATVRALIBVS. 21

cundam intellectus operationem (§. 32.). At nec deficiunt in sacratissimis Christi sermonibus exempla, in quibus ex positis principiis conclusiones siue per vnum, siue per plures syllogismos catenatos deriuauit; etiamsi iidem non in forma logica, sed materialiter tantum, vt docendi methodus apud Iudæos ferebat, sint expressi. Hinc operatio mentis tertia & quarta quoque humanitati Christi sunt attribuendæ (§. 32.).

SCHOL. 1. Vt quæ de ratiociniis Christi dixi, exemplis confirmentur, vnus & item alter locus euidentior in medium est proferendus. De diuinitate sua contra Pharisæos disputaturus Matth. XXII, 41, seqq. quæstionem illis proponebat: *qui fieri primum potuerit, vt Dauid Messiam Dominum suum vocauerit, si filius eius fuerit tantum?* quo ipso ita argumentabatur: *Quemcumque Dauid, supremus populi sui monarcha, qui nullum præter Deum agnoscebat superiorem, dominum suum vocat, ille est Deus; quæ maior, voce: dominus non pro mera honoris significatione, sed pro genuina domini notionem (Th. Dogm. T. I. §. 997.), vt fieri quidem debet (Theol. Dogm. T. I. §. 329.) sumpta, est verissima. Sed Messiam, Iesum Nazarenum, Dominum suum Dauid vocat Ps. CX, 1. Ergo Messias, licet sit filius Dauidis verus, non tamen merus est, sed simul verus Deus; quod nullo modo infringere poterant sapientes Iudæorum argumentum.*

SCHOL. 2. Pariter cum Iudæi vitio ipsi vererent, quod se cum Patre vnum esse dixisset, ex quo illi, quod Deum se esse affirmaret, recte inferebant Ioh. X, 30, seqq. siquidem dum Pater essentiam vere diuinam possidet Ioh. XVII, 3, quisquis cum Patre vnum essentia est, nec potest non verus Deus esse, a minori ad maius concludebat Christus conditionaliter: *Si magistratus nomine Deorum in S. Scriptura venit Ps. LXXXII, 6, multo magis ille, quem Deus Pater sanctificauit (per æternam generationem ipsam sanctitatem essentialem, soli Deo propriam Theol. Dogm. T. I. §. 728, cum eo communicando Theol. Dogm. T. I. §. 814.) & in mundum misit (vt verum hominem Gal. IV, 4, hoc est, ipse mundum) recte & sine blasphemia se Deum vel filium Dei vocat.*

vocat. Sed verum est prius, quia S. Scriptura frangi non potest. Ergo & posterius.

Tertium.

SCHOL. 3. Nec minus in ipsa magna passione sua coram sacerdotis tribunali constitutus, & iniuste a milite percussus argumento se defendebat Ioh. XVIII, 23. quod ad formam redactum tale dilemma constituit: *Si percutiendus fui, aut ob bene, aut ob male dictum percutiendus fui. Sed non ob bene dictum, quia contra rationem est, ob bene dictum aliquem percutere; nec ob male dictum, quia me male dixisse probatum non est. Ergo plane non fui percutiendus.*

Quartum.

SCHOL. 4. De numismate census interrogatus Matth. XXII, 17. seqq. respondebat per ratiocinium sequens: *Cuiuscunque imaginem & inscriptionem Iudæi in numismate gerunt, ei censum soluere obligati sunt; Sed Cesaris &c. Ergo &c.* in quo quidem argumento minor ex inspectione oculari in aperto, maior autem a Iudæis concessa erat, quia illud ipsum pro signo habebant subiectionis.

Quintum.

SCHOL. 5. Discipulos suos, ad famem sedandam spicas velentes, ob eamque rationem profanationis Sabbathi a Phariseis accusatos, sequenti defendebat syllogismo: *si David laicus panes propositionis, quos solis Sacerdotibus comedere licebat, edit sine peccato, discipuli mei Sabbatho spicas quoque vellunt sine peccato;* cuius quidem consequentia inde, quod in utrisque par ratio, casus sc. necessitatis, ex fame ortus, adsit, apparet.

*Sextum de
disceptatione
eius cum
Saduceis*

SCHOL. 6. Denique nec reticendus est, qui primum hic nominari debebat, locus, disceptationem Christo cum Sadduceis intercedentem exhibens Matth. XXII, 23. seqq. coll. Luc. XX, 27. seqq. ubi Christus ex eo, quod *Deus Abrahami, Isaaci, Iacobi* per Ex. III, 6, *non autem mortuorum, sed viventium Deus sit* (per concessum Sadducæorum), dari & animæ post mortem hominis immortalitatem, & mortuorum resurrectionem, inferebat. Nam non resurrectionem tantum Luc. XX, 27. sed negatis spiritibus, ab angelis diuersis Act. XXIII, 8. animæ immortalitatem etiam negabant. Videamus autem, quomodo utraque argumentatio ex mente Christi in forma demonstrandi Mathematica debeat institui:

*& qua ani-
me immor-
talitatem,*

DEFI-

DEFINITIO I.

1. *Deus hominis cuiusdam Deus esse dicitur, si eidem, vere se colenti, beneficiat,*

SCHOLION.

2. Definitio hæc, quam supponit Christus, desumpta est ex Gen. XVII, 7. 8. vbi Deus sub veræ pietatis v. 1. & ab ea suppositæ fidei conditione Abrahamo promittebat, se ipsius & seminis eius Deum fore; cuius promissionis non potest alius, quam hic, sensus esse, quod Deus Abrahamo & posteris ipsius benefacturus, beneficiisque ipsos cumulaturus sit, quorum statim aliquod, sc. possessio terræ Canaan, nominatur. Eodem etiam sensu locutio illa occurrit Leu, XXVI, 12. Ez. XXXVII, 26. 27. 2. Cor. VI, 16.

DEFINITIO II.

3. *Vis entis actiua constituit vitam eius.*

COROLLARIUM.

4. *Quoniam igitur omnis actio supponit vim agendi, per experientiam, omnis actio supponit in agente vitam (n. 3.).*

THEOREMA.

5. *Non potest Deus hominis cuiusdam Deus esse, nisi ille viuat,*

DEMONSTRATIO.

Deum recte colere & beneficia ab illo accipere, sunt actiones, quod nemo in dubium vocabit. Quoniam igitur omnis actio supponit in agente vitam (n. 4.), quisquis Deum colit & beneficia ab illo accipit, is viuit. Sed cuiuscunque Deus est Deus, is Deum colit & beneficia ab illo accipit (n. 1.). Ergo cuiuscunque Deus est Deus, is viuit, vel, quod idem est, non potest Deus hominis cuiusdam Deus esse, nisi ille viuat.

SCHOLION.

6. Hoc theorema, quod ita enuntiabat Christus: *Deus non est Deus mortuorum, sed uiuentium*, addita simul, narrante Luca c. X, 38. ratione breui: *Nam omnes (illi, quorum est Deus) uiuunt ipsi (Deo)*, tacendo concedebant Saduczii,

COROLLARIUM.

7. Quoniam igitur Abrahami, Isaaci, Iacobi Deus est Deus Ex. III, 6. Abraham, Isaac & Iacob uiuunt (n. 5.).

AXIOMA.

8. Quicumque ratione corporis est mortuus, & uiuit tamen, ille uiuit qua animam.

SCHOLION.

9. Veritas axiomatis inde patet, quod hæc duæ sint tantum hominis partes essentielles, corpus & anima (Theol. Dogm. T. I, §. 973.).

COROLLARIUM.

10. Abraham Gen. XXV, 8. Isaac Gen. XXXV, 29. Iacob mortui sunt ratione corporis Gen. XLIX, 33. & uiuunt tamen (n. 7.). Ergo Abraham, Isaac & Iacob uiuunt ratione animæ (n. 8.), idque semper, quia cur perdant quam habent vitam, ratio amplius non est.

DEFINITIO. III.

11. *Immortalitas anime* est continuatio vitæ eius perpetua.

COROLLARIUM. I.

12. Quoniam igitur Abraham, Isaac & Iacob, corpore licet mortui, qua animam tamen perpetuo vitam continuant (n. 10.), anima eorum est immortalis (n. 11.).

CO.

COROLLARIVM II.

13. Quia anima Abrahami, Isaaci, Iacobi est immortalis (n. 12.), animæ etiam reliquorum omnium, in quibus paritas rationis est, sc. respectu fidei & vitæ sanctitatis, sunt immortales. Nam paritas rationis effectus quoque paritatem generat, quia ratio non est, cur effectus adsit disparitas.

SCHOLION.

14. Quamvis autem hoc argumentum, a Christo propositum, & ita iam euolutum, vt neruus probandi, qui multis obscurus visus est, euidentissime ante oculos positus sit, probet tantum immortalitatem animæ respectu piorum, id tamen ad Saducæos de errore conuincendos sufficiebat. Etenim dum Saducæi asserebant:

Nulla anima humana post mortem corporis est immortalis, propositione contradictorie illi opposita:

Quædam animæ humanæ sunt post corporis mortem immortales, legitime a Christo demonstrata, non potest non falsa esse prior. Contradictoriorum enim vno vero, alterum semper falsum est.

Ostendamus porro, qua ratione Christus resurrectionem corporum quoque demonstrauerit. Scilicet ita series ratiociniorum est formanda:

Et qua resurrectionem mortuorum.

EXPERIENTIA.

1. Homo constat corpore & anima, vt partibus essentialibus.

COROLLARIVM.

2. Hinc Abraham quoque, Isaac & Iacob, vt homines, confiterunt corpore & anima (n. 1.).

AXIOMA.

3. Simpliciter dictum simpliciter intelligendum est, quam diu ratio restrictionis sufficiens non potest allegari,

SCHOLION.

4. Veritatem huius axiomatis ostendi in Theol. Dogm. T. I. S. 330,

COROLLARIUM I.

5. Quoniam igitur Deus se vocat Deum Abrahami, Isaaci & Iacobi simpliciter & sine restrictione ad alterutram partem ipsorum essentialium Ex. III, 6. אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, nec ratio restrictionis sufficiens potest allegari, simpliciter & sine restrictione ad alterutram partem essentialium est intelligendum (n. 3).

COROLLARIUM II.

6. Deus igitur est Abrahami, Isaaci, Iacobi Deus non qua animam tantum, sed etiam qua corpus (n. 2. 5.).

COROLLARIUM III.

7. Pariter dum Deus se Deum Abrahami, Isaaci, Iacobi vocat sine restrictione ad certum tempus Ex. III, 6, qua omne tempus etiam, de quo restrictio probari nequit, pro Deo Abrahami, Isaaci Iacobique est habendus (n. 3.).

COROLLARIUM IV.

8. Deus igitur pro Deo Abrahami, Isaaci, Iacobi, qua corpus ipsorum, etiam respectu omnis temporis, de quo restrictio probari nequit, est habendus (n. 6: 7.).

SCHOLION.

9. Studiose dico: *respectu omnis temporis, de quo restrictio probari nequit.* Nam quod ad tempus præsens, quo morri temporali obnoxii sunt, attinet, non potest respectu illius Deus Abrahami, Isaaci, Iacobi, qua corpus spectatorum, actu Deus dici, Etenim cuiuscunque Deus est Deus, is vivere debet (n. 5. dem. præc.). Sed qua corpus spectati iidem iam non viuunt. Vnde qua

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 27

qua corpus spectatorum Deus presenti tempore Deus actu nequit esse. Plane dispar est autem temporis præteriti & futuri ratio. De præterito dubium nullum est Gen. XVII, 7. Futurum autem tempus si excludendum esse omne Saducais visum esset, probandum ipsis fuisset, quod nullo tempore futuro victuri essent, qua corpus spectati, Abraham, Isaac & Iacobus (n. 5. dem. præc.). Id quod probare quidem erant nisi, sed conatu irrito, dum sufficientissime argumentum ipsorum, ut nihil, quod exciperent, superesset, a seruatore iam erat solutum.

COROLLARIUM V.

10. Deus Abrahami, Isaaci, Iacobi, qua corpus spectatorum, tempore futuro Deus est futurus (n. 8.9.).

DEFINITIO.

11. Actus, quo homo mortuus rursus viuus redditur, dicitur *resuscitatio ex morte.*

SCHOLION.

12. Resuscitatio igitur ex morte inuoluit 1. ut, reddita corpori vi actiua, illud iterum viuum reddatur, 2. ut instauretur commercium inter corpus animamque, cum corpore redunitam. Nam qua animam homo non moritur (n. 13. demon. præc.). Vita autem hominis vitam animæ, corporis & totius suppositi inuoluit (Theol. Dogm. T. I. §. 967.).

THEOREMA.

13. Datur quorundam hominum resuscitatio ex morte.

DEMONSTRATIO.

Deus Abrahami, Isaaci, Iacobi, qua corpus spectatorum, tempore futuro Deus est futurus (n. 10.). Sed non potest Deus alicuius Deus esse, nisi ille viuat (n. 5. dem. præc.). Ergo Abraham, Isaac, Iacob, qua corpus spectati, tempore futuro viuunt. Quoniam igitur iam qua corpus sunt mortui (n. 10. dem. præc.),

necesse est, ut qua corpus rursus viui reddantur, quo factò commercium quoque inter animam & corpus, ne duo sint Abrahami, Isaac, Iacobi, restituendum est. Ergo Abraham, Isaac, Iacob ex morte sunt resuscitandi (n. 11. 12.). Et quia parium par est ratio (n. 13. dem. præc.), alii etiam homines, quorum, habito ad fidem sanctitatemque respectu, par est ratio, ex morte resuscitabuntur.

COROLLARIUM.

14. Resuscitatio ex morte inuoluit ex eadem respectu hominis resurrectionem. Datur igitur quorundam hominum ex morte resurrectio (n. 13.).

SCHOLION.

15. Quæ in demonstratione præcedente n. 14. notata fuerunt, hic etiam sunt adplicanda.

Ita si enucleemus argumentum Christi, uti enucleandum est, maximam in eo, licet breuissimo, sapientiam latere, nemo non debet confiteri.

*Septimum,
quod vero
implicitum
est.*

SCHOL. 7. Quemadmodum vero, ad tertiam quartamque operationem mentis, quæ in Christo fuit, sanctissimæ confirmandam, vim argumentorum eius ostendimus in eiusmodi casibus, in quibus ipse Christus rationem dedit adfertorum: ita nec hoc reticendum est, quod talia quoque effata Christi, quæ sine addita ratione aut pronuntiata, aut saltim ab Euangelistis breuiter tantum narrata sunt, ad fundamenta sua possint referri, modo debitam attentionem adhibentes, notiones omissas ex mente loquentis substituamus. Ex quo qua ratione Christus, saltim per mentis agitationem, ratiocinatus sit, potest intelligi. Quod pariter exemplis confirmare, expedir. Matth. V, 32. & XIX, 9. Christus, proteruæ Iudæorum in dimittendis vxoribus propter leuem quamcunque causam se opponens, tres propositiones enunciat: 1. qui dimittit vxorem, excepta ratione fornicationis, is facit eam adulterari; 2. qui dimittit vxorem, excepta ratione fornicationis, & ducit aliam, is adulteratur; 3. qui ducit vxorem, sine

sine ratione fornicationis dimissam, is adulteratur. Nulla harum sui fundamento caret. Suppone enim definitionem *adulterii*, quod sit concubitus cum persona aliena; poteris omnes tres exinde propositiones rite deriuare. Faciam periculum de prima. Concludendum est ita: *Quisquis auctor est concubitus, ab vxore sua cum alieno suscepti, is auctor est adulterii, ab vxore sua commissi*; per definitionem datam adulterii. *Sed maritus, dimittens vxorem sine causa fornicationis factæ, auctor est concubitus, ab vxore sua cum alieno suscepti*; quia expulsa a marito priore sustentationis causa tacere non potest, quin nubat, data occasione, viro alii. *Ergo maritus, dimittens vxorem sine causa fornicationis factæ, auctor est adulterii, ab vxore sua commissi.* Nec dissimili modo ex data definitione ceteras conclusiones facile deriuabis.

SCHOL. 8. Pertinent ad hanc classẽ etiam beatitates, a Seruatore Matth. V, 1. seqq. propositæ, vtpote quæ pariter omnes ex definitionibus principiisque aliis suppositis deduci possunt. Ostendam id iam tantum de prima v. 3: *pauperes spiritu sunt beati, quia regnum cælorum est ipsorum.* Suppone hic definitionem *beatitatis*, nec Philosophiæ ignotam: beatitas est progressus ad plures & maiores perfectiones. Suppone definitionem *de paupere spiritu*, quod pauper spiritu sit, qui caret iustitia coram Deo. Distingue pauperes spiritu in eos, qui non agnoscunt paupertatem spiritualem Apoc. III, 17. & eos, qui agnoscunt sc. viuã agnitione. Voca hos posteriores *pauperes spiritu* *κατ' ἔξοχον*, quia & re tales sunt, & qua agnitionem suam. His positis, poteris per soritem ita concludere:

Octauum.

Quisquis κατ' ἔξοχον pauper spiritu est, ille agnoscit defectum iustitiæ coram Deo, sc. cognitione viuã;

quod constat ex definitione data.

Quisquis defectum iustitiæ suæ coram Deo agnoscit sc. viuã cognitione, ille querit alienam;

Nam nisi voluntas ad alienam iustitiam quærendam moueretur, agnitio paupertatis spiritualis non viuã, sed mortua esset (Theol. Dogm. T. I. §. 376.).

*Quisquis alienam iustitiã coram Deo querit, ille in Chri-
stum credit;*

Nam

Nam nulla ad illam obtinendam via data est præter fidem in Christum, quod constat ex principiis Theologicis (Theol. Dogm. T. II. §. 1043.).

Quisquis in Christum credit, ille regni gratia & gloria fit ciuis;

quod demonstraui Theol. Dogm. Tom. II. §. 505. seq.

Quisquis regni gratia & gloria ciuis fit, is ad plures & maiores perfectiones progreditur;

Nam ciuitas regni gratiæ & gloriæ est summa hominis spiritualis & æterna perfectio,

Quisquis ad plures & maiores perfectiones progreditur, ille est beatus,

per datam definitionem.

Ergo quisquis ^{car'} ⁱⁿ pauper est spiritu, ille est beatus.

Eodem modo reliquis etiam, vt fieri potest, euolutis & summam intellectus Christi perspicaciam & doctrinarum eius profunditatem solidam distincte perspicies.

§. 34.

Cognitio singularis & vniuersalis quid?

Cognitio, quæ notionibus indiuiduorum constat, dicitur singularis; quæ notionibus vniuersalibus, vniuersalis. Dicitur autem notio vniuersalis, quæ competit pluribus, & ad eandem speciem & genera pertinere, ex logicis notum est.

Quomodo vniuersalis adquiratur?

SCHOL. Quia species, vt singularium vel indiuiduorum similitudo, criteria indiuiduorum eadem seorsim sumendo, & relinquendo diuersa, genus, vt similitudo specierum, criteria specierum eadem seorsim sumendo & diuersa relinquendo, adeoque species æque ac genus per abstractionem formatur (§. 23.), idem de notionibus vniuersalibus asserendum est (§. 34.). Et quia cognitio vniuersalis constat notionibus vniuersalibus (§. 34.), eandem quoque abstractionis ope acquiri, sequitur. Formata autem per abstractionem cognitione vniuersalium qua notiones, ex notionibus vniuersalibus oritur cognitio vniuersalium qua propositiones, pariter ac ex notionibus singularibus propositiones singulares fiunt. Nam ex notionum compositione propositiones resultare, in confesso est.

§. 35.

Cognitio Christi constitit modo notionibus indiuiduorum, *An viraque competierit Christo homini?*
 uti dum sibi representabat numisma census Matth. XXII, 19. Iohannem baptistam Matth. XVII, 12, 13. modo vniuersalibus, uti dum diuersas auditorum verbi species, quæ omnes sub genere auditorum verbi continentur, sibi representauit Matth. XIII, 19. seqq. Quemadmodum vero notiones Christi modo singulares fuerunt, modo vniuersales, sic propositionum, ab ipso formatarum, non dispar ratio est; id quod ex lectione sermonum eius sanctissimorum statim in oculos incurrit. Cognitio igitur Christi fuit & singularis & vniuersalis (§. 34.).

SCHOL. Quoniam autem cognitio vniuersalis abstrahendo *Monitum.*
 acquiritur (§. 34. Sch.), nec defuit Christi animæ facultas abstrahendi (§. 24.), per eandem etiam ipsum cognitionem sibi vniuersalium formasse, pariter ac nos, concludimus.

§. 36.

Cognitionem, qua nobis res representamus per signa e. g. *Cognitio intuitiua & symbolica quid?*
 verba, vocamus *symbolicam*; qua sine illis, *intuitiuam*.

SCHOL. Sic e. g. in sensationibus locum habet cognitio intuitiua, quia in illis res nobis immediate sine signis interuenientibus representare solemus. Sed potest etiam interdum in imaginationibus obtinere, uti in insomniis res sese habere solet. *Exempla intuitiue.*

§. 37.

Christus dum in variis prædicationibus suis ope verborum *An veraque competierit Christo?*
 veritates cælestes hominibus proposuit, sine dubio per verba etiam easdem sibi representauit. Polluit igitur cognitione rerum symbolica (§. 36.), licet nec intuitiuam ipsi denegatam velimus (§. 36. Sch. & §. 14.). Atque ad cognitionem symbolicam in Christo variæ quoque parabolæ, quibus & sibi ipse representauit & aliis proposuit veritates cælestes, referendæ vi-

Carov. de Anim. Chr.

E

den-

dentur. Nam res corporea, in iis enarrata, sunt vt signa, per quæ res spirituales sibi aliisque delineauit.

Monitum.

SCHOL. 1. Non autem facimus cum iis Scholasticorum, qui, inde ab humanitatis origine Christum visione Dei beatifica, vel, quod idem est, cognitione Dei intuitiua gauisum, & exinde impeccabilitatem Christi hominis deriuandam esse, sibi persuaserunt. Nam etiamsi impeccabilitatem Christi hominis lubenter concedamus, visio tamen Dei beatifica futuræ magis, quam præsentis vitæ est 1. Cor. XIII, 12. Tribuimus quidem Christo homini, in terris adhuc degenti, multarum rerum cognitionem intuitiuam, at non talem de Deo, qualis est beatorum, angelorum (Theol. Dogm. T. I. §. 1287.), & hominum (l. c. §. 1442.), sed eatenus tantum, quatenus & nos multa intuitiue cognoscimus. Neque ad impeccabilitatem Christi hominis defendendam opus esse, vt ei in hac vita tribuatur visio Dei beatifica, ex alibi a me dictis potest intelligi (Theol. Dogm. T. II. §. 197. 342. seqq.).

Aliud.

SCHOL. 2. Quæ ceteroquin Pontificii de quintuplici Christi hominis cognitione fingunt magis quam adserunt, de illis vid. B, Gerhard in Exeg. Loc. de Christo p. m. 1470. seq.

§. 38.

Intellectus

purus & im-
purus quid?

Intellectus purus dicitur, qui non nisi distinctas repræsentationes gerit; e contrario, in quo distinctis repræsentationibus mixtæ sunt confusæ, *impurus* adpellatur.

Exemplum
puri.

SCHOL. Exemplum intellectus puri in Deo solo deprehendimus, utpote qui omnia possibilis distinctissime sibi repræsentans (Theol. Dogm. T. I. §. 547.), non nisi distinctis rerum omnium repræsentationibus gaudet.

§. 39.

Qualis fue-
rit Christi in-
tellectus?

Christus homo polluit sensationibus (§. 14.). Sed sensus in se obiecta nobis repræsentant confuse (§. 12. Sch.). Distinctis igitur repræsentationibus Christi (§. 29.) confusæ admixtæ fuerunt;

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 33

runt; quocirca intellectus mentis Christi hominis impurus fuit, non purus (§. 38.).

§. 40.

Facultas, multa in eodem obiecto distinguendi, dicitur *Acumen acumen*. Vnde quo quis plura potest in eodem obiecto distinguere, eo maiori pollet acumine; quo pauciora, eo minori.

§. 41.

Christus facultate admodum magna, multa in eodem obiecto distinguendi, polluit. Ita enim non solum in parabolis, e. g. de feminatore aliisque eiusmodi, sed etiam in principiis concludendi multa sæpe perspexit, quæ aliis ne in mentem quidem venirent. Quis enim in assertione Dei, qua Deum Abrahami, Isaaci Iacobique se dixit esse, principium & pro animæ immortalitate & pro resurrectione mortuorum demonstranda latere, vnquam sibi persuasisset? Et hoc est tamen, quod ex disputatione Christi aduersus Saducæos discimus (§. 33. Sch. 6.). Maximo igitur Christus polluit acumine (§. 40.).

SCHOL. Acumini mentis coniuncta est eius *subtilitas*, quæ est *Monitum de facultas non multa tantum, sed etiam minuta in ente distinguendi; vti e. g. qui eiusmodi rerum perspicit differentias, ad quas ceteri caligant, subtiliter disputare dicitur. De huius natura & præstantia, occasione data, pluribus egi in Programmate, quod subtilitatis, simplicitate non expugnata, specimen prius dixi §. I, seqq. Quemadmodum autem acumen, sic subtilitatem quoque summam menti Christi inuisse, ex modo dictis percipitur §. 41.*

§. 42.

Facultas, nexum possibilium perspicendi, dicitur *ratio, Ratio quid? sc. subiective spectata*, quæ opponitur *obiective spectata*, quæ est ipse veritarum nexus. *Nexus autem rerum est illa earum ad se inuicem relatio, vt vna habeat in se rationem alterius, Quoniam*

niam autem ope ratiociniorum nexus veritatum, vt possibilem, perspicitur, siquidem eorundem ope cognoscimus eam propositionum ad se inuicem relationem, per quam præmissæ continent in se rationem conclusionum, per ratiocinia sese exlerit ratio.

§. 43.

Christus gausus est ratione,

Christus ratiocinatus est (§. 33. Sch. 1. seqq.). Perspexit igitur nexum, inter veritates, vt possibilem, intercedentem (§. 42.). Hinc ratio etiam animæ Christi est tribuenda (§. 42.).

eaque naturalis summa,

SCHOL. Ratio vel naturalis tantum est, vel per subsidia Logica excolta, testeque experientia vsus rationis in homine longe maiorem adquiret gradum, vbi natura arte subleuatur, quam vbi ad solam naturam res redit. Quoniam autem Christus, more aliorum hominum non institutus loh, VII, 15. nulla arte excoluit rationem, & nihilominus in exercitio eius fuit versatissimus (§. 33. Sch. 1. seqq.), summum rationis naturalis gradum in Christo fuisse, inde elucet,

§. 44.

Facultas cognoscitiua inferior & superior quid?

Facultas cognoscitiua inferior dicitur, qua confuse tantum; *superior*, qua distincte nobis possibilem repræsentamus. Intellectus igitur, & quæ inde resultat, ratio (§. 33. 42.) pertinent ad facultatem cognoscitiuam superiorem (§. 30.). E contrario dum sensus, in se spectati, confusam tantum cognitionem producant (§. 12. Sch.), sensus pertinent ad facultatem cognoscitiuam inferiorem. Et quia imaginationes ex sensationibus oriuntur, siquidem phantasia nobis non repræsentat nisi obiecta, sensibus olim vel totaliter vel partialiter percepta (§. 15. 17.), phantasia cumque illa coniuncta memoria pariter ad facultatem cognoscitiuam inferiorem referri debent.

§. 45.

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 35

§. 45.

Anima Christi dum sensibus (§. 14.), phantasia (§. 16.), *An vtraque*
 memoria (§. 20.), intellectu (§. 31.), ratione, vt primarias *anima Christi*
 tantum facultates nominem, fuit instructa (§. 43.), gauisa est *si compe-*
 facultate cognoscitiua inferiore æque ac superiore (§. 44.). *rat?*

SCHOL. 1. De cetero variaz sunt quoque intellectus perfectiones, quas *virtutes intellectuales* veteres Philosophi adpellarunt, *Quanam*
sint virtutes
intellectus?
intelligentia, h. e. habitus, primas sibi rerum ideas recte forman-
 di, *scientia*, h. e. habitus, adserta ex indubiis principiis recte de-
 monstrandi; *sapientia*, h. e. habitus, ad finem bonum media con-
 uenientia eligendi; *prudentia*, h. e. habitus, media bene electa
 recte ad actum deducendi; ad quod pertinet inter cetera, vt in
 casu dubio celeres consilii sumus; *ars*, h. e. habitus, viribus men-
 tis corporisque opus quoddam conficiendi; de quibus in Philo-
 sophia pluribus agendum est. Addi autem illis potest *ingenium*,
acumen, *subtilitas*, alia.

SCHOL. 2. Nulla harum perfectionum menti Christi defuit *An omnes*
 sanctissimæ. De ingenio, acumine, subtilitate dictum in præce- *illa in Christo*
 dentibus (§. 27. 41.). *Intelligentiam* eius ex eo, quod tam *homine?*
 vniuersalibus, quam singularibus rerum notionibus gauisa sit (§.
 35.), colligimus (§. 45. Sch. 1.). *Scientia* ex modo argu-
 mentandi Christi tam efficace, vt acerrimi hostes ad silentium
 semper redigerentur (§. 33. Sch. 1.-8.), elucet (§. 45. Sch. 1.).
Sapientiam summam Christus in omni præconiorum serie (Theol.
 Dogm. T. II. §. 448. 449.) demonstrauit. Scilicet finis ipsi
 propositus erat optimus, vt homines ad fidem in se, vt promif-
 sum mundi Seruatorem, adduceret. Quem vt obtineret, primo
 legem diuinam rite explicabat, non externam tantum, sed exactis-
 simam quoque internam obedientiam isthac postulari, ostendens
 Matth. V, 20. seqq. Nam ex hoc ipso homines, non posse se
 obedientiam perfectam præstare, neque hinc per legis opera, vel
 per iustitiam propriam saluari, agnoscere debebant. Preparatis
 sic hominibus ad Euangelium suscipiendum proponebat deinde
 se ipsam, hominum Saluatorem Matth. XI, 28. 29, seque esse
 promissum Messiam, infinita miraculorum copia confirmabat
 Matth. XI, 3. 6. Qua via quotquot pertinaciter non resiste-
 bant,

E 3

ad

ad fidem in ipsum poterant adduci. Quemadmodum sic igitur mediis vsus est ad finem obtinendum conuenientibus, adeoque ipso facto sapientiam suam demonstrauit (§. 45. Sch. 1.), ita nec *prudencia* specimina in vitæ eius historia deficiunt. Scilicet omnium maxime Christus eandem in soluendis quæstionibus ambiguis, & ex veraque parte captiosis, ostendit. Exemplo potest esse casus de muliere, in adulterio deprehensa, vbi sententiam Christi, quid de illa agendum sit? insidiosè hostes sciscitabantur Ioh. VIII, 3. seqq. Dicto enim, quod impunitas danda sit adulteræ, vt falsum doctorem, Mose aperte repugnantem, ipsum accusassent. Dicto vero, quod lapidibus obruenda sit, populum sine dubio aduersus eum, vt iudicem nimis seuerum, conciuissent. At vno effato Christus insidias effugiebat, dicens: *quisquis vestrum a peccato* (prauæ libidinis) *immunis est, primus lapidem in eam coniciat* v. 7. seqq. simile exemplum præbet quæstio de census numeritate insidiosa Matth. XXII, 15. seqq. Denique nec sine *artibus* fuit Christus. Eloquentia ipsius habitum artis oratoricæ, non quidem seruiliter ad regulas vulgares, attamen ad res ipsas accommodatæ, ostendit. Quantopere in disputandi arte eminuerit, toties animaduertimus, quoties disceptatione cum hostibus legimus congregientem. Non tantum enim obiecta aduersariorum rite soluebat Matth. XXII. 23-30. sed etiam intermedium per reuersionem disputabat ita, vt pudefacti hostes obmutescerent Matth. XXI, 23-27. XV, 2. seqq. Quæ omnia summam mentis Christi præstantiam produnt luculentissime.

§. 46.

*Appetitus
quid & quo-
ruplex?*

Inclinatio ad bonum cognitum dicitur *appetitus*, vel *uoluntas in sensu generali*, prouti reclinatio a malo cognito *auerfatio*, vel *uoluntas in sensu generali* dicitur. *Appetitus*, ex confusa boni repræsentatione ortus, *sensitiuus*; ex distincta, *rationalis* appellatur. Quoniam autem ad confusam repræsentationem referuntur sensus phantasiaque cum memoria (§. 44.), appetitus, ex repræsentationibus illorum ortus, sensitiuus est. E contrario appetitus, ortus ex repræsentationibus intellectus ratio.

EXSISTENTIA ET FACVLTATIBVS NATVRALIBVS. 37

rationisque, est rationalis (§. 30.). Par est, mutatis mutandis, auersationis sensitiuæ & rationalis ratio.

§. 47.

Vehemens mentis mutatio, orta ex repræsentatione multorum bonorum vel malorum simultanea, dicitur *affectus*. *quid?* Quoniam autem ex repræsentatione boni appetitus, ex mali repræsentatione auersatio oritur (§. 46.), vehemens illa mentis mutatio, in affectu deprehensa, vel vehemens appetitus erit vel auersatio vehemens. Et pariter dum affectus ex multorum bonorum vel malorum repræsentatione oriuntur, copia autem repræsentationum simultancarum in mente humana producit confusionem, non male hoc sensu affectus ex repræsentationibus confusis oriri dicuntur.

§. 48.

Dum anima Christi a repræsentationibus confusis non immunis fuit (§. 39.), fieri potuit, vt bonum etiam vel malum sibi confuse repræsentaret. At ex confusis boni vel mali repræsentationibus ortus appetitus vel auersatio dicitur sensitiua (§. 46.). Appetitui igitur sensitiuo auersationique sensitiuæ in Christo locus fuit. *An in Christo appetitus sensitiuus & auersatio sensitiua?*

SCHOL. Exempla eius euidencia in historia Euangelica reperimus. Dum enim fame laborans cibum Matth. IV, 2. Marc. XI, 12. siti autem confectus potum appetebat Ioh. XIX, 28. appetitus hic erat sensitiuus. Oriebatur enim ex ingrata sensatione, ad corpus in vtroque casu relationem suam habente. Huc etiam referri debet, si quando Christus, *vt calix passionis ipsum transferret, volebat* Matth. XXVI, 39. Ita enim a passione subeunda auersatio ex repræsentatione summorum, quos perpeti debebat, dolorum, vt maximi mali, a quo natura humana, vt talis, abhorret, oriebatur. *Exempla.*

§. 49.

§. 49.

In Christo
affectus fuerunt,

Dum appetitus sensitivus & auersatio sensitiva fuit in Christo (§. 48.), locus in ipso etiam fuit affectibus. Non enim sunt affectus, nisi vehemens appetitus sensitivus vel auersatio sensitiva (§. 47.).

gaudium

SCHOL. 1. Exempla affectuum, Christo in Evangelistarum scriptis tributorum, copiose deprehendimus. Latitia, tristitia, amor, misericordia, desiderium ex numero affectuum sunt, vti ex psychologia in aperto est. Hi autem animi motus Christo & pro eodem quidem, quem philosophia docet, significatu tribuntur. Luc. X, 21. *Christus rē antiquari* h. e. tota mente *exultasse & Patrem celebrasse* dicitur, ideo, quod hæc (sc. doctrinam evangelii) *occultaverit sapientibus & intelligentibus* (Iudzorum, quibus tam humili gaudere Messia & per eundem saluari, scandalo 1. Cor. I, 23. & propter neglectum istum salutari cognitione Evangelii carendum erat), & *derexerit* (per cognitionem salutarem) *ea infantibus* (mente, h. e. fide simplice tenentibus, nec alto supercilio reiicientibus). Quemadmodum autem, gaudium Christum affectum fuisse, ex his verbis evidentissimum, ita eodem, quem philosophia docet, sensu ei gaudium tribui, ostendendum est. *Gaudium est magnus gradus voluptatis, ortus ex multitudine vel magnitudine bonorum cognitorum.* Christus dum gaudebat, cogitabat de manifestatione evangelii salutari, simplicibus facta, cuius ope vt non resistentes ad fidem salutemque deducendi erant. Homines autem ad fidem & salutem duci, & fini Dei ultimo, manifestationi perfectionum diuinarum Eph. I, 3-6. & intermedio, qui hominum salus est, conueniens & hinc bonum est, quia quidquid fini conueniens est, *bonum appellatur.* Ex boni igitur representatione, vti cum essentia gaudii conuenit, gaudii affectus ille in Christo ortus est, intensissimaque *φιλανθρωπία* Christi efficiebat, vt gaudium in exultationem commutaretur. Equidem non satis curate perpensis verbis Evangelistarum, de illo etiam gauisus fuisse Christus dici posset, quod Pater occultauerit veritatem Evangelicam Iudzorum sapientibus; quæ tamen non bona fuerit occultatio. At primo non potest locutio hæc Christi de simplici occultatione intelligi, Nam non
simpli-

EXSISTENTIA ET FACVLTATIBVS NATVRALIBVS. 39

simplicibus tantum, sed omnibus & hinc Iudæorum sapientibus quoque Christus euangelium prædicabat, disputans, ubi opus erat, cum Phariseis scribisque, doctrinæ ipsius reluctantibus. Non igitur alia intelligi potest, quam permissiua occultatio, hoc sensu, quod Deus, sapientes Iudæorum, doctrinæ euangelicæ malitiose refragantes, ad cognitionem veritatis salutarem non peruenire, permiserit. Deinde dum isthæc in inscitia perseuerantia malitiosa fini Dei intermedio, de omnium salute promouenda 1. Tim. II, 4. aduersa, & hinc in se mala erat, non poterat principium gaudii in mente Christi esse, utpote quem lacrymis potius obdurationem Iudæorum persecutum esse nouimus Luc. XIX, 41. 42. Pro his igitur principiis, gaudio Christi ad posterius tantum membrum relato, hic erit verborum eius sensus: Gloriam tibi tribuo, Pater, Domine cœli & terræ, quod, dum doctrinam euangelicam qua salutarem cognitionem occultatam finis esse sapientibus & intelligentibus pro sua persuasionem talibus istamque repudiantibus, simplicibus, mente obsequiosa recipientibus, eam detexeris. Quam locum habere posse explicationem, ex simili loco Paulino Rom. VI, 17. constat, qui, gratiarum actione pariter ad posterius tantum membrum relata, ita intelligendus est: *Gratias ago Deo, quod, dum serui fuistis peccati, ex animo obsecuti fueritis typo doctrinæ.* Non enim pro eo, quod serui peccati fuissent olim Romani ad Christum conuersi, gratias Deo agere poterat Apostolus. Ceterum memoratu non est indignum, quod, quamuis gaudium Christo tributum legamus, nullus tamen Euangelistarum, vnquam rixisse Christum, narret. Etiam si enim risus cum gaudio connexus esse soleat, grauitati tamen suæ, risui indulgere, sine dubio repugnans esse Christus iudicauit.

SCHOL. 2. Tristitia Christum correptum fuisse, legimus Ioh. *Tristitia.* XI, 33. 35. & Matth. XXVI, 38. coll. Marc. XIV, 34. Ioh. XII, 27. Est autem *tristitia* magnus gradus tædii, ortus ex multorum magnorumque malorum repræsentatione. Et quamuis in loco priore tristitia non claris verbis Christo tribuatur, *videns tamen Mariam, Lazarum defunctum fratrem deplorantem, commouisse se ipsum* (ἐδάκρυεν ἑαυτὴν) & lacrymasse dicitur; vnde dum lacrymæ tristitiæ animi adiunctum sunt, commotio illa animi pro textus coherentia non alia, quam ipsa tristitia est, maxime cum naturæ

Carpor. de Anim. Chr.

F

huma-

humanæ ita conueniens fit, vt amici lacrymæ nobis quoque lacrymas exprimere soleant. E contrario in locis posterioribus ipse sibi Christus summum tristitiæ gradum tribuit, *περίληψίς ἰσθ*, inquit, ἢ *ψυχὴ ἐν ἰσθ θανάτου* vbi quidem tristitiæ intensio non solum ex particula *περί*, in compositione significatum intendente, sed ex addito etiam *ἰσθ θανάτου* cognoscitur, vtpote quod non tantum protensiuè ratione temporis, sed intensiuè etiam ratione gradus capiendum est, ne significatus verborum S. Scripturæ sine necessitate restringatur (Theol. Dogm. T. 1. S. 330.). Omnium enim hominum peccatorum omnium culpam cum sibi iam ferendam esse cognosceret, infinita sane sibi, vt ad se pertinentia, mala representauit; vnde non poterat non summum tædium, quodque cum eo connexum est, summa tristitia oriri.

Misericordia.

SCHOL. 3. Tristitia de malo alterius *misericordia* appellatur. Tali Christum misericordia commotum esse legimus Matth. IX, 36. XIV, 14. XV, 32. Modo enim famem, modo morbos ægrotorum populi, quorum vtrumque malum erat, cognoscens, & de ea sedanda, de his autem sanandis sollicitus, auersationem suam a malo populi ostendebat. Sed auersatio ex tædio oritur, magnusque gradus tædii nomine tristitiæ denotatur. Misericordia igitur Christo tributa fuit tristitia de malo, quo laborantem videbat populum.

Amor.

SCHOL. 4. Pariter amoris affectus Christo erga Martham, Mariam, fratremque Lazarum tribuitur Ioh. XI, 5. 36. *Amor* est appetitus ad voluptatem, ex perfectione entis capiendam; vnde sequitur, imperfectionem eius, quod vel quem amamus, nos auersari. Ita vero Iudæi ex eo, quod mortem Lazari lacrymis Christus prosequeretur, ad amorem huius in illum recte argumentabantur. Lacrymis enim auersationem suam ab imperfectione Lazari, quam moriens subierat, testabatur.

Desiderium.

SCHOL. 5. Nec sine desiderii affectu Christum fuisse, ex ipsius verbis Luc. XXII, 15. cognoscimus. Est autem *desiderium* tædium, ex mora in bono obtinendo perceptum. Christus autem dum *vehementer se desiderasse* dicit, vt *pascha vltimum*, h. e. quod ritus paschalis V. T. vt sacramentalis finiendus erat, *cum discipulis comederet*, non aliud potest indicare velle, quam quod ex
mora,

EXSISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 41

mora, ante diem paschalem interposita, dum ante diem statum comedere non licebat Ex. XII, 6. tedium perceperit.

SCHOL. 6. Denique affectu indignationis quoque correptum *Indignatio.* fuisse Christum, legimus Ioh. XI, 33. 38. Vbi quidem, dum in loco priore, quod ob Lazari mortem illa in mente eius suborta, at non aduersus quem directa fuerit, legitur, non male rem exponunt, qui, aduersus diabolum, communem generis humani hostem, qui iniqua seductione sua & primos parentes & cum illis omnes eorum posteros naturaliter propagatos morti obnoxios fecit (Theol. Dogm. T. I. §. 1231.), illam directam fuisse, asserunt. Loco autem posteriore indignatio illa directa erat aduersus Iudæos calumniatores v. 37. qui ex eo, quod Christus Lazarum, admodum sibi dilectum v. 5. mori suisset, ad impotentiam illius, hunc sanandi & a mortis violentia liberandi, indeque ulterius ad falsitatem miraculi de visu coeco restituto concludebant; at sine mora interposita, Lazaro ex morte resuscitato, rubore perfundeabantur. Quemadmodum autem *indignatio* est auersatio a malefacto alterius, sic in utroque casu eiusmodi auersationem in Christo deprehendimus. Ex his reliqua de affectibus Christi hominis facile poterunt explicari.

§. 50.

Anima Christi compos fuit cognitionis distinctæ (§. 29.). *Appetitus &* Fieri igitur potuit, vt bonum sibi etiam & malum distincte re- *auersatio* præsentaret. At appetitus, ex distincta repræsentatione boni *rationalis in* ortus, rationalis, & auersatio, ex distincta mali repræsentatio- *Christo.* ne orta, pariter rationalis appellatur (§. 46.). Appetitui igitur pariter ac auersationi rationali fuit in Christo locus.

SCHOL. Ita appetitu rationali voluit Christus suorum salutem *Exempl.* Ioh. XVII, 24. & decreto diuino de morte vicaria pro hominibus, tristissima licet, subeunda se submittere Matth. XXVI, 39. Vtrumque enim distincte cognouit vt bonum, prius, quatenus salutem suorum voluntati bonitatisque, &, quod inde sequitur, gloriæ Dei conformem, posterius, quatenus non aliud, quo salus hominibus adquiri posset, remedium esse, perspiciebat.

§. 51.

*Libertas &
Spontaneum
quid?*

Facultas, ex pluribus contingentibus sponte eligendi, quod placet maxime, dicitur *libertas*. *Spontaneum* autem, vbi principium agendi in ipso agente est, appellatur.

Monitum.

SCHOL. Scilicet libertas amplius quid inuoluit, quam spontaneitas. Ad spontaneitatem enim, vt in ipso agente principium agendi deprehendatur, sufficit, vnde machinæ etiam, libertate licet destituta, sponte tamen agere dicuntur. At libertas facultatem deliberandi, & motiuis perpensis ad illud seipsum determinandi, quod amabilius est, licet per essentiam naturamue nulla ad illud determinatio adfit, inuoluit.

§. 52.

*Christo com-
petit liber-
tas.*

Antequam Christus magnam passionem subiret, aderant ipsi ex vtraque parte motiua patiendi & non patiendi. Ad patiendum ipsum mouebat non amor tantum erga genus humanum, cui nullum aliud auxilii remedium superesse nouerat, sed æternum etiam decretum diuinum, cui sese subtrahere nefas putabat esse Matth. XVI, 23. E contrario a passione subeunda ipsum reuocabat dolorum summa & infinita intensio, a qua natura humana per se non potest non abhorere Matth. XXVI, 39. Ex his duobus autem cum totius generis humani reparationem pro maiori bono haberet, quam declinationem imperfectionis propriæ Ioh. XI, 50. 51, propter eandemque rationem posteriori præferret, ex boni autem maioris, vt talis, repraesentatione maior oriatur complacentia, id, in quo maiorem complacentiam gessit, elegit, idque ex deliberatione propria, h. e. ita, vt principium agendi in ipso agente esset. Quoniam igitur in Christo homine fuit facultas, ex pluribus, quorum vnum æque ac alterum in se esse poterat, h. e. contingentibus, sponte quod maxime placebat eligendi, libertas ipsi est tribuenda (§. 51.).

SCHOL.

EXISTENTIA ET FACULTATIBVS NATVRALIBVS. 43

SCHOL. Hinc est, quod Christus, *neminem se vita priuare, Locus.*
sed se vitam suam ponere a se ipso, h. e. secundum proprium ar-
bitrium suum, adserat loh. X, 18.

§. 53.

Facultas appetitiua inferior dicitur, quæ ex boni repræ- *Facultas ap-*
sentatione confusa, *superior*, quæ ex distincta oritur. *petitiua in-*
tutus igitur sensitiuus, & auersatio sensitiua cum affectibus per- *ferior & su-*
tinent ad facultatem appetitiuam inferiorem (§. 46.), *peti-*
tutus & auersatio rationalis ad superiorem (§. 46.). *rior quid?*

§. 54.

Christus non solum appetitu sensitiuo, auersationeque *An vtraque*
sensitiua (§. 48.), cum affectibus (§. 49.), sed rationali quo- *competat*
que appetitu & auersatione fuit instructus (§. 50.). *Christo ho-*
igitur appetitiua non inferior tantum, sed superior quoque ei *mini?*
competit (§. 53.).

SCHOL. Posita igitur demonstrataque de Christi anima & fa- *Error Mono-*
cultate appetitiua superiore & inferiore (§. 54.), manifestus est *theletarum.*
error Monotheletarum, vnam tantum voluntatem, ex diuinitate
resultantem, Christo olim tribuentium.

§. 55.

Dum anima Christi facultate cognoscitiua inferiore & su- *Anima Cbri-*
periore (§. 45.), pariterque facultate appetitiua inferiore & *sti fuit nostræ*
superiore fuit instructa (§. 54.), sed iisdem facultatibus nostra *similis.*
quoque pollet anima humana, teste experientia, anima Christi
cum nostra easdem habuit notas characteristicas. Anima igitur
Christi nostræ in omnibus illis facultatibus essentialibus fuit
similis (§. 25.).

§. 56.

Ens A dicitur enti B ὁμοίσιον, si eandem cum ipso habeat *Ens alteri*
essentiam. Potest autem eandem vel numero, vel specie, vel *ἰσοίσιον quid?*
genere

genere essentiam cum altero habere. In primo casu *ens A* dicitur *enti B numero*, in altero *specie*, in tertio genere *ὁμοσίου*.

*Exemplum
ὁμοσίου nu-
mericæ*

SCHOL. Exemplum *ὁμοσίου* numericæ SS. Trinitatis suppeditat mysterium. Patrem enim cum filio & utrumque cum Spiritu S. eandem numero essentiam diuinam habere, veritas est explorata (Theol. Dogm. T. I. §. 810.).

§. 57.

*Anima Christi
est nostræ
specie ὁμοσίου.*

Omne existens est indiuiduum (per princ. Met.). Cum igitur anima Christi existerit (§. 8.), pariter ac nostra existit, illa pariter ac nostra est indiuiduum. Sed inter animam Christi & nostram similitudo intercedit facultatum essentialium (§. 55.). Est igitur similitudo, inter Christi nostramque animam intercedens, similitudo indiuiduorum. Similitudo autem indiuiduorum dicitur species (§. 34. Sch.). Vnde ulterius sequitur, animam Christi cum nostra eandem specie essentiam habere. Hinc anima Christi est nostræ specie *ὁμοσίου* (§. 56.).

*Cur hoc no-
tandum sit?*

SCHOL. 1. Veritas hæc propter veritatem humanæ Christi naturæ demonstrandam notanda venit. Nam dum essentia humana non corpus tantum, sed animam etiam inuoluit, ut verum Christum hominem fuisse agnoscamus, opus est, ut non corpore tantum nostro simili, sed & anima *ὁμοσίου* nostræ præditum eum fuisse cognoscamus. Sed hoc vltimum est, quod in præcedentibus qua omnes facultates essentialia demonstrauimus. Quantum autem fidei momentum in vera Christi humanitate agnoscenda positum sit, ex Hebr. II, 17. 18. potest concipi. Etenim si Christus non est verus homo, frustra pro Vicario hominum, in salute his acquirenda, habetur (Theol. Dogm. T. I. §. 25.).

*Solutio ob-
iectionis ad-
uersus ani-
mæ Christi
existentiam.*

SCHOL. 2. Antequam autem huic capiti colophonem imponam, obiectioni, contra animæ Christi existentiam, postquam superiora iam typis excusa erant, ab amico quodam per litteras formata, paucis satisfaciendum est. Ita autem ille: *Si Christus nec ut Deus in se, nec ut homo opus habuit anima humana, plane nulla ei fuit anima humana, quia animam Christo tribuendo*
sine

sine ratione entia multiplicarentur. Antecedens qua prius membrum probat inde, *quia in se Deus non gerat corpus, anima autem non sit, nisi cum corpore humano vnitus spiritus;* qua posterius autem membrum inde, *quia diuinitas pro definitione vulgari de anima loco anima potuerit esse, & cur diuinitas dicatur Christus exinde possit cognosci, quod diuinitas, vt anima, ad corpus assumptum pertinuerit.* At quamuis, Christum, vt in se Deum, non eguisse anima humana, concedatur, negamus tamen, quod nec vt homo eadem opus habuerit. Nam quisquis Vicarius hominum, ad satisfactionem pro iis actiuam passiuamque præstandam, futurus erat, ille veram adsumere debebat humanitatem (Theol. Dogm. T. I. §. 25.). Filio igitur Dei, quatenus hominum Vicarius erat futurus, vt veram humanitatem adsumeret, opus erat. Sed vera humanitas non corpus tantum, sed & animam rationalem & vtriusque commercium inuoluit. Hinc non corpus tantum humanum, sed & anima rationalis, commercium cum corpore gaudens, ei fuit adsumenda. Dicam id clarius. Satisfactio actiua, a Christo præstanda pro hominibus, inuoluebat, vt actiones liberas ad legem diuinam perfectissime conformaret. Id enim ab homine postulabatur. Sed actiones liberæ non motus tantum corporis, sed inclinationes quoque animæ inuoluunt. Similiter satisfactio passiuæ vicaria, vt dolorem ab hominibus propter peccata sustinendum sustineret, postulabat. Sed dolor ille non corpore tantum, sed maxime etiam anima perferendus erat ab hominibus. Solutio enim continui in corpore non est dolor, nisi accedat representatio tædiosa. Neque igitur actiuam, neque passiuam Christus sine anima humana præstare potuisset satisfactionem. Sed illam ex decreto diuino pro hominibus præstare debebat (Theol. Dogm. T. II. §. 28.). Qua de causa vt non corpus tantum humanum, sed animam etiam humanam, eamque rationalem adsumeret gereretque, erat necessarium. At diuinitas, inquis, & illas sanctas voluntatis inclinationes in actiuam, & tædio plenissimas representationes in passiuam satisfactionem gerere potuit. Fingamus ita esse! Non sunt tamen munia diuinitatis & humanitatis in Christo confundenda. Humanitatis fuit, actiones & passiones vere humanas & hinc ex corporis & animæ coniunctis viribus præstatas, quales quidem ab homine præstan-

dæ

dæ fuissent, præstare, diuinitatis autem, valorem infinitum addere, vt ab vno præstitum perinde, ac si ab omnibus præstitum esset, posset reputari. At anima deficiente, nec adiones nec passionēs vere humanas potuit præstare Christus, quibus diuinitas adderet valorem infinitum. Ita vero nexus, qui inter veritatem animæ Christi & satisfactionis eius intercedit, simul euidenter perspicitur.

CAPVT II.
DE IMAGINE DEI IN CHRISTI
ANIMA.

§. 58.

Qualis fuerit cognitio Christi?

Non solum Christus quidquid ad facultatem cognoscitiuam pertinet, in summo possedit gradu (§. 14 -- 45.), sed gauisus est etiam cognitione actuali Dei Patris Ioh. VI, 46. XVII, 25. Matth. XI, 27. Luc. X, 22. filii, h. e. sui ipsius quæ naturam alteram Ioh. VIII, 14. 23. seqq. X, 30. seqq. Spiritusque S. Ioh. XV, 26. h. e. totius SS. Trinitatis diuinæ, adeo, vt nemo Deum Patrem ita, vt filius, agnoscere dicatur Matth. XI, 27. Luc. X, 22. ipseque eandem nobis cognitionem optime exposuerit Ioh. I, 18. Ex quo patet simul, quod non vt Deus tantum, sed vt homo etiam insigni illa Dei Trinunius cognitione fuerit gauisus. Nam vt homo quoque homines de Dei cognitione erudiuit. Hac autem Dei cognitione insigni præditus, non potuit non cognitione voluntatis diuinæ etiam pollere. Non enim satis Deum cognoscit, qui voluntatis diuinæ ignorantia laborat. Et quia voluntas Dei fertur non nisi in bonum, malum autem ei auersioni est (Theol. Dogm. T. I. §. 579.), boni malique cognitione etiam Christus homo fuit instructus. Erat autem hæc in Christo cognitio Dei, Trinitatis,

tis, voluntatis diuinæ bonique & mali expeditissima; id quod non solum ex egregio eius specimine, duodecimo ætatis anno cum sapientissimis Iudæorum disputando edito Luc. II, 46. 47, sed ex omnibus etiam reliquis sermonibus & disceptationibus, sine præuia meditatione & deliberatione extemplo sapientissime institutis, adparet.

SCHOL. 1. Voluntas diuina, quatenus ad hominis actiones refertur, est vel *legalis*, vel *Euangelica*, quarum illa propriam ab homine obedientiam perfectam, hæc fidem in *Ἰησοῦ* Vicarium postulat, si vult saluari (Theol. Dogm. T. II. §. 447.). Vtramque Christo homini perspectissimam fuisse, manifeste exinde, quod vtramque rectissime mortales docuerit, sequitur. Quod enim ad voluntatem Dei legalem attinet, sensum legis diuinæ, a Pharisæis scribisque corruptum, & ad solos actus externos bonos committendos, omittendos malos relatum, a peruersionibus vindicauit, præter externam internam quoque, etiamque exactissimam obedientiam Deum exigere, ostendens. Ita e. g. nondum satisfacere præcepto quinto, qui a cæde externa, nec sexto, qui ab actu adulterii externo se absteineat, sed nec iram vel odium internum aduersus socium gerendum, nec prauæ libidini, vel concupiscentiæ mentis, etiam si in actum externum non erumpenti, locum dandum esse, docuit Matth. V, 21, seqq. Quod maxime ii docendi erant, qui legis operibus saluari se posse, falso sibi persuadebant. Pariter huc pertinet, quod falsam doctrinam eorum, qui statuta maiorum legi diuinæ præferebant, detexerit & coëruerit Matth. XV, 1, seqq. Marc. VII, 3, seqq. At nec defuit euangelicæ voluntati Dei hominibus annunciandæ, dum se ipsum, vt verum Messiam promissum Ioh. IV, 25, 26. X, 24, 25. & fidem in se, tanquam salutis obtinendæ viam, commendauit Ioh. III, 14. 15. 16. VI, 29. 47. 54. XI, 25, 26. adhortando & obiurgando nil infectum relinquens, quod ad homines faceret conuertendos Matth. XI, 28. XXIII, Confer. Theol. Dogm. T. II, §. 448. 449. Ex his omnibus autem, quanta fuerit Christo cognitio voluntatis diuinæ de iis, quæ ad hominum salutem pertinent, perspicitur.

Continuatio

*Monitum de
Christi ho-
minis Theo-
logia ectypa
& arche-
typæ.*

SCHOL. 2. Potes autem ex dictis intelligere, quo sensu Christo homini Theologia ectypa tribuatur. Scilicet Theologia ectypa adpellatur scientia de Deo & religione, quæ in creaturis est intelligentibus (Theol. Dogm. T. I. §. 359.). Cum igitur anima Christi pariter ac tota eius humanitas (Theol. Dogm. T. II. §. 188, Sch. 3.), vera fuerit creatura, fulgentissima hæc Dei rerumque diuinarum cognitio, quippe formaliter & in se spectata animæ Christi competens, fuit Christi hominis Theologia ectypa. Quæ quidem ab archetypa probe distinguenda est. Nam illa Christo homini competit formaliter & in se; hæc vero Diuinitati eius quidem in se & formaliter inest (Theol. Dogm. T. I. §. 359. 786.) at humanitati communicatiue tantum & propter vniouem personalem, quia non alia ratione omniscientia, cuius est consequens (Theol. Dogm. T. I. §. 360.), ei potest tribui (Theol. Dogm. T. II. §. 339. 331.).

§. 59.

*Cognitio ha-
bitualis h. l. h. l.
quid?*

Illustratio.

Cognitio, qua quis sine adhibita industria pollet, dicitur *habitualis*.

SCHOL. Exemplum eiusmodi cognitionis habitualis in Adamo recens creatoprehendimus. Is enim pariter cognitionem Dei rerumque diuinarum, vt & naturalium moraliumque, licet non suo studio industriaque adquisitam, sed a Deo sibi concreatam possidebat (Theol. Dogm. Tom. I. §. 1017. seqq.).

§. 60.

*Eam Christus
possedit.*

Christus non erat aliorum hominum more S. Scripturam edoctus Ioh. VII, 15. Nihilominus maxima & expeditissima Dei vnius & Trini rerumque diuinarum cognitione, cum vel nondum ex ephebis excessisset, excellebat adeo, vt nemo non sapientiam eius miraretur Ioh. VII, 15. Marc. VI, 2. Luc. II, 47. (§. 58.). Gauisus est igitur earum rerum cognitione habituali (§. 59.).

§. 61.

Quisquis hominum propagatur naturaliter, ille peccato *Voluntatis* originis infectus est Ioh. III, 6. (Th. Dogm. T. I. §. 130. seq.). *Christi con-* Hinc quia Christus, ne eodem commaculatus esset, sine *ditio.* ne conceptus natusque est virili Luc. I, 31. seqq. Matth. I, 20, immunis etiam fuit a labe illa originaria. Absente autem peccato originali, ab omni etiam peccato actuali, originalis principiatio, alienissimus fuit 2. Cor. V, 21. Hebr. IV, 15. VII, 26, volens faciensque semper, quod voluntati diuinæ conueniens erat Ioh. IV, 34. VI, 38. adeo vt voluntatem diuinam pro præcepto habuerit sanctissimo Ioh. X, 18. XV, 10, & ad mortem crucis vsque patri cælesti obedientem se præbuerit Phil. II, 8. Sed Deus non potest velle nisi bonum (Theol. Dogm. T. I. §. 579.). Hinc quemadmodum Christus non solum rationis ope (§. 43.), sed per cognitionem habituaalem quoque quid bonum vel malum sit? cognouit (§. 58. seqq.), ita voluntas Christi etiam semper ad bonum, idque verum, fuit directa. Namque dum bonum apparens reuera malum est, apparentia appetendo mala appetiisset.

SCHOL. Dum voluntatem Christi semper ad bona vera, ad *Monitum de* adparentia vero vel mala nunquam directam fuisse, dixi, pertinet *ἀναγκαστικῶς* huc doctrina de *ἀναγκαστικῶς* Seruatoris optimi. Est autem illa & *Christi.* *inhæsiua & communicatiua.* Illa dicitur, quam humanitas Christi habuit in se spectata, hæc quam ex vnione cum Diuinitate *λόγῳ* personali, pendenteque hinc communione idiomatum diuinorum. De illa Theol. Dogm. Tom. II. §. 197. de hac vero I. c. §. 342. seqq. vberius actum, nec non vtraque ex principiis suis recte demonstrata est.

§. 62.

Voluntas, quatenus non nisi bonum appetit, dicitur *san-* *Voluntas*
Et; quatenus autem actus suos ad regulam suam accommo- *sancta & re-*
dat, *recta.* *Et;* quid?

G 2

SCHOL.

*An sancta
voluntas sit
recta?*

SCHOL. Facile hinc perspicias, voluntatem hominis, si sancta est, simul rectam esse, sanctamque adeo & rectam voluntatem ratione potius, quam re differre. Nam regula voluntatis, data homini a Deo, hæc est, vt adpetamus bonum. Quæcunque igitur voluntas non nisi bonum adpetit, illa actus suos ad regulam suam accommodat. Vnde sequitur, sanctam voluntatem actus suos ad regulam suam accommodare (§. 62.). Cum igitur voluntas, actus suos ad regulam suam accommodans, sit recta (§. 62.), sancta voluntas est etiam recta. Sed alio respectu sancta, alio recta adpellatur, vt definitiones datæ indicant (§. 62.).

§. 63.

*An voluntas
Christi homi-
nis talis?*

Voluntas igitur Christi fuit semper sancta (§. 61. 62.), & quia diuina voluntate non poterat ipsi regula actuum voluntatis præstantior esse, ad eandem autem Christus homo semper accommodauit voluntatis suæ actus (§. 61.), voluntas Christi etiam fuit rectissima (§. 62.).

*Exempla
virtutum
Christi.*

SCHOL. Quam sancta & recta fuerit voluntas Christi, varia docent virtutum ipsius moralium genera. Ostendit enim 1) singularem in Deum patrem reuerentiam & pietatem Ioh. VIII, 49. precando modo & supplicando Luc. VI, 12. Ioh. XVII, Matth. XXVI, 39. modo gratias agendo Matth. XI, 25. XXVI, 30. Marc. VIII, 6. modo suam voluntatem voluntati ipsius submit- tendo Matth. XXVI, 39. 2) iustitiam, censum magistratui non subtrahendo Matth. XVII, 27. nec vllum mortalium lædendo Ies. LIII, 9. 3) benignitatem, elemosynas pauperibus, quan- quam ipse pauper erat 2. Cor. VIII, 9. Luc. IX, 58. erogando Ioh. XIII, 29. 4) humilitatem Matth. XL, 29. publicanos & peccatores non negligendo Matth. IX, 10. 11. discipulis vero ser- uiendo Ioh. XIII, 4. seqq. 5) humanitatem, nec infantes aditu prohibendo Marc. X, 14. 6) fortitudinem, neminem, dum recte faciebat, timendo, sed hostibus veritatis magno animo se opponen- do Luc. XII, 40. - 45. seqq. 7) patientiam, durissima quæuis, maledicta, exilia, vincula, vulnere, mortem æquo animo feren- do 1. Petr. II, 23. Conferatur Wernsdorff in Diss. de Christo sine exemplo homine §. 10. Possunt etiam quæ de mandato, Christo a Pa-

a Patre dato, & de obedientia illi præstita alibi dixi (Theol. Dogm. Tom. II, §. 589. 590.), hoc loco conferri.

§. 64.

Peccatum originis, quod carnis nomine S. Scriptura denotat (Theol. Dogm. T. I. §. 1323. Sch. 2.), hominem tentat ad malum (Theol. Dogm. T. I. §. 1409.). At Christus a peccati originalis labe fuit immunis (§. 61.). Hinc etiam si tentationibus diaboli Matth. IV, 3. 6. 9., & mundi Matth. XVI, 22, vt externis, fuerit subiectus, ab omnibus tamen internis tentationibus carnis fuit immunis.

An Christus a carne tentatus fuerit?

SCHOL. 1. Pertinet huc effectum apostoli Hebr. IV, 15, quod *Christus tentatus sit similiter (ac nos) κατὰ πάντα καὶ ἁγίως ἀμαρτίας.* Namque si Christus a carne tentatus fuisset ad malum, non esset tentatus sine peccato, quia ipsa caro, h. e. peccatum originis peccatum est (Theol. Dogm. T. I. §. 1324.).

Locus.

SCHOL. 2. Etiam si autem Christus a diabolo & mundo subinde ad malum tentaretur, tantum tamen abest, vt vnquam consensum daret, vt cognitio, qua pollebat, habitualis ei fortissima semper motiua ad perseverantiam in bono suppeditaret; id quod II, cc, evidentissime ostendunt. Et ne de specialibus dicam, vel vnum generale poterat sufficere, quod in omnibus voluntati patris caelestis vellent obsequi (§. 61.). Nam vel vnico peccato voluntatem divinam transgressus, non potuisset hominum Vicarius esse (Theol. Dogm. T. I. §. 18. & T. II. §. 28. Sch. 2.), ad quod tamen a Deo destinatus, in mundum venerat (Theol. Dogm. T. II, §. 28.); sublata vero satisfactione vicaria pro hominibus, diuina quoque, eaque summa & æterna gloria caruisset, quæ per æternum decretum diuinum & per pactum inter Patrem filiumque ipsi fuerat promissa (Theol. Dogm. Tom. II, §. 34.). Nunquam igitur Christus in tentationes diaboli mundique consentiens, sed fortiter iis semper constanterque obfistens, externe licet tentatus, nunquam tamen seductus fuit (Theol. Dogm. T. I, §. 1411.).

An in tentationibus seductus?

§. 65.

*An in Christo
pugna appetitus
sensitivus
& voluntatis
sanctae?*

Anima Christi non destituta fuit appetitu sensitivo (§. 48.). At quamvis in aliis hominibus post primorum parentum lapsum saepe appetitus sensitivus, ad bona sensualia & apparentia latus, oppugnet rationalem, distinctas intellectus rationisque repræsentationes sequentem, teste proh! experientia, longe tamen dispar fuit in Christo ratio. Dum enim semper voluntatem suam accommodavit ad divinam (§. 61.), ut rectæ eius inclinationes essent (§. 63.), nec tentationibus carnis ille fuit subiectus (§. 64.), non potuit appetitus sensitivus oppugnare sanctam ipsius voluntatem, aut suppressere, sed ad eandem se semper conformavit.

Exemplum.

SCHOL. Huius quidem rei exemplum in ipsa passione Servatoris magna deprehendimus. A maxima enim imperfectione sua, ignominia, doloribus, mortisque ipsius supplicio, quæ omnia satis distincte prævidebat Matth. XVI, 21. XX, 18. 19. aversatione naturali eaque sensitiva (§. 46.) correptus, ideoque, ut transiret passionis calix, a patre cæleste petens Matth. XXVI, 39. non aliter tamen, nisi sub conditione possibilitatis, petebat, statimque impossibilitatis, posita hominum redemptione perficienda Luc. XXIV, 26. immutabilisque decreti divini memor, iterum ad passionem sustinendam pro voluntate divina promptus erat, eo ipso appetitum sensitivum in ipso sanctæ voluntati semper conformem esse, ostendens.

§. 66.

*Vires habituales
ad bonum
quid?*

Conatus agendi dicitur in genere vis. Conatus autem ad bonum perficiendum, ortus ex motivis ad bonum habitibus, dicitur *vires ad bonum habituales.*

§. 67.

*An Christus
eis fuerit in-
structus?*

Christus, possidens cognitionem Dei, Trinitatis bonique & mali habituales (§. 58. 60.), simul motivis ad bonum habitua-

habitualibus, exinde resultantibus, fuit instructus. Quoniam autem ex motiuis ad bonum oritur inclinatio voluntatis, i. e. conatus ad bonum, conatu ad bonum perficiendum, orto ex motiuis ad bonum habitualibus, Christus instructus fuit. Pol- luit igitur viribus ad bonum habitualibus (§. 66.), pariter ac parentes primi in integritatis statu (Th. Dogm. T. I. §. 1320.).

SCHOL. Quemadmodum igitur primi parentes vi imaginis Dei primariæ & hinc virium ad bonum habitualium, ad eandem pertinentium (Theol. Dogm. T. I. §. 1320. 1048.), ad perfe- ctam legi diuinæ obedientiam præstandam apti erant (Th. Dogm. T. I. §. 1097.): sic Christus etiam earundem ope potuit perfectam, quam præstitit Matth. V, 17. obedientiam actiuam præstare. Eadem enim istarum in vtrisque, mutatis licet subiectis, non po- test non ratio esse. Ast obedientia perfecta actiua, quam legi diuinæ præstitit Christus, est ipsa satisfactio vicaria actiua pro hominibus (Theol. Dogm. T. II, §. 362. 363.). Hinc benefi- cio virium ad bonum habitualium in Christo potuit etiam fieri, vt satisfactio actiuam vicariam præstaret pro hominibus; non quod humanitas sola in satisfactioe præstanda actiua egerit, sed quod, actus legi diuinæ semper conformes producendo, egerit, quod suum erat, diuinitate e contrario valorem addente infini- tum. Quin etiam obedientia perfecta præstanda easdem vires habituales supposuit. Nam sine illis facile aut extensioni, aut intensiori, aut protensionem perfectionis obedientiæ aliquid de- cessisset, quo facto non perfectissima fuisset obedientia (Theol. Dogm. T. I. §. 1094.).

§. 68.

Ens infinitum non est nisi vnicum (Theol. Dogm. T. I. §. 539.), sc. ipse Deus (Theol. Dogm. T. I. §. 528.). Anima u- *Anima Chri- sti per se fuit ens finitum.* enim aliam iam in medium probationes afferam, sensibus & phantasia fuit prædita in sensu proprio (§. 14. 16.), cum e con- trario Deus nec sensibus, nec imaginationibus in sensu proprio fit instructus (Theol. Dogm. T. I. §. 566.), sed de ipso prædicen- tur

tur tantum per eminentiam (Theol. Dogm. T. I. §. 567.). Anima igitur Christi in se non est ens infinitum & hinc finitum. Nam inter infinitum & finitum tertium dari, repugnans est.

Demonstratio alia.

SCHOL. *Ens infinitum* vocamus, quod, quidquid per essentiam suam esse potest, est simul; unde *ens finitum* vi oppositionis est, quod, quidquid per essentiam suam esse potest, est successiue. At talem Christi animam fuisse, a posteriori quoque deprehendimus. Potuerunt enim in illa esse diuersæ & repræsentationes & inclinationes auersationesque. At dum anima Christi modo fuit in repræsentationum distinctarum (§. 29.), & ab iis suppositarum clararum (§. 2.), modo dormiens Matth. VIII, 24. in repræsentationum obscurarum statu (*somnus enim respectu animæ status repræsentationum obscurarum est*), dum modo affectibus commotus (§. 49.), modo extra affectum constitutus fuit Christus, successiue fuit in mente eius, quod per essentiam illius in illa locum habere poterat. Fuit igitur anima Christi per se ens finitum, non infinitum.

§. 69.

An illa habuerit per se perfectiones infinitas?

Ens infinitum, vt tale, possidet perfectiones illimitatas (Theol. Dogm. T. I. §. 527.). Ens igitur finitum quia contradictorie illi opponitur (§. 68. Sch.), perfectionibus illimitatis gaudere nequit. Hinc nec anima Christi in se habet perfectiones illimitatas, sed finitas vel limitatas (§. 68.). Quamuis igitur eadem summis dotibus naturalibus, vt & insigni cognitione Dei, rerum diuinarum, bonique & mali fuerit instructa (§. 27. 43. Sch. & 58.), non tamen intellectus animæ Christi fuit in se infinitus, & quia omniscientia intellectum supponit infinitum (Theol. Dogm. T. I. §. 547. 555.), nec omniscientia illa in se polluit. Nempe si infinito anima Christi, in se spectata, gauisa est intellectu omniscientiaque, pro ente infinito habenda est, quod propter vnitatem entis infiniti numericam fieri nequit (Th. Dogm. T. I. §. 539.). Pariter licet sancta

sancta & recta eius fuerit voluntas (§. 63.), non tamen ob modo dictam rationem anima ipsius in se sanctitate instructa fuit infinita; prouti dum pariter entis infiniti proprium est, vt solo voluntatis actu res extra se existentes possit reddere (Theol. Dogm. T. I. §. 656.), nec illud potest voluntati animæ Christi in se tribui.

SCHOL. 1. Studiosè semper addidi limitationem: *in se*. Nam- *Monitum.*
que in tota tractatione hac animam Christi non aliter, quam in se, vel qua actum naturæ spectatam, abstrahendo ab vnione humanitatis cum diuinitate personali, consideramus. Vnde quod vnio illa personalis infert, neutiquam iam nobis opponi potest.

SCHOL. 2. Dixi: *Anima Christi in se spectata non instructa* *Monitum de*
fuit sanctitate voluntatis infinita. Scilicet vt constat ex ipsius *sanctitate*
Dei exemplo, infinita voluntatis sanctitas simplicem omnis possi- *infinita.*
bilitatis peccandi repugnantiam, h. e. impeccabilitatem absolu-
tam inuoluit, & hinc consequens est intellectus infiniti pariter,
ac impeccabilitas absoluta (Theol. Dogm. T. I. §. 629. Sch.).
Cum igitur animæ Christi hominis in se spectatæ non competat
intellectus infinitus (§. 69.), nec potest ei in se spectatæ san-
ctitas infinita tribui, pariter ac eandem ob causam impeccabi-
litatem absolutam ei tribuere dubitauimus (Theol. Dogm. T. II.
§. 342. Sch. 1.).

§. 70.

Intellectus finitus vel limitatus est, cui quædam realitas *Intellectus fi-*
deest. Quoniam autem realitas intellectus in cognitione con- *nitus qualis?*
sistit, intellectus finitus est, cui quædam deest cognitio. Sed
defectus cognitionis appellatur *ignorantia.* Vnde intellectus
finiti proprium est, vt ignorantia quadam laboret.

§. 71.

Intellectus Christi hominis, vt talis, fuit in se finitus (§. 69.). *An ignoran-*
Christus homo igitur, vt talis, ignorantia quarundam rerum *tia quædam*
laborauit (§. 70.). *in Christo ho-*

Carpov. de Anim. Chr.

H

SCHOL. mine?

Locr.

SCHOL. Hoc est, quod ex evidentissimis quoque S. Scripturæ effatis constat. Nam Marc. XIII, 32. ipse Christus, *tempus euentuum*, de quibus locutus erat, quosque alii de die extremo, de excidio Hierosolymæ alii exponunt, *omnes homines, & angelos in cælis & filium ignorare, solum autem Patrem nosse*, adle- rit. Vbi quidem Christus eam sibi ignorantiam non, vt Deo, potest tribuere. Nam vt Deus eodem numero cum Patre gaudet intellectu infinito (Theol. Dogm. T. I. §. 860.), omnia futura contingentia quoque infallibiliter præsciente (Theol. Dogm. T. I. §. 557. §63.); quocirca, Patre illorum euentuum tempus præsciente, filius quoque, vt Deus, æque certo tempus illud cognouit, ac Pater. Qua humanam igitur naturam eam sibi ignorantiam tribuit. Et quia qua eandem limitato multarumque rerum ignaro intellectu instructus fuit (§. 71.), nil obstat, quin verba intelligamus ita: *filium Dei quoque qua humanam naturam, in se spectatam, tempus illorum euentuum ignorare*. Quamuis enim gradationem instituat Seruator, ab hominibus ad angelos, ab angelis ad filium ascendendo, vt inde humana Christi natura non in se, sed perfectionibus infinitis ob vnionem personalem donata, intelligenda videri queat, quia illa in se angelis, vt creaturis Dei præstantissimis (Theol. Dogm. T. I. §. 1136.), imperfectior sit, salua tamen manet eadem gradatio, si ita intelligamus verba Christi: nec filii humanitatem, infinitis licet perfectionibus donatam, si spectetur in se, tempus illorum euentuum nosse. Ne dicam, quod, etiamsi, Christum de abdicatione ad tempus omniscientiæ vsu locutum fuisse, concederetur, non tamen inde, excludendam esse ignorantiam qua actum naturæ, resultat. Geminum ignorantie Christi hominis exemplum Marc. XI, 12. seqq. legimus, vbi, quæ facillima omnium interpretatio videretur esse, pro ficu bifera, adeoque circa Paschatos tempus prima vice fructus maturescentes ferente, quæ semel tantum quotannis fructibus foecunda erat, ob foliorum copiam habebat Seruator, adeoque, vt homo, non sine omni erat ignorantia. Conferatur nostra Theol. Dogm. T. II. §. 578. Sch. 2. 3. 4. vbi locus tertius etiam loh. XI, 34, de quadam ignorantia Christi agens, est explicatus.

§. 72.

§. 72.

Crescere dicitur in *cognitione*, quisquis quæ ignoravit ante, cognoscere incipit,

Crescere in cognitione quid?

§. 73.

Christus, ut homo in se spectatus, quarundam rerum ignorantia laboravit (§. 71.). Quoniam igitur fieri potuit, ut quæ antea non cognouerat, inciperet cognoscere, potuit in cognitione crescere (§. 72.).

An id potuerit Christus?

SCHOL. 1. Hoc est, quod actu factum esse de Iesu puero & duodecim iam annos nato, affirmatur Luc. II, 52.

Locus.

SCHOL. 2. Crescimus autem in cognitione partim per experientiam propriam, h. e. sensibus adprehendendo, quod antea nos fugiebat, partim ex relatione aliorum, ad quam institutio referri potest, partim proprio Marte ex principiis cognitis conclusiones antea incognitas deriuando. Quo ad Salvatore[m] optimum applicato, exempla primi statim in promptu sunt. Vim fidei enim, quæ in centurione, homine gentili, erat, Christus animaduvertebat per experientiam propriam Matth. VIII, 10. Per experientiam & sensum proprium cognoscebat, sine fructibus fidei esse, quæ iis abundare videbatur Marc. XI, 13. Et pertinet huc effatum Pauli Hebr. V, 8: *Christus etsi erat filius (Dei), tamen impletus est in impletis tibi ignorantia*, ubi tam, quod Christus (puta, qua humanam naturam spectatus. Nam qua diuinam, quæ per vocem *deus* indicatur, est omniscius Theol. Dogm. T. I. §. 785, neque adeo poterat discere) didicisse dicatur, quam quod didicerit ab vel ex iis, quæ est passus, notandum est. Hoc enim est, quod dicitur, Christum per propriam passionem suam, in qua ad mortem vsque Patri obediens factus est Phil. II, 8, didicisse, qua ratione obedientia Deo in omnibus præstanda sit; non quod antea illud ignorauerit, sed quod factis & passionibus propriis ad cognitionem experimentalem obedientiæ in Deum perueniret. Nam eam *cognitionem experimentalem* adpellamus, quam per propriam experientiam adquirimus. Deinde tametsi institutione præceptorum Christus non vsus fuerit Ioh. VII, 15, sæpe tamen ex aliorum relatione facta quædam cognouit singu-

Monita de modis incrementi cognitionis.

laria. Tale quid legimus de Galilæis, in offerendo sacrificio a Pilato cæsis Luc. XIII, 1, de cæde Iohannis baptistæ Matth. XIV, 12, 13, aliisque,

§. 74.

*Admiratio
unde oria-
tur?*

Si quis, quod impossibile esse putarat, possibile, & vice versa, cognoscat, oritur inde *admiratio*.

*Confirmatio
definitionis.*

SCHOL. Veritas definitionis ex Matth. VIII, 27. coll. Marc. IV, 39. percipi potest. Quod enim impossibile esse homines iudicabant, sc. ut procella compesceretur, & mare fluctuans sedaretur vnicuius hominis verbo, id possibile esse, exemplo Christi perspiciebant, quia fiebat actu. Hinc homines factum admiratione persecutos esse dicendo: *qualis hic est, quod veni & mare ipsi obsempent?* Euangelista narrat.

§. 75.

*An potuerit
esse in Chri-
sto?*

Christus homo, in se spectatus, dum rerum quarundam ignorantia laboravit (§. 71.), fieri potuit, ut quod impossibile ante putauerat, possibile & v. v. cognouerit. Admiratio igitur in Christum hominem, in se spectatum, potuit cadere (§. 74.).

Loca.

SCHOL. Subinde euangelistæ admirationem Christo tribuunt. Quemadmodum enim fidem centurionis gentilis Matth. VIII, 10. ita *ἐπεθύμην* popularium suorum Marc. VI, 6. mirabatur, in casu prioris, non tantam vim fidei in gentili homine, in posteriore, non tantam obdurationem in ludæis esse posse, arbitratus, & virumque tamen reperiens actu.

§. 76.

*Anima Chri-
sti non est ens
compositum.*

Ens compositum vel materiale cogitare nequit (per princ. metaph.). Quidquid igitur cogitat & cogitare potest, non est ens compositum vel materiale. Anima igitur Christi non est ens compositum vel materiale (§. 11.).

§. 77.

§. 77.

Omnis substantia vel compositum vel simplex ens est. *Omnis sub-*
 Nam aut partes extra se inuicem habet, aut non habet. *Instantia est*
 priori casu *compositi*, in posteriori *simplicis entis* nomine venit. *vel composita vel simplex.*
 Quæcunque igitur substantia ens compositum non est, est ens simplex.

§. 78.

Anima Christi, dum cogitando (§. 11.), appetendoque *Anima Christi*
 & auersando (§. 48. 50.) agendi facultate gaudet, ex substan- *si est substantiarum*
 tiarum numero est. Nam ens, facultate agendi præditum, *stantia simplex.*
substantiam appellant Philosophi. At quia non est substantia
 composita (§. 76.), non potest non esse substantia simplex; &
 quod sequitur inde, immaterialis (§. 77.).

SCHOL. Facile hinc potest intelligi, animam Christi a corpore *Et differt a*
 re eius essentialiter diuersam fuisse. Corpus enim, utpote ex *corpore eius*
 variis membris compositum, attamen facultate agendi præditum, *essentialiter.*
 substantia fuit composita. Substantia autem composita & sim-
 plex differunt essentialiter. Atque hoc ipsum quoque ex verbis
 Christi: *anima mea recidit in manus Dei* Matth. XXVI, 38. po-
 test intelligi. Tristitia enim, tanquam affectus, ex repræsentatione
 malorum oritur (§. 49. Sch. 2.). Quocirca anima Christi,
 dum tristitia affecta fuit, mala sibi repræsentauit. Sed repræsentatio
 eiusmodi, aut, si mauis, cognitio corpori non potest conuenire (§. 76.).
 Est igitur anima Christi ens a corpore essentialiter diuersum, & hinc,
 dum hoc compositum est, ens simplex.

§. 79.

Corrumpi ens dicitur, dum partes eius, maxime subtiliores, *Corruptio*
 a se inuicem soluuntur; vnde *corruptio entis* est solutio *quid?*
 partium eius subtiliorum. Impossibilitas corruptionis dicitur
incorruptibilitas. De ratione corruptionis physica lege Th.
 Dogm. T. II. §. 631.

§. 80.

*Anima Christi
fuit incorruptibilis.*

Ens simplex dum nullas habet extra se inuicem positas partes (§. 77.), nec possunt illæ a se inuicem solui. Non igitur potest ens simplex corrumpi, vel, quod idem est, ens simplex est incorruptibile (§. 79.). Hinc anima Christi etiam fuit incorruptibilis (§. 78.).

§. 81.

*Spiritus
quid?*

Intellectu & voluntate libera præditum ens vocamus *spiritum*. Vnde dum anima hominis intellectu & voluntate libera prædita est, anima hominis est spiritus eius.

*Quoruplex
in Christo?*

SCHOL. Simili igitur ratione anima, quam gessit Christus (§. 8.), spiritus illius fuit (§. 31. 50. 52.), quo nomine ipse Christus eandem, extremum spiritum ducens, adpellauit Luc. XXIII, 46. Est autem anima Christi spiritus eius finitus (§. 68.), neque hinc confundendus cum spiritu eius infinito h. e. ipsa diuinitate, quam S. Scriptura interdum spiritum Christi vocat. Dum enim c. g. I. Petr. III, 18. Christus dicitur *ζωοποιῶν τὸ πνῶμα*, non potest verborum sensus esse, quod spiritu finito h. e. anima viuificatus fuerit, quia, vt deinde dicturi sumus, anima non erat mortua, sed per diuinitatem illiusque omnipotentiam vita rursus donatam fuisse humanitatem mortuam, docet apostolus. Erat enim resuscitatio humanitatis Christi ex morte opus Dei ad extra transiens (Theol. Dogm. T. I. §. 905.), & hinc indiuisum (Theol. Dogm. T. I. §. 908.). Legatur de sensu huius loci pluribus Th. Dogm. T. II. §. 326. Sch. 1. §. 673. n. 2. At in aliis locis etiam Diuinitas Christi spiritus nomine denotatur, sc. I. Cor. XV, 45. I. Tim. III, 16. Hebr. IX, 13. 14. Etenim dum in loco primo Paulus Adamum Christumque sibi inuicem opponit, scribens: *Factus est primus homo Adam ἡ ψυχὴ ζῶων, vltimus Adam (Christus) ἡ πνῶμα ζωοποιῶν*, spiritus hic viuificans Christi non potest anima ipse esse. Nam loquitur apostolus de viuificatione in resurrectione mortuorum v. 41 - 44. quæ dum est actus miraculosus, est opus omnipotentiae diuinæ (Theol. Dogm. T. I. §. 660.). At omnipotentiam anima Christi, vt talis, non habet, quia

quia in se spectata perfectionum infinitarum particeps non est (S. 69.). Dum igitur anima Seruatoris hoc loco per spiritum intelligi nequit, sola superest, quæ intelligatur, eius Diuinitas. Deinde in loco altero I. Tim. III, 16. apostolus dicit: *Deus* (Christus) *manifestatus est in carne* (h. e. in humanitate. Nam caro, Christo tributa, totam humanitatem eius solet denotare Theol. Dogm. T. II. §. 240. Sch. 1. & non qua corpus solum, sed qua animæ operationes eminentissimas etiam filius Dei inter homines manifestatus fuit), ἰδικαιώθη ἐν σαρκί. Quia apostolus hoc loco spiritum, quo Christus iustificatus sit, opponit carni h. e. humanitati, in qua manifestatus sit, facile inde, quod Diuinitatem hic spiritus denotet, intelligitur. Quæris autem: quomodo Christus spiritu hoc fuerit iustificatus? Nulla in eo difficultas est. Humanitate Christus similis factus erat τοῖς ἀνθρώποις. Flagellis enim cædebatur; ad mortem cum flagitiosis damnatus ducebatur; cruci adfigebatur adeo, ut eatenus Christi innocentissimi & hominum flagitiosissimorum nulla adpareret differentia. At per diuinitatem eius innocentia eius manifestata, ipseque adeo iustificatus est. Prodebat enim Diuinitas humanitatis suæ innocentiam non tantum per mira passionis mortisque prodigia (Theol. Dogm. T. II. §. 622. Sch. 1. §. 626. Sch. 2.), sed per ipsam etiam resurrectionem ex morte, quæ ἀνθρώποις, vna cum ipso in crucem sublati, nequiquam accidebat. Nam, ut filius Dei, & hinc ut sanctissimus, Christus demonstratus est ἵ ἐ ἀνθρώποις ἰουκωῖ Rom. I, 4. Quibus ita se habentibus, ipsum prædicatum *iustificatus*, Diuinitatem per spiritum intelligendam, particulam ἰ, autem in hac propositione vertendam esse: *per* indicat. Dixi de hoc loco paucis Theol. Dogm. T. II. §. 259. Sch. §. 671. Sch. 1. Denique in tertio loco Hebr. IX, 13. 14. Christus, διὰ τὴν ἁγίασμα ἀίματος *se ipsum inculpatum obtulisse* Deo, dicitur, puta pro hominibus; vbi quia anima eius in tempore cepit, non potest spiritus æternus aliud quid, quam Diuinitatem Christi, indicare, utpote per quam in fœdere, isto cum Patre de salute hominum, ab æterno se Deo Patri pro hominibus obtulit (Theol. Dogm. T. II. §. 34.).

Vita quid? §. 82. Quemadmodum *vita in genere* in conatu agendi, aut, si maus, in vi actiua, sic, dum spiritus cogitando appetendoque & auersando agit (§. 81.), *vita spiritus* in conatu cogitandi appetendique & auersandi consistit. Et dum anima humana est spiritus (§. 81.), *vita anime humane* quoque in conatu cogitandi, appetendi & auersandi est posita.

Monita. SCHOL. Quomodo vita anime humane a vita corporis, utraque autem a vita totius suppositi differat, exposui in Theol. Dogm. T. I. §. 967. Dum autem vitam anime humane in vi cogitandi appetendique posui, per se patet, eam ibi tantum, quatenus est spiritus, spectari. Quoniam autem ut anima peculiarem suam ad corpus relationem habet, *vita anime, ut anime*, in vi cogitandi appetendique, peculiarem suam ad corpus relationem habente, ponenda erit. Nec quidquam peccatum esset, si eam in vi repræsentatiua vniuersi pro situ corporis constituerem. At quia principia id demonstrandi nimis nos ab instituto dimouerent, ab illa iam locutione abstinere, quam sine demonstratione assertis hærendi occasionem imperitis suppeditare, præstabit.

§. 83. Anima Christi cogitauit (§. 11.), appetiuit, & auersata est (§. 48. 50.). Polluit igitur conatu cogitandi, appetendi, auersandi. Nam omnis actio supponit conatum agendi (per principia metaph.). Anime igitur Christi vita, sed spiritibus propria, est tribuenda (§. 82.).

§. 84. Vitæ priuatio mors dicitur. Quemadmodum igitur *mori* dicenda est *anima*, si conatu cogitandi, appetendi, auersandique priuatur (§. 82.), ita perpetua vitæ eius continuatio *immortalitatem ipsius* constituit.

Immortalitas anime quid? SCHOL. Immortalitas igitur anime humane, ut 1) conatum cogitandi & appetendi auersandique seruet continuo (§. 84. 82.); & hinc

Quid illa inuoluat?

& hinc 2) post mortem corporis in statu, quem ante habebat, representationum clararum distinctarumque, ut & appetituum & auerlationum æque, ac 3) in statu conscientia sui, & respectu status præsentis & præteriti, utpote qui prioris consequens est (§. 4.), maneat, inuoluit. Et quia hæc omnia non possunt habere locum sine animæ existentia, siquidem non-entis nulla prædicata sunt, 4) existentia animæ continuatio quoque ad animæ immortalitatem referenda est. Quæ immortalitatis animæ requisita ipse Christus egregie in parabola de epulone Luc. XVI, 23. seqq. adumbravit. Existebat enim anima eius post mortem corporis, quod terræ mandatum erat v. 22. in loco damnatorum v. 23. & dum sibi & dolorum præsentium v. 24. & status pristini conscientia erat v. 25. 27. 28. gaudebat statu representationum clararum distinctarumque, quemadmodum appetebat etiam & auersabatur v. 24. 27. 28.

§. 85.

Quemadmodum anima Christi est incorruptibilis (§. 80.), *Anima Christi* vitam quoque, quam possidet (§. 83.), perpetuo continet *est immortalis.* Nam ens simplex ab omni vi externa naturali immune est (per princ. Met.) Matth. X, 28. Quoniam igitur anima Christi ens simplex (§. 78.), & hinc etiam ab omni vi externa naturali immunis est, nec potest ab vlla vi externa naturali conatus cogitandi appetendique, quem possidet (§. 83.), eidem eripi. Deus autem tantum abest, ut ei istum ereptum velit, ut velit potius semper conseruatum. Etenim dum Christum hominem æternum vult regem Deus esse Luc. I, 31. 33, ut per gloriam æternam summamque prior ignominia summa compensetur Phil. II, 6. seqq. at compensatio illa animæ pariter ac corpori debet fieri, quia anima non minus Matth. XXVI, 38, quam corpus summos dolores & ignominiam maximam sustinuit, velle Deum, ut anima Christi & vna cum corpore existat semper, & perpetuo retineat conatum cogitandi dictum, sequitur. Quoniam igitur anima Christi vitam suam

Carpov. de Anim. Chr. I *perpe-*

perpetuo continuat (§. 82, 83.), anima Christi est immortalis (§. 84.).

§. 86.

*Eadem Deo
similis est.*

Anima Christi polluit intellectu & voluntate (§. 31. 50.), ingenio (§. 27.), rationeque summa pro facultatibus sumptis (§. 43.), simplicitate (§. 78.), incorruptibilitate (§. 80.), & immortalitate (§. 85.), & adhæc habituali cognitione Dei, Trinitatis, boni malique (§. 58. 60.), vt & voluntate sancta & recta instructa fuit (§. 63.). Pariter Deus ens simplex (Theol. Dogm. T. I. §. 516.), incorruptibilis (l. c. §. 522.), & immortalis est (l. c. §. 734.), nec solum gaudet intellectu (l. c. §. 546.), ratione (l. c. §. 574.) voluntateque, quatenus pro facultate sumuntur (l. c. §. 576.), sed etiam vi omniscientiæ (l. c. §. 556.) se ipsum (l. c. §. 557. 559.), & omnia possibilis alia distinctissime cognoscit (l. c. §. 547.); vnde nec vlla boni malique differentia, nec rerum similitudo ipsum latere potest, vt adeo summo quoque sit instructus ingenio (§. 26.), quemadmodum sanctitate etiam & rectitudine voluntatis gaudet omnium perfectissima (Th. Dogm. T. I. §. 593. 729.). Inter Deum igitur & Christi animam similitudo intercedit (§. 25.).

*Sed non
omnimode,
nec aequalis.*

SCHOL. Non dico t. quod omnimoda sit animæ Christi cum Deo similitudo. Namque animæ Christi sensus quoque (§. 14.), phantasia (§. 16.), memoria (§. 20.), facultas reflectendi (§. 22.), abstrahendi (§. 24.), appetitus sensitivus, auersatio sensitiva (§. 48.) & affectus competunt proprie (§. 49.). De Deo e contrario sensationes, imaginationes memoriæque non proprie, sed per eminentiam tantum dicuntur (Th. Dogm. T. I. §. 566. 568.), neque is reflexione & abstractione (§. 21. 23.), siquidem omnia sibi simul possibilis repræsentat (Theol. Dogm. T. I. §. 547.). neque appetitu, nec auersatione sensitiva (§. 46.), quia nulla in eum cadit boni vel mali cognitio confusa (Th. Dogm. T. I. §. 547.); nec affectibus pollet (Th. Dogm. §. 743.). Quoniam igitur quæ modo de anima Christi dicta sunt, pendent inde, quod status suos gesserit

gesserit successive h. e. ex finitudine eius (§. 68. Sch.), talis inter Deum animamque Christi dissimilitudo intercedit, qualis inter spiritum infinitum finitumque debet intercedere. Nec dico 2. quod anima Christi Deo sit perfectionibus æqualis. Nam Dei perfectiones sunt illimitatæ (Theol. Dogm. T. I. §. 528.); animæ autem Christi per se finitæ (§. 69.). Finitum autem propter quantitatis diuersitatem æquale non potest esse infinito (§. 25. Sch.).

§. 87.

Quoniam entia similia A & B easdem habent notas characteristicas (§. 25.), ex illorum cognito vno A notionem sibi de altero B formare potest cognoscens. Nam per notas suas characteristicas res cognoscimus. Sed quatenus entia A & B se habent ita, vt ex cognito vno A notio de altero B formari possit, eatenus *A dicitur representare B.* Entia igitur similia se habent ita, vt vnum representet alterum.

Quomodo se habeant entia similia?

§. 88.

Anima Christi Deo est similis (§. 86.). Quisquis igitur ad animam Christi attendit, is, dummodo a dissimilitudini, ex finitudine pendentibus, abstrahat (§. 86. Sch.), ex illa cognita notionem sibi de Deo formare potest (§. 87.). Per Christi animam igitur Deus representatur (§. 87.).

Per animam Christi Deus representatur.

§. 89.

Dependentia actualitatis boni cuiusdam ab ente A dicitur *entis A usus.*

Usus entis quid?

§. 90.

Quod ex consideratione animæ Christi notionem de Deo nobis formare possimus, est nobis bonum, siquidem fini Dei circa hominem, vt sc. Deum recte cognitum colamus (Theol. Dogm., quis?).

I 2

Dogm. T. I. §. 103, seq.), conueniens est, & quidquid fini est conueniens, id in genere *bonum* appellamus. Sed idem rationem sui in similitudine, quæ inter Christi animam Deumque intercedit, habet (§. 87.), adeoque exinde pendet (Theol. Dogm. T. I. §. 525.). Est igitur, quod ex consideratione animæ Christi notionem de Deo nobis formare possimus, similitudinis, quæ inter Deum Christique animam intercedit, vsus (§. 89.). Quocirca eiusdem quoque similitudinis hic vsus est, quod Deus per Christi animam repræsentetur (§. 87.).

Monitum,

SCHOL. Dico solum, quod vsus illius sit, non quod sit vnicus. Possunt enim plures allegari, in quibus quidem minime recitendus est hic, quod eadem similitudo Christum ad opus redemptionis præstandum habilem effecerit. Sed de illo alio tempore est agendum.

§. 91.

Eiusdem finis quis?

Vsus rei Dei circa illam finis est (Theol. Dogm. T. I. §. 157.). Cum igitur animæ Christi cum Deo similitudo hunc vsum præstet, quod repræsentet Deum (§. 90.), idem est similitudinis istius, quem Deus intendit, finis.

§. 92.

Imago quid?

Ens alteri simile eo sine factum, vt alterum repræsentet, dicitur illius *imago*, voce *concretiue* sumpta; vti e contrario si vox *abstractiue* sumatur, imago similitudinem vnus cum altero, eo ipsi sine, vt alterum repræsentet, datam, significat.

Confirmatio definitionis,

SCHOL. Definitio imaginis data ex historia de census numismate illustrari potest Matth. XXII, 20. 21. Erat enim in nummo census figura, formæ faciei Cæsaris similis, eo sine facta, vt Cæsarem repræsentaret. Sed hæc ipsa figura imago Cæsaris dicebatur.

§. 93.

*Anima Christi
sibi gessit Dei
imaginem.*

Anima Christi dum ens a Deo diuersum est (§. 68.), sed omne a Deo diuersum ens quidquid realitatis habet, habet a Deo

a Deo (Theol. Dogm. T. I. §. 505.), anima quoque Christi similitudinem cum Deo, quam habet, a Deo habet. Quoniam igitur est ens, Deo simile eo fine factum, ut Deum representet (§. 91.), est imago Dei, voce concretive sumpta (§. 92.). Pariter dum similitudinem cum Deo eo fine, ut Deum representet, sibi collatam gerit (§. 86. 91.), gerit quoque imaginem diuinam, voce sumpta in sensu abstractiuo (§. 92.).

SCHOL. Quemadmodum igitur Christus qua diuinitatem *Monitum.*
indiv rē dēi (sc. Patris) 2. Cor. IV, 4. *rē dēi* Col. I, 15. Paulo dicitur: ita qua animam quoque humanam rectissime imago Dei appellatur, licet totidem verbis in S. Scriptura id non legatur. Non aliter enim conueniens erat, quam ut, cum Christus *dēi dēones* imaginem Dei perditam in homine instaurare deberet, ipse qua utramque naturam eadem exsplendesceret.

§. 94.

Ex iis, quæ dicta sunt, simul cognoscitur, in quonam *Quid pertinet ad Dei*
 imago Dei in anima Christi constituenda sit. Scilicet omnis *in anima*
 similitudo huius cum Deo, eo ipsi fine data, ut Deum repræ- *Christi ima-*
 sentaret, ad eandem est referenda (§. 92.). Quoniam igitur *ginem?*
 ad eam pertinet simplicitas, spiritualitas, facultatem intelli-
 gendi volendique libere inuoluens, ingenium, ratio, incorruptibilitas, immortalitas, prætereaque habitualis cognitio Dei, Trinitatis, bonique & mali, ut & voluntatis sanctitas & rectitudo (§. 86. seqq.), hæc omnia ad imaginem Dei in Christi anima pertinent.

§. 95.

Imaginem Dei in homine primariam voco, quæ ad essentiam *Imago Dei*
 hominis, ut talis, non pertinet; *secundariam*, quæ pertinet ad *primaria, se-*
 essentiam eius, ut talis, *cundaria*
quid?

§. 96.

*Quid ad
vtramque
pertineat?*

Dum homo ex corpore organico & anima rationali constans substantia est, anima autem rationalis, tanquam ens cogitans, non potest esse ens compositum, ad essentiam hominis, ut talis, pertinet, ut gaudeat anima simplici (§. 77.), & spirituali, h. e. facultate intelligendi libereque volendi instructa, incorruptibili (§. 80.), atque immortalis, utpote quod simplicitatis in anima humana consequens est (§. 85.). Hæc igitur ad imaginem Dei in homine pertinent secundariam (§. 95.). E contrario cognitio Dei Trinunius, bonique & mali habitualis cum sanctitate voluntatis & rectitudine non pertinet ad hominis, ut talis, essentiam, quia sine illis homo potest esse homo. Hinc eadem imaginem Dei primariam constituunt (§. 95.).

§. 97.

*An Christus
qua animam
possederit
vtramque?*

Dum Christus, qua animam spectatus, & animæ simplicitatem, spiritualitatem, quæ cum ingenio facultatem intelligendi libereque volendi, inuoluit, incorruptibilitatem & immortalitatem possedit, & præterea cognitione habituali Dei Trinunius bonique & mali & sanctitate voluntatis fuit instructus (§. 86.), & secundaria & primaria gauisus est Dei imagine (§. 96.).

*Solutio du-
bitii.*

SCHOL. I. Pro dictis, inquis, principiis cognitio saepe dicta habitualis & voluntatis sanctitas est imago Dei primaria in Christo (§. 96. 97.); sed imago Dei primaria non pertinet ad hominis essentiam (§. 95.); quocirca nec ad Christi hominis essentiam, quod cognitione illa habituali voluntatisque sanctitate poluerit, pertinebit, eademque adeo in Christo perfectiones accidentales dicenda erunt; non possunt autem accidentales esse, quia, sanctitate Christum carere potuisse, alias sequeretur. At potest humanitas Christi, ad quam anima ipsius humana pertinet, vel in se, abstrahendo ab vnione personali cum *λογω*, vel in vnione cum eodem spectari. Si Christus homo spectetur in se,
ab-

abstrahendo a diuinitate cum humanitate personaliter vnita, accidentalis in Christo fuit cognitio habitualis, & voluntatis sanctitas. Potuit enim sine illa homo esse. At vero si vt *ἰδιόθεωτος* spectetur, hoc respectu humanitatem sine sanctitate voluntatis suppositaque cognitione habituali esse non potuisse, largimur. In præcedentibus autem sub priore respectu fuimus locuti.

SCHOL. 2. Quoniam igitur anima seruatoris imagine Dei *Imago Dei* uisa est primaria (§. 97.), potest exinde, vt ex principio, *primaria in* ratio reddi tam cognitionis rerum diuinarum eminentissimæ qua Christo *cu-* intellectum, quam summæ actionum sanctitatis qua voluntatem *iusnam sic* (§. 58. 61.), si humanitas eius spectetur in se. Nam quia de *principium?* primo homine sic se res habet, multo magis, id valet de Christo. Si vero humanitas Christi spectatur in vnione cum *ἁγίου* personali, ex communicatione idiomatum diuinorum simul ratio eorum repetenda est. Confer, Theol. Dogm. T. II. §. 456. 345. Sch. I.

SCHOL. 3. Huius quoque doctrinæ de Dei in Christo imagi- *Vsus doctri-* ne in negotio salutis vsus maximus est. Etenim imago Dei *ne de Dei in* maria opposita est peccato originis, quia in locum illius perditæ *Christo ima-* hoc apud hominem successit (Theol. Dogm. Tom. I. §. 1327.) *gine* Posita igitur semper in Christo Dei imagine, non potuit non ab *primus,* omni semper alienus esse peccato. Sed vt a peccato alienus esset, necessarium erat eius, vt hominum vicarii, requisitum (Th. Dogm. T. I. §. 18.) Vnde patet, arctissimum esse, qui inter satisfacti- *secundus,* onem Christi Vicariam & imaginem Dei in ipso intercedit, ne- xum. Deinde satisfactio Christi pro hominibus non tantum, vt *secundus,* pateretur, quæ hominibus patienda erant, sed etiam vt agendo legem Dei loco hominum perfectissime impleret, inuoluebat (Theol. Dogm. T. I. §. 17.) Sed perfectissima illa obedientia adiuua ope virtutum ad bonum habitualium, quas Christus possidebat, erat præstanda (§. 67. Sch.), & vires illæ ad bonum habituales vt adiunctum necessarium ad imaginem diuinam pertinebant (§. 97. 67.) Vnde vi imaginis Dei in Christo est factum, vt perfectissimam legi obedientiam actiuam præstaret, negataque hinc Dei in Christo imagine, satisfactio quoque actiuua eius esset neganda, quo ipso fundamentum salutis nostræ corrueret. *tertius,* Denique dum per regenerationem imago Dei primaria perditæ in *homi-*

homine instauranda, & per sanctificationem instauratio ista ulterius in hac vita perficienda est Eph. V, 23. 24. Col. III, 10, ipse autem Christus imaginem Dei primariam perfectissime gerit (§. 97.), idem nobis exactissimo exemplo est, quod in instauratione illa imitando exprimere conemur. Vade apostolus *Deum, quos credituros praudivit, predestinasse dicit, ut filii sui imaginem* ὡς ἑαυτοῦ redderentur Rom. VIII, 29.

CAPVT III.
DE ORIGINE ANIMÆ CHRISTI
ET MOMENTIS RELIQVIS.

§. 98.

*Deus potuit
animam
Christi crea-
re.*

Quod ad originem animæ Christi explicandam attinet, intricatissima plurimisque hinc sententiarum diuortii obnoxia quæstio est. Hoc extra dubium est positum, quod Deus animam Christi per creationem ex nihilo producere, vel existentem reddere potuerit. Etenim dum Deus vi omnipotentia suæ per solum voluntatis suæ actum possibilis extra se existentia potest reddere (Theol. Dogm. T. I. §. 656.), & in ipsa creatione totum entium simplicium complexum æque (Theol. Dogm. T. I. §. 933. seq.) ac animam Adami ex nihilo reddidit existentem (Theol. Dogm. T. I. §. 969. Sch. 2.), nihil obstat, quin pariter Christi animam potuerit ex nihilo producere, h. e. creare.

§. 99.

Anima Christi non potuit, ex anima Mariæ traduci.

De origine autem eius actuali diuersimode eruditi sentiunt. Sunt, qui eam ex anima Mariæ virginis miraculose (vbi tota Christi conceptio miraculosa fuit Luc. I, 35.) traductam, sunt, qui a Deo immediate creatam dicunt. At prior senten-

sententia vna pluribus premitur difficultatibus. Scilicet anima Christi fuit ens simplex (§. 78.), & quia omnis anima humana ens simplex est (per princip. Metaph.), idem de Mariæ anima quoque est affirmandum. Sed ex vno ente simplice alterum oriri nequit. Nam si ex vno ente simplice A alterum B debet oriri, alterum B, antea non existens, debet existens fieri ex substantia alterius A. Nam *ens simplex oriri* dicitur, si non existens antea fiat existens. Quodsi vero ens simplex alterum B, antea non existens, ex substantia alterius A debet existens fieri, substantiæ posterioris A aliquid decedat, necesse est. Non enim alias ex A erit B. At fieri nequit, vt substantiæ entis simplicis aliquid decedat. Nam dum caret partibus extra se inuicem (§. 77.), nec vlla in ipso locum habere potest *diuisibilitas*, vtpote quæ non est, nisi partium a se inuicem separatio. Quoniam igitur ex vno ente simplici A alterum B non potest oriri, fieri nec potuit, vt anima Christi ex anima Mariæ oriretur, vel vt loquuntur alii, non potuit inde trahi.

SCHOL. In cassum hoc loco ad omnipotentiam Dei prouocas, quod licet naturaliter non potuerit fieri, potuerit tamen per potentiam Dei absolutam. Potentiæ enim Dei, siue ordinatam siue absolutam intelligas, obiecta sunt tantum in se possibilia, nec repugnantiam inuoluentia (Theol. Dogm. Tom. I. §. 657.). Repugnantia igitur in eo, quod anima Christi ex Mariæ anima traducta dicatur, demonstrata (§. 99.), non poterit ad potentiam Dei absolutam prouocari. *Solutio dubii.*

§. 100.

Deinde ex anima impura, vel, quod idem est, peccato infecta originali non potest pura & ab eodem immunis oriri, vt clarissime Christus, licet alio ex parte sensu & scopo, *quidquid ex carne nascitur, carnem esse*, affirmat Ioh. III, 6. Sed *Argumentum aliud.*

Carpov, de Anim. Chr.

K

anima

anima Mariæ peccati originalis labe fuit infecta (Theol. Dogm. T. I. §. 1333.). Hinc si animam Christi ex Mariæ anima a Deo traductam dicamus, aut post traductionem suam, pariter ac Mariæ anima, peccato originis infecta fuit, mansitque, aut illam post traductionem, aut in illa a peccati originalis labe, pariter per operationem Dei immediatam, purgatam esse, dicendum est. At primum membrum a veritate alienum est (§. 61.). Aut igitur medium, aut ultimum erit adoptandum. Sed in utroque casu, quod vno miraculo, sc. animam Christi sine omni peccati adhærentis labe ex nihilo creando poterat fieri (§. 98.), Deus effecit duobus, dum traductio illa & purificatio animæ traductæ, vt duo distincti, saltim ratione, actus concipi debent. Si vero Deus, quod vno poterat miraculo fieri, effecit duobus, fecit miraculum sine ratione, cum non possit tamen quidquam velle sine ratione (Theol. Dogm. T. I. §. 583.), neque hinc facere (Theol. Dogm. T. I. §. 614.). Non igitur anima Christi ex anima Mariæ traducta dicenda est.

§. 101.

*Quomodo
difficile
illam de ortu
anima Christi
si eueremus?*

E contrario expeditissima est res, si animam Seruatoris per creationem immediatam ortam esse, adseramus. Non solum enim potuit ita oriri (§. 98.), sed etiam non potest ens simplex oriri, nisi per productionem ex nihilo (vid. Ill. Wolfii Ontol. Lat. §. 691.), h. e. per creationem (Theol. Dogm. T. I. §. 918.). Quocirca quod de ente simplici in genere valet, idem de anima Christi etiam adserendum est (§. 78.). Cui accedit, quod per creationem producta anima Christi non poterit non ab omni peccati labe immunis esse, pariter ac Adami anima, e manu Dei egrediens, non tantum ab originali peccato immunis, sed imagine potius Dei instructa (Th. Dogm.

T. I.

T. I. §. 1038.) , adeoque sanctissima fuit. Quoniam igitur
 1. anima Christi , vt ens simplex , non potuit aliter nisi per
 creationem oriri, vt diximus; 2. immediate illam creando Deus
 via egit breuissima, sc. vno actu & producendo Christi animam,
 & producendo illam sine peccato sanctam, qualis debebat esse
 ad redemptionis opus perficiendum; at via agere breuissima,
 sapientiae Dei conueniens est: animam Christi Seruatoris actu
 ex creatione diuina immediata originem traxisse, concludimus.
 Confer. Theol. Dogm. T. II. §. 163.

SCHOL. 1. Quoniam anima Christi per ipsam de anima ideam *An anima*
 (§. 9.) ad id ordinata fuit, vt relationem suam haberet ad cor- *Christi pra-*
 pus, cumque illo totum Christum hominem constitueret, neuti- *existit?*
 quam cum illis facimus, qui eam a mundi inde origine existisse
 somniant, sed quod ipso in conceptionis momento potius a Deo
 creata sit, veritati conueniens esse, arbitramur. Etenim aut ani-
 ma Christi praexistit, aut in ipso conceptionis momento, aut
 post iam factam corporis Christi in Maria conceptionem produ-
 cta fuit. Sed non praexistit, quia non solum vt praexistens
 nullam potuisset ad corpus suum relationem habere, sed nec ra-
 tio praexistentiae sufficiens allegari potest. Neque post factam
 iam corporis Christi in Maria conceptionem producta videtur
 anima eius, tam ne corpus eius ad tempus exanime dicendum
 sit, quam quia ratio non fuit, cur hoc potius quam alio momen-
 to post conceptionem corporis & ante. natiuitatem Christi pro-
 duceretur. Est igitur in ipso conceptionis momento producta.
 Sed non ex anima Mariae (§. 99.). E. potius ex nihilo. Non
 est enim, quod cum specie veritatis assumere liceret, membrum
 tertium.

SCHOL. 2. Ita vero per se corrumpit opinio Origenis, qui, ani- *Errores alio-*
 mam Christi in principio creationis creatam esse, sibi persuasit *rum.*
 Tom. I. in Ioh. pag. 35. XX, pag. 307. coll. Huetio in Origenia-
 nis. Magis a veritate abest Guilielmus Postellus, qui superiori
 saeculo, teste Simonio epist. XXI, Selectar, animam Christi a Deo

(in principio) creatam & cum $\lambda\beta\gamma\mu$ coniunctam, immo mundi spiritum & totius vniuersi rerumque omnium semen fuisse, asserere & ad mortem vsque pertinaciter defendere, non veritus est. Nec meliori fundamento superstructa est Henrici Mori, quod anima Christi patriarchis in V. T. apparuerit, sententia; quæ quidem præexistentiã animæ Christi non potest non supponere. Apparitiones enim illæ a filio Dei potius, sed in corpore ad tempus assumpto parastatico, sunt factæ. Omnium maxime autem a veritate abhorret opinio Iudæorum, qui, $\mu\epsilon\tau\epsilon\mu\psi\chi\alpha\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$ Pythagoricam, quam $\text{נִשְׁמוֹת גְּלוּגִיל}$ reuolutionem animarum vocant, secuti, ordinationem diuinam esse asserunt, vt quælibet anima ternis vicibus corpus humanum ingrediatur, quo vel plene a peccatis purgetur, vel inexcusabilis reddatur; ex quo figmento, per arcanam vocis אדם cabbalisticam processionem, animam Adami in Dauidem venisse, & inde in Messiam esse migraturam, quia tres vocis אדם litteræ tria nomina רוך משיח Adamum, Dauidem & Messiam referant, concludunt. Vid. Tract. de reuolutione animarum R. Jitzschack Lorientis P. I. c. 6. i. e. Kabbalæ denudatæ Tom. II. Part. III, tract. 2. p. 269. seqq. it. Lœscher. Disp. de Metempsychosi Pythagor. §. XI. & Buxtorff. Lex. Chald. sub r. גלגל pag. 97. Quam sententiam narraſſe idem est ac confutasse. Et in genere præexistentiã animæ Christi ante conceptionem Christi negata, nec possunt omnes hæ sententiæ, tanquam præexistentiã eius supponentes, locum inuenire.

Solutio dubii.

SCHOL. 3. Nec obstat sententiæ expositæ (§. 101.), quod Deus post perfectum creationis opus non creet amplius (Theol. Dogm. §. 993.). Id enim de regno naturæ intelligendum est. At Christus licet certo respectu ad regnum naturæ pertineat, est tamen simul principium regni gratiæ illiusque fundamentum; vnde, saluo effato Mosaico, anima Christi potuit a Deo creari. Id quod eo minus pro aduerso Scripturæ S. habendum est, quo clarius Propheta Ier. XXXI, 22. ipsam productionem humanitatis Christi miraculosam creationis nomine denotat, Ieremias enim c. XXXI, 1. seqq. de temporibus N. T. Israëlitarumque & gentium ad Christum conuersione sub schemate decem Israëlis tribuum,

buum, in terram suam reducendarum (vtpote quod corporaliter factum non est, & hinc modo spirituali debet intelligi v. Theol. Dogm. T. I. §. 33 r. Sch. 2.), agens, mentionemque infanticidii Bethlehemitici faciens v. 15. seqq. coll. Matth. II, 18. & intuitu beneficiorum spiritualium ad pœnitentiam hortatus v. 19 -- 22. totam tandem ad decem tribus allocutionem his claudit verbis: *Quousque perges subducere te, o filia auersa? Nam creabit Deus nouum in terra, femina circumdabit virum.* Ex quibus patet, circumdationem Viri, a femina perficiendam, non quoscunque suaues coniugum amplexus, sed ipsam Viri *ἑμπερικύκλιον* circumdationem in vtero Mariæ denotare. Quemadmodum enim nisi illam denotare voluisset Propheta, non opus fuisset attentionis excitatione singulari: *Nouum Deus creabit in terra;* cum e contrario gestatio illa, sine viro inchoata, vere noua, nec inde ab Adami temporibus audita res esset: ita eandem prophetamentem esse, exinde etiam colligendum est, quod, adhibita particula *ἵνα*, creationem illam noui, & circumdationem viri a femina, vt rationem pœnitentiæ & conuersionis, quæ per fidem fit, alleget. Christus enim fundamentum fidei reale est (Theol. Dogm. T. I. §. 416.). Est igitur sensus Prophetæ hic: Agite pœnitentiam veram, fide Messiam adprehendendo; nam modo plane nouo is, immediate a Deo productus, a muliere, virum licet non agnoscente, vtero circumdabitur, vt sine peccatis conceptus & natus, cum Deo vos reconciliare possit. Quoniam igitur humanitatis Christi productio creationis titulo a propheta denotatur, nec poterunt quæ de origine animæ Christi dicta sunt (§. 101.) pro repugnantibus Scripturæ S. haberi.

SCHOL. 4. Nec adseritionem destruit, quod B. Hollaz in Exam. Theol. P. 3. Sect. I. c. 3. qu. 15. pag. 86. 87. proposuit, argumentum: *Si Christus non assumpsisset animam ab anima Mariæ, animam humanam non redemisset.* Nam τὸ ἀπέσθλητον ἀδελφότητος, quod Christus non assumpsit, non sanauit, inquit Gregorius Nazianzenus Ep. 2. ad Cleodonium. At vero mens erat filio Dei, totam humanam naturam infectam labe peccati (cuius *πρώτη δευτερόν* prima sedes est anima) sanare. Ergo totam humanam naturam, constantem ex corpore & anima, assumpsit. Nam

Alia.

fatemur quidem, quod non assumptum a Christo nec redemptum sit Hebr. 11, 17. 18; distinguimus autem inter assumptionem animæ humanæ in se, & assumptionem eius ex animâ Mariæ. Et dum a Christo non corpora hominum tantum, sed animæ etiam a peccatis eorumque pœnis redimendæ erant, concedimus, quod inde sequitur, scilicet quod veram animam humanam Christus assumpserit; hoc ipsum enim in præcedentibus docuimus (§. 8.). At quod Christus animam humanam redimere non poterit, nisi assumpta ex animâ Mariæ anima, ex dicto principio non constat.

Adhuc alia.

SCHOL. 5. Denique etiam si Christus ex patribus Rom. 1X, 5. ex semine Abrahami Hebr. 11, 16. Davidisque esse dicatur Rom. 1, 3. Matth. XXII, 42. nec tamen inde oppositum sententiæ expositæ concludi potest. Nam dum Christus a Mariâ, quæ ex Abrahami Davidisque semine fuit Luc. III, 23, seqq. (Lucas enim Genealogiam Christi maternam refert) conceptus, nutritus & ex eadem natus est Luc. 1, 31. seqq. 11, 7. verissimum est, quod ipse Christus quoque ex Abrahami Davidisque semine oriundus sit. Filius enim sine dubio ex illorum stirpe est, vnde est mater. Quod autem veritas illa eo vsque sit extendenda, quod anima Christi ex Mariæ anima sit traducta, non potest sine demonstratione, habita eorum, quæ in præcedentibus proposita fuerunt, ratione, concedi.

*Quanam
Deitatis per-
sona ani-
mam Christi
produxerit?*

SCHOL. 6. Dum autem originem animæ Christi per creationem adstruximus, potest simul quæri: 1. *an creatio illius sit opus omnium trium Deitatis personarum?* quod adfirmamus. Nam anima Christi est ens a Deo diversum (§. 68.); qua de causâ productio illius extra essentiam diuinam perfecta fuit. Ergo productio animæ Christi est opus Dei ad extra transiens (Theol. Dogm. T. I. §. 905.). Sed opera Dei ad extra transeuntia sunt indiuisa (Theol. Dogm. T. I. §. 908.), h. e. omnibus Deitatis personis ex æquo communia (Theol. Dogm. T. I. §. 900.). Vnde sequitur, creationem animæ Christi omnibus Deitatis personis convenire ex æquo, Et pertinet huc dum humanitatis Christi, vtpo-

utpote ad quam anima pertinet, productionem toti Trinitati competere (Theol. Dogm. T. II. §. 169.), at Spiritui S. adpropriatiue tribuendam esse, alibi demonstrauimus (l. c. §. 170.). 2. *quo fine Deus animam Christi produxerit?* Respondendum hic est ex eo, quod in superioribus de fine existentiae animae Christi dixi (§. 17. Sch. 2.). Nam sine dubio quo fine exstitit anima Christi, eo fine Deus produxit, quia existentiam habuit ex productione diuina. Cum igitur eo fine exstiterit, ut in satisfactione actiua & passiuā ageret, quod suum erat (§. cit.), eodem fine est a Deo producta. 3. *quid mouerit Deum ad eam sine peccato producendam?* De quo iudicari potest ex eo, quod de causa impulsua productionis totius humanitatis Christi sine peccato demonstrauimus Theol. Dogm. T. II. §. 167. Scilicet ut misericordia Deum, ad animam Christi satisfactionis pro hominibus praestandae ergo producendam, impulit, sic eadem etiam eum, ad producendam hanc sine peccato, mouit. Nam non potuisset hominum Vicarius esse, si peccato fuisset obnoxius (Theol. Dogm. T. I. §. 18.).

Quo fine & ex qua causa mouente Deus eam produxerit?

SCHOL. 7. De cetero ex origine animae Christi per creationem immediatam simul, & vnde summas perfectiones essentielles, de quibus cap. 1? & vnde imaginem diuinam, de qua cap. 2. egimus, habuerit? sine difficultate perspicimus. Scilicet Deus immediate eam creando producens, produxit talem, ut semina excellentissimarum perfectionum essentialium aequae ac imaginis diuinæ, suo tempore & sponte in vberimos fructus erumpentia, in illa iam delitescerent, utque reconditas in se iam gesserit ideas, suo tempore & sat cito euoluendas. Nam imagine Dei ad opus redemptionis perficiendum (§. 97. Sch. 2.), perfectionibus mentis essentialibus iisque summis autem, ut & cognitione veritatum diuinarum aliarumque ad fungendum recte munere prophético, Christo opus erat. Cum igitur Deus pro sapientia infinita rem quamlibet fini suo faciat conuenientem, h. e. ita, ut ad quod a Deo ordinata est, praestare queat (Theol. Dogm. T. I. §. 989.), quin animam seruatoris & perfectionibus essentialibus summis & imagine diuina ornatam produxerit, non est dubitandum. Habuit igitur anima Christi hæc dona ex ipsa sui creatione;

Vnde anima Christi summas perfectiones essentielles & imaginem Dei accepit?

tionem; pariter ac anima Adami in ipsa sui creatione & perfectionibus essentialibus & imagine diuina, at modo, adulto homini conueniente, donata fuit (Theol. Dogm. T. I. §. 1078.).

§. 102.

Quales representationes anima Christi gesserit in principio?

Quamuis autem anima Christi a prima inde origine sua fuerit sine labe peccaminosa (§. 61.), tamen in se spectata aliorum infantum more, ut ætatis teneritas ferre solet, in principio obscuris & minus claris representationibus instructa fuit, quæ paulatim & satis citò in distinctas fuerunt commutata. Non enim solum *aliorum infantum more Christus homo est factus* Hebr. II, 14, sed bis etiam Lucas c. II, 40. 52. *spiritu & sapientia creuisse & corroboratum esse puerulum*, testatur,

Monitum,

SCHOL. Sunt, qui de mera hominum opinione intelligunt, dum Christus puer *πνευματι & σοφια* creuisse dicitur I. c. At quia Euangelista, *σοφια* & *ιδιαιαν* coniungens, utraque Christum puerum creuisse, testatur, & vere Christus creuit statura corporis Eph. IV, 13, verum etiam virium mentis incrementum a Luca denotari, non dubitamus adserere; etiamsi incrementum corporis extensiuum, mentis autem intensiuum fuerit, utriusque sic ferente essentia. Addit autem Euangelista v. 52. quod *gratia* etiam Christus *puer coram Deo & hominibus creuerit*, approbationem Dei hominumque in incremento Christi hominis indicans.

§. 103.

Anima cum corpore commercium quid?

Quatenus anima in representationibus suis corpus, corpus autem in motibus voluntariis animæ voluntatem sequitur, eatenus *corpus & anima commercium inter se habere* dicuntur.

§. 104.

§. 104.

Christus non veram tantum animam humanam nostræ *Au tale in*
 ὁμοίωσιν (S. 57.), sed corpus etiam vere humanum gessit nostro *Christo?*
 ὁμοίωσιν (Theol. Dogm. T. II. §. 184.). Quemadmodum au-
 tem anima in sensationibus suis sequuta est corpus (S. 14.), sic
 corpus produxit motus voluntarios, voluntati animæ confor-
 mes, id quod ex tota Evangelistarum historia constat. Da-
 tum igitur fuit in Christo animæ cum corpore commercium
 (§. 103.).

SCHOL. Ad corporis cum anima commercium in aliis ho- *Exempla de*
 minibus referenda est productio motuum corporis, affectibus *affectibus.*
 animæ pro horum diversitate conformium. Eandem vero in
 Christo quoqueprehendimus. Ita cum lacrymæ effectus so-
 leant esse tristitiæ, tristitia commota mente Christi, lacryma-
 tus est primo ob vnum hominem Ioh. XI, 35, deinde ob totum
 populum Iudaicum Luc. XIX, 41, denique in cruce ob totum
 genus humanum Hebr. V, 7. Pariter dum gaudium Christi de-
 signaturus est Evangelista Luc. X, 21, adhibet vocem ἀγαλλιάσαι,
 quæ non mentis tantum affectum internum, sed gestibus corpo-
 ris quoque declaratum gaudium significat; prouti ad magnitu-
 dinem gaudii declarandam verba χάρις & ἀγαλλιάσαι coniungi so-
 lent Matth. V, 12. Apoc. XIX, 7. 1. Petr. IV, 13. Denique
 omnium maxime huc pertinet, quod infinita Christus tristitia ob
 hominum peccata affectus, doloresque sentiens infernales, &
 ἀγωνίας passus, sudorem ὡσεὶ θρόμβος ἕμεως, in terram decedentes,
 ex corpore sanctissimo emisit Luc. XXII, 44. Ita enim com-
 motio sanguinis in venis arteriisque plane extraordinaria, eius-
 que a corde ad membra externa detrusio violentissima summæ
 affectuum animæ violentiæ testis erat. Confer, de sudore hoc
 sanguineo, quæ diximus Theol. Dogm. T. II. §. 619, n. 4.

§. 105.

Modum autem commercii illius non dubitamus eodem *Quale?*
 modo in Christo habuisse, vt in aliis hominibus, *Tan-*
Carpor. de Anim. Cbr. *L* *tum*

80 CAP. III. DE ORIGINE ANIMÆ CHRISTI

tum enim abest, vt miraculosi quidquam de eodem S. Scriptura commemoret, vt in omnibus præter peccatum similem factum fuisse fratribus Christum, affirmet Hebr. II, 14. At præter necessitatem, qualis hic nulla est, miracula & extraordinaria non sunt fingenda. Quomodo autem in aliis hominibus se habeat dictum animæ cum corpore commercium, id mere Philosophicæ considerationis, neque hinc huius loci est.

§. 106.

Mors quid? Quemadmodum *mors* in genere priuatio vitæ est, ita dum animæ & corpori & toti homini, sua cuiuslibet, competit vita (Theol. Dogm. T. I. §. 967.), cuiuslibet horum mors in priuatione vitæ, ei competentis, ponenda erit. Quemadmodum igitur *mors animæ* in priuatione conatus cogitandi appetendique (§. 84.), ita *mors corporis* in priuatione virium motricium, quibus ad membra mouenda aptum erat, posita est. *Mors autem totius hominis* in cessatione commercii, inter animam & corpus intercedentis, consistit.

§. 107.

Quid inuoluat mors Christi? Christus vere mortuus est Matth. XXVII, 50. Marc. XV, 37. Luc. XXIII, 46. Ioh. XIX, 30. Nihilominus anima eius est immortalis (§. 85.). Mors igitur Christi respectu corporis priuationem virium motricium, quibus ad membra mouenda aptum erat, respectu totius naturæ humanæ autem cessationem commercii inter corpus animamque, quod in aliis hominibus mors totius suppositi appellatur, inuoluit quidem (§. 106.), at anima ipsius vitam, quam possidebat, vel in ipso mortis triduo continuauit.

SCHOL.

SCHOL. Referenda huc est quæstio: *an anima Christi a corpore eius in triduo mortis localiter fuerit separata?* At quia de illa alibi iam dixi, quæ dicenda fuerunt (Theol. Dogm. T. II. §. 627. Sch. 2. 3.), remittere ad illa lectorem, hoc loco sufficit.

§. 108.

Latroni, ex cruce pendenti, gratiamque a Christo petenti, pariter ex cruce pendens respondebat Christus, *fore, anima in vi eodem die cum ipso esset in paradiso* Luc. XXIII, 42. 43. *An Christi morte ad cognitionem Dei intuitivam pervenit?* At quemadmodum paradisi ipsam salutem aternam denotat 2. Cor. XII, 4, ita latro, tanquam in vera fide ex hac vita decedens, statim post mortem salutis aternæ & hinc cognitionis Dei intuitivæ factus est particeps (Theol. Dogm. T. I. §. 1461. 1442.). Hinc Christi quoque anima, simulac ille vitæ præsentis stationem reliquit, Dei cognitionem adsequuta est intuitivam.

§. 109.

Status exaltationis Christi progressum in perfectionibus, *An eandem non regressum inuoluit, uti ex Theologicis constat.* Etiam si *semper sit igitur anima Christi in ipsa exaltatione manserit in se ens finitum, dum propter entis infiniti unitatem (Theol. Dogm. T. I. §. 539.) non potuit in se infinita fieri, tamen quia per Christi mortem ad cognitionem Dei intuitivam pervenit (§. 108.), in eodem quoque mansit & permansura est semper statu felicissimo.*

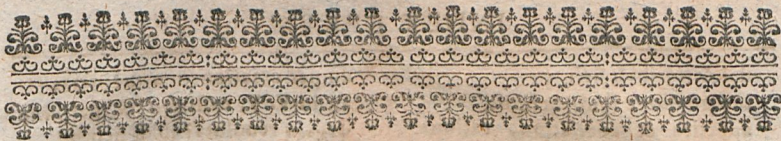
SCHOL. Cognitio hæc Dei in anima Christi intuitiva nequam tollit perfectiones eius anteriores. Nam illæ vel essentialia sunt, quas cum nostra communes habet anima (c. 1.), *An illa tollat perfectiones anteriores.* vel certo sensu accidentales, quæ imaginem Dei primariam in anima Christi constituunt (c. 2.). Perfectiones ad imaginem

§2 CAP. III. DE ORIGINE ANIMÆ CHRISTI &c.

Dei pertinentes, h. e. cognitionem Dei habitualemente voluntatisque sanctitatem, non potuit perdere. Nam dum ab omni semper longissime abfuit peccato proprio (§. 61. seqq.), nulla fuit, cur insigni imaginis Dei perfectione vnquam priuaretur, ratio. Hac autem in Christo cognitione & voluntate actuali manente, non potest non facultas quoque cognoscendi volendique in Christo salua esse. Nam actus facultatem agendi, vti ex metaphysicis notum est, supponit,

IN-

INDEX

RERVM ET DOCTRINARVM PRÆCIPVAVM IN HAC COMMENTATIONE CONTENTARVM SECVNDVM PARAGRAPHORVM SERIEM ADORNATVS.

A.
Abstractio quid & ubi sit? 23.
 ea an competierit animæ Christi? 24.
 quo respectu competierit? ibid.
 Sch.
Acumen quid? 40.
Admiratio vnde oriatur? 74.
Adulterium quid? 33. Sch. 7.
Affectus quid? 47.
 ex eorum numero est tristitia 8.
 Sch. 2.
Assumptio Christi hominis in hæsiua
& communicatiua quid? 61.
 Sch.
Anima humana quid? 5.
 quo sensu ad corpus suum adstricta
 dicatur? 5. Sch. 1.
 quot ei facultates tribuendæ? 13.
 eius immortalitas quid? 84.
 eius cum corpore commercium
 quid? 103.
 Christi cogitavit 11.
 polluit sensationibus & sensibus
 14.

 imaginationibus & phantasia 16,
 facultate fingendi 18.
 memoria 20.
 attentione & reflexione 22.
 abstractione 24.
 ingenio summo 27.
 intellectu 31.
 sed impuro 39.
 & omnibus eius operationibus 33.
 quomodo fuerit ratiocinata? 33.
 Sch. 1. seqq.
 polluit cognitione singulari & vni-
 uersali 35.
 intuitiua & symbolica 37.
 acumine 41.
 ratione 43.
 facultate cognoscitiua inferiore &
 superiore 45.
 appetitu sensitiuo & auersatione
 sensitiua 48.
 affectibus 49.
 gaudio ibid. Sch. 1.
 tristitia ibid. Sch. 2.
 misericordia ibid. Sch. 3.
 amore ibid. Sch. 4.

I 3

deside-

INDEX RERVM.

- desiderio *ibid.* Sch. 5.
 indignatione *ibid.* Sch. 6.
 appetitu & auerfatione rationali
 50.
 libertate 52.
 facultate appetitiua inferiore & su-
 periore 54.
 fuit nostræ similis 55.
 & specie *quodammodo* 57.
 qualis fuerit eius cognitio? 58.
 an habitualis? 60.
 qualis voluntas eius? 61. 63.
 fuit per se ens finitum 68.
 nec habuit per se perfectiones in-
 finitas 69.
 an quædam ignorauerit? 71.
 an potuerit in cognitione crescere?
 73.
 an potuerit concipere admiratio-
 nem? 75.
 non est ens compositum 76.
 sed substantia simplex 78.
 & differt a corpore eius essentiali-
 ter *ibid.* Sch.
 est incorruptibilis 80.
 viuit 83.
 est immortalis 85.
 Deo similis 86.
 sed non omnimode, nec æqualis
ibid. Schol.
 per eam Deus repræsentatur 88.
 gerit Dei imaginem 93.
 eamque & primariam & secunda-
 riam 97.
 an potuerit a Deo creati? 98.
 an potuerit ex Mariæ anima tradu-
 ci? 99, 100.
 an per creationem orta? 101.
 an in V. T. existerit & per *quædam*
ψυχων reuoluta? *ibid.* Sch. 2.
 eam quænam Deitatis persona pro-
 duxerit? 101. Sch. 6.
 quo fine & ex qua causa mouente
 Deus eam produxerit? *ibid.*
 unde summas perfectiones essentia-
 les & imaginem Dei acceperit
 101. Sch. 7.
 quales repræsentationes gesserit in
 principio? 102.
 an in morte Christi venerit ad co-
 gnitionem Dei intuitiuam? 108.
 an perfectiones anteriores semper
 sit retentura? *ibid.* Sch.
Appetitus quid & quoruplex? 46.
Appetitiua facultas inferior superior
 quid? 53.
Ψυχων qui & quotuplices? 9, Sch.
Ars quid? 45. Sch. 1.
 oratoria an in Christo hominæ?
 45. Sch. 2.
Attentio quid? 21.

B.

 Beatitas quid? 33. Sch. 8.

C.

Christus quid? 6.
 fuit sibi sui & aliorum conscius 7.
 gessit veram animam humanam 8.
 & duplicem conscientiam sui 9.
 polluit ingenio summo 27.
 idque secundum omnes gradus, ex
 quibus æstimandum est *ibid.*
 Sch. 1.

an

INDEX RERVM.

- an a carne fuerit tentatus? 64.
 an in tentationibus externis seductus? *ibid.* Sch. 2.
 an in ipso pugna appetitus sensitui & voluntatis sanctæ? 65.
 an instructus fuerit viribus ad bonum habitualibus? 67.
 quid per has potuerit præstare? *ib.* Schol.
 quotuplicem gerat spiritum? 81. Sch.
 an animæ cum corpore commercium in illo? 104.
 quale? 105.
 eius mors quid inuoluat? 107.
 reliqua vid. sub *anima Christi*.
Cogitatio quid? 10.
 an talis sit omnis perceptio? *ibid.* Schol.
Cognitio vniuersalis, singularis quid? 34.
 quomodo vniuersalis adquiratur? 34. Schol.
 intuitiua & symbolica quid? 36.
 omnium rerum intuitiua an Christus polluerit? 37. Sch. 1.
 habitualis quid? 59.
 in illa crescere quid? 72.
 experimentalis quid? 73. Schol. 2.
 eius incrementum quale in Christo homine? 73. Sch. 2.
Cognoscitiua facultas inferior, superior quid? 44.
Conscium esse sibi sui & aliorum quid? 3.
Conscientia sui vbi sit vel non? 4.
 differentia eius qua repræsentationes claras & distinctas 4. Sch.
Corruptio entis quid? 79.
- D.**
- Deus* quando hominis Deus esse dicitur? pag. 19. n. 1. 2.
Distinguere res? quid? 1.
- F.**
- Fingendi* facultas quid? 17.
 quo sit referenda? *ibid.* Sch.
 quotuplici modo fieri possit? 18. Sch. 1.
 quales fuerint fictiones Christi? *ibid.* Sch. 2.
 an factæ sint cum ratione obiectiua nec ne? *ibid.*
- I.**
- Idea* quando communionem habeant inter se? 15. Sch.
Imaginatio quid? 15.
Imago quid & quotuplex? 92.
 Dei primaria & secundaria in homine quid? 95. 96.
Immortalitas animæ quid? pag. 20. n. 11.
 quomodo a Christo demonstrata? 33. Sch. 6.
Incarnatio filii Dei quid? 6. Sch. 2.
Ingenium quid 26.
 eo summo polluit Christus homo 27
 idque secundum omnes gradus, ex quibus æstimandum est 27. Sch. 1.
 naturale, artificiale quid? 27. Sch. 2.
 Christi hominis quale fuerit? *ibid.*
Intellectus quid? 30.
 eius operationes quot & quæ? 32.
 purus & impurus quid? 38.
 finitus qualis? 70.

Intel-

INDEX RERVM.

- Intelligentia* quid? 45. Sch. 1.
 ea an in Christo? 45. Sch. 2.
Intelligere se inuicem, quomodo fiat?
 15. Sch. 2.
- L.
- Libertas* quid? 51.
 eius a spontaneitate differentia ib.
 Schol.
- M.
- Memoria* quid? 19.
 eius a phantasia differentia ib. Sch.
Mors quid? 106.
- N.
- Nexus rerum* quid? 42.
- O.
- Ὁμοῖον* quando A sit ἴση B? 56.
- P.
- Pauper* spiritu quid? 33. Sch. 8.
 quomodo distinguantur? ibid.
Perceptio obscura, clara quid? 1.
 distincta, confusa quid? 2.
 omnis an sit cogitatio? 10. Sch.
Phantasia quid? 15.
Prudentia quid? 45. Sch. 1.
 ea an in Christo homine? 45. sch. 2.
- R.
- Ratio* quid & quotuplex? 42.
 per quid se exferat? ibid.
Reflexio quid? 21.
Repraesentationes distinctae quid requirant qua cognitionem symboli-
 cam §. 2. Sch.
 quomodo oriantur? 29.
Resuscitatio ex morte quid? pag. 23.
 n. 11.
- S.
- quomodo a Christo demonstrata?
 33. Sch. 6.
- S.
- Sanctitas* infinita an possit tribui ani-
 mae Christi in se spectata? 69.
 Sch. 2.
Sapientia quid? 45. Sch. 1.
 illa an in Christo homine? 45.
 Sch. 2.
Sensatio, sensus quid? 12.
Similia quid? 25.
 eorum ab aequalibus differentia, 25.
 Sch.
 quomodo se habeant? 87.
Spiritus quid? 81.
Subtilitas quid? 41. Sch.
 qualis in Christo? ibid.
- T.
- Theologia* egypta quid? 58. Sch. 2.
 illa quo sensu Christo homini tri-
 buatur? ibid.
- V.
- Veritates* nouae an possint in Theolo-
 gia inueniri? praef.
Vires ad bonum habituales quid? 66.
Vita entis quid? pag. 19, n. 3. §. 82.
 spiritus & animae humanae quid? 82.
Vnio personalis in Christo quid? 6.
 Sch. 2.
Voluntas Dei legalis & euangelica quid?
 § 8. Sch. 1.
 utraque an perspecta fuerit Christo?
 ibid.
 sancta & recta quid? 62.
 sancta an sit recta? 62. Sch.
Vfus entis quid? 89.

IN-

INDEX

LOCORVM S. SCRIPTVRÆ QVÆ IN HAC
COMMENTATIONE VEL EXPLICATA VEL SALTIM
EXCITATA SVNT.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
GENESIS.			LEVITICVS.		
I.	31.	8. Sch. 1.	XXVI.	12.	33. sch. 6.
XVII.	I.	33. Sch. 6. n. 2.			n. 2.
	7.	ibid. & pag. 22. n. 9.	IX.		
	8.	33. Sch. 6. n. 2.		IVDICVM.	
XXV.	8.	33. Sch. 6. n. 10.	XIV.	2. SAM.	
XXXV.	29.	33. Sch. 6. n. 10.		6.	18. sch. 1.
XLIX.	33.	33. sch. 6. n. 10.	LXXXII.	seqq.	ibid.
			CX.		
EXODVS.			PSALM.		
II.	3.	7.		6.	33. sch. 2.
	4.	ibid.	LIII.	I.	33. sch. 1.
	5.	ibid.			
	6.	ibid.			
III.	6.	33. sch. 6. & n. 7. & pag. 22. n. 5. & n. 7.	XXXI.		
XII.	6.	49. sch. 5.	M		
			IESA.		
				6.	7.
				9.	63. sch.
			IEREM.		
				I.	101. sch. 3.
				seqq.	ibid.
				15.	ibid.
				seqq.	ibid.
					Cap.

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
	19.			11.	ibid.
	vsque ad v.			12.	14.
	27.	ibid.		23.	ibid.
				36.	ibid. & 49.
					Sch. 3.
				28.	85.
			X.	2.	16.
XXXVII.	26. 33. sch. 6. n. 2.		XI.	seqq.	ibid.
	27.	ibid.		3.	63. sch.
				4.	ibid.
				5.	ibid.
				6.	ibid.
				16.	27.
				17.	ibid.
				25.	63. Sch.
				27.	58.
				28.	45. Sch. 2.
					58. Sch.
				29.	45. Sch. 2.
					63. Sch.
				3.	23. 18. Sch. 2.
					27.
			XIII.	seqq.	ibid.
				3.	
				vsque ad v.	
				8.	27. Sch. 1.
				18.	27. Sch. 1.
				19.	ibid. & 22. 35.
				20.	22. 27.
					Sch. 1. 35.
				21.	ibid.
				22.	ibid.
				23.	ibid.
				24.	
				vsque ad v.	
				54.	27.
					Cap.
I.	20.	61.			
II.	18.	101. sch. 3.			
III.	13.	16.			
IV.	2.	8. 48. sch.			
	3.	64.			
	6.	ibid.			
	9.	ibid.			
	12.	14.			
V.	1.	14. 33. sch. 7.			
	seqq.	33. sch. 8.			
	12.	104. sch.			
	17.	67.			
	20.	45. sch. 2.			
	seqq.	ibid.			
	21.	58. sch.			
	seqq.	ibid.			
	32.	33. sch. 7.			
VII.	24.	27.			
	26.	ibid.			
VIII.	10.	14. 75. sch. 73.			
		8ch. 2.			
	18.	14. sch. 2.			
	24.	68. sch.			
	27.	74. Sch.			
IX.	10.	63. Sch.			

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
	24.	18. Sch. 2.		15.	45. Sch. 2.
	seqq.	27. Sch. 1.			29. Sch.
	31.	ibid.		seqq.	ibid.
	seqq.	18. Sch. 2.		17.	33. Sch. 4.
	36.	ibid.		seqq.	ibid.
	vsque ad v.			19.	35.
	43.	27. Sch. 1.		20.	92. Sch.
XIV.	12.	73. Sch. 2.		21.	ibid.
	13.	14. 73.		23.	praef. pag. 11.
		Sch. 2.			& §. 33.
	14.	49. Sch. 3.			Sch. 6.
XV.	1.	58. Sch.		seqq.	ibid.
	seqq.	ibid.		23.	
	2.	45. Sch. 2.		vsque ad v.	
	seqq.	ibid.		30.	45. Sch. 2.
	10.	31. Sch.		41.	33. Sch. 1.
	32.	49. Sch. 3.		seqq.	ibid. & rot.
XVI.	21.	65. Sch.	XXIII.		Sch. 5.
	22.	64.	XXV.	8.	33. Sch. 6.
	23.	52.		1.	18.
XVII.	12.	35.	XXVI.	seqq.	ibid.
	13.	ibid.		15.	6.
	27.	63. Sch.		16.	ibid.
XIX.	9.	33. Sch. 7.		17.	ibid.
XX.	1.	18. Sch. 2.		26.	7.
	seqq.	ibid.		27.	ibid.
	18.	65. Sch.		30.	63. sch.
	19.	ibid.		38.	8. sch. 2. 49.
XXI.	23.	45. Sch. 2.			schol. 2. 63.
	24.	ibid.			sch. 78. sch.
	25.	ibid.		39.	48. sch. 50.
	26.	ibid.			sch. 5 2. 63.
	27.	ibid.			schol. 65.
XXII.	1.	18. Sch. 2.	XXVII.		sch.
	seqq.	ibid.		50.	107.

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
MARCVS,			III.	23.	101. sch. 5.
IV.	34.	8. sch. 2.	VI.	seqq.	ibid.
VI.	39.	74. sch.	IX.	12.	63. sch.
VII.	2.	60.	X.	41.	104. sch.
VIII.	6.	75. sch.		58.	63. sch.
	3.	58. sch.		21.	49. sch. 1. 104. sch.
	seqq.	ibid.		22.	58.
	8.	63. sch.		29.	27. sch. 1.
	22.	1. sch.		30.	vsque ad v.
	23.	ibid.		37.	ibid.
	24.	ibid.	XII.	40.	63. sch.
X.	14.	63. sch.		41.	vsque ad v.
XI.	12.	8. 48. sch. 71. sch.		45.	ibid.
	seqq.	71. sch.		seqq.	ibid.
	13.	73. sch. 2.	XIII.	I.	73. sch. 2.
XII.	18.	praf. pag. 11.	XVI.	23.	84. sch.
	seqq.	ibid.		24.	4. schol. 84. sch.
XIII.	32.	71. sch.		25.	ibid.
XIV.	34.	49. sch. 2.		27.	ibid.
XV.	37.	107.		28.	ibid.
LVCAS.			XVII.	14.	16. 20.
I.	31.	61. 81. 101. sch. 5.	XIX.	seqq.	ibid.
	seqq.	ibid.		41.	49. sch. 1. 104. sch.
II.	7.	101. sch. 5.		42.	ibid.
	11.	6.	XX.	27.	praf. pag. 11. & §. 33. sch. 6.
	21.	ibid.		seqq.	ibid.
	30.	ibid.		38.	33. sch. 6. n. 6.
	47.	102.		15.	49. sch. 5.
	46.	31. sch. 58.			
	47.	ibid. & §. 60.			
	52.	73. sch. 1. 102.	XXII.		

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
	44.	104. sch.	X.	15.	7, 8. sch. 2.
XXIII.	42.	108.		18.	52. sch. 6r.
	43.	ibid.		24.	58. sch.
	46.	81. sch. 107.		25.	ibid.
XXIV.	26.	65. sch.		27.	7.

IOHANNES.

I.	18.	58.	XI.	5.	49. sch. 4. & 6.
III.	6.	61. 100.		25.	58. sch.
	14.	58. sch.		26.	ibid.
	15.	ibid.		33.	49. sch. 2. & sch. 6.
IV.	16.	ibid.		34.	71. sch.
	25.	58. sch.		35.	49. sch. 2. 104. sch.
	26.	ibid.		36.	49. sch. 4. & sch. 6.
VI.	34.	61.		37.	ibid.
	29.	58. sch.		38.	ibid.
	38.	61.		50.	52.
	46.	58.		51.	ibid.
	47.	58. sch.		27.	49. sch. 2.
	54.	ibid.	XII.	4.	63. sch.
VII.	15.	27. sch. 2. 31. sch. 43. sch.	XIII.	feqq.	ibid.
		60. 73. sch.		29.	ibid.
		2.		10.	61.
VIII.	3.	45. sch. 2.		26.	58.
	feqq.	ibid.	XV.	3.	33. sch. 2.
	7.	ibid.		19.	7.
	feqq.	ibid.	XVII.	24.	50. sch.
	14.	58.		25.	58.
	23.	58.		22.	8.
	feqq.	ibid.	XVIII.	23.	ibid. & §. 33. sch. 3.
	49.	63. sch.			Cap.
IX.	6.				
	vsque adv.				
	35.	20.			

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
XIX.	28.	8. 48. sch.			
	30.	107.			
ACTA APOST.			I.	3.	49. <i>Sch.</i> 1.
XXIII.	8.	33. <i>Sch.</i> 6.		4.	ibid.
				5.	ibid.
				6.	ibid.
			IV.	11.	præf. pag. 5.
I.	3.	101. <i>Sch.</i> 5.		seqq.	ibid.
	4.	81. <i>Sch.</i>	V.	13.	102. <i>Sch.</i>
VI.	17.	49. <i>Sch.</i> 1.		23.	97. <i>Sch.</i> 2.
VIII.	29.	97. <i>Sch.</i> 2.		24.	ibid.
IX.	5.	101. <i>Sch.</i> 5.			
1. COR.			II.	6.	85.
I.	23.	49. <i>Sch.</i> 1.		seqq.	ibid.
XIII.	12.	37. <i>Sch.</i> 1.		8.	61. 73.
XV.	41.	81. <i>Sch.</i>			<i>Sch.</i> 2.
	42.	ibid.			
	43.	ibid.			
	44.	ibid.	I.	15.	93.
	45.	81. & <i>Sch.</i>	III.	10.	97. <i>Sch.</i> 2.
2. COR.					
IV.	4.	93. <i>Sch.</i>	II.	4.	49. <i>Sch.</i> 1.
V.	21.	61.	III.	16.	81. <i>Sch.</i>
VI.	16.	33. <i>Sch.</i> 6.			
		n. 2.			
VIII.	9.	63. <i>Sch.</i>			
XII.	4.	108.	II.	7.	31. <i>Sch.</i>
GALAT.					
IV.	4.	33. <i>Sch.</i> 2.	II.	23.	63. <i>Sch.</i>
					Cap.
			EPHES.		
			PHILIPP.		
			COLOSS.		
			1. TIM.		
			2. TIM.		
			1. PETR.		

INDEX LOCORVM.

Cap.	Vers.	Paragr.	Cap.	Vers.	Paragr.
III.	18.	81. <i>Sch.</i>		18.	57. <i>Sch.</i> 1.
IV.	13.	104. <i>Sch.</i>	IV.	15.	101. <i>Sch.</i> 4.
	2. PETR.		V.	7.	8. <i>Sch.</i> 1. 6f.
II.	18.	präf. pag. 5.	VII.	8.	64. <i>Sch.</i> 1.
	ad HEBR.		IX.	26.	104. <i>Sch.</i>
II.	9.	7.		13.	73. <i>Sch.</i> 2.
	14.	102. 105.		14.	8. <i>Sch.</i> 61.
	16.	101. <i>Sch.</i> 5.			81. <i>Sch.</i>
	17.	7. <i>Sch.</i> 1.	III.		ibid.
		57. <i>Sch.</i> 1.	XIX.		
		101. <i>Sch.</i> 4.	XXII.		
				APOCAL.	
				17.	33. <i>Sch.</i> 8.
				7.	104. <i>Sch.</i>
				18.	präf. pag. 2.

94 A 7388

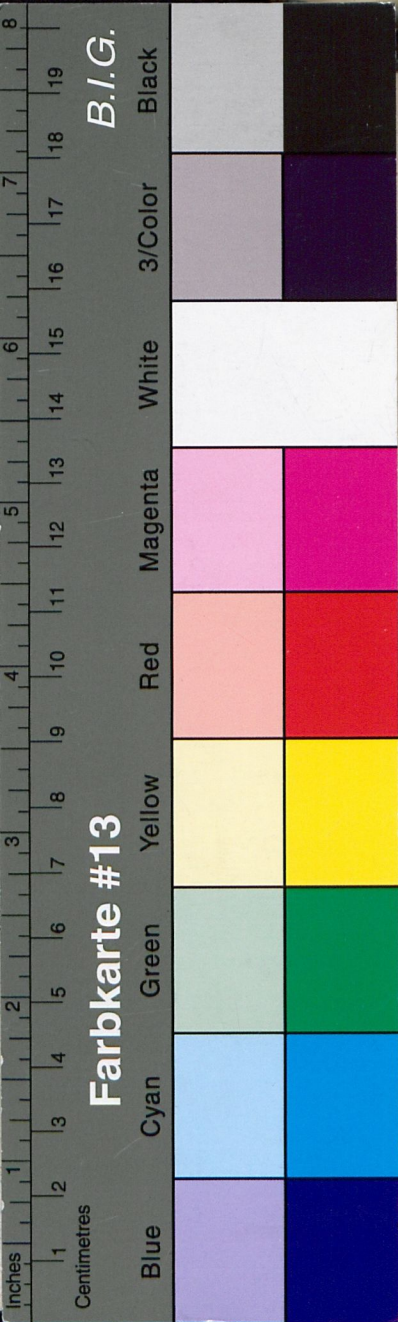
50

1007

1007

Fl. 59.

PSYCHOLOGIA
SACRATISSIMA

HOC EST
DE
ANIMA CHRISTI
HOMINIS
IN SE SPECTATA
COMMENTATIO
THEOLOGICO-PHILOSOPHICA

AVCTORE
M. IACOBO CARPOVIO
ILL. GYMNASII VINARIENSIS RECTORE
ET REGIÆ SOCIETATIS SCIENTIARVM BEROLINENSIS
COLLEGA.

EDITIO ALTERA LONGE AVCTIOR.

FRANCOFVRTI ET LIPSIÆ
IMPENSIS IO. ADAM. MELCHIOR.
M DCC XL.